

MYKOLO ROMERIO UNVERSITETAS
POLITIKOS IR VADYBOS FAKULTETAS
VADYBOS INSTITUTAS

JUSTAS DIRGINČIUS

**TURIZMO INFRASTRUKTŪROS PLĖTROS GALIMYBĖS
BIRŠTONO KURORTE**

Magistro baigiamasis darbas

Vadovas
Prof. dr. Alvydas Baležentis

VILNIUS
2017

MYKOLO ROMERIO UNVERSITETAS
POLITIKOS IR VADYBOS FAKULTETAS
VADYBOS INSTITUTAS

**TURIZMO INFRASTRUKTŪROS PLĖTROS GALIMYBĖS
BIRŠTONO KURORTE**

Turizmo sektoriaus valdymo magistro baigiamasis darbas
Studijų programa 621N20029

Vadovas
Prof. dr. Alvydas Baležentis

2017 04

Atliko
stud. Justas Dirginčius

2017 04

VILNIUS
2017

TURINYS

ĮVADAS.....	7
1. KURORTŲ TURIZMO TEORINIAI PAGRINDAI	10
1.1. Sąvokos	10
1.2. Turizmo rūšių klasifikavimas	14
1.3. Kurortų klasifikavimas ir tipai	16
1.4. Kurorto ir turizmo infrastruktūra.....	19
1.4.1. Turizmo infrastruktūra	19
1.4.2. Kurortų infrastruktūra	21
2. TURIZMAS KURORTUOSE IR JO TENDENCIJOS	24
2.1. Kurortų vystymasis Europoje ir Lietuvoje	24
2.2. Šiuolaikiniai Europos kurortai	26
2.3. Birštono kurortas	30
2.4. Birštono kurorto infrastruktūra.....	38
2.5. Kurortologijos tyrimų centro veikla	44
3. TURIZMO INFRASTRUKTŪROS PLĖTROS GALIMYBĖS BIRŠTONO KURORTE	48
3.1. Tyrimo metodika	48
3.2. Lyginamoji kurortų analizė	55
3.3. Birštono infrastruktūros plėtros poreikių anketinis tyrimas	60
3.3.1 Turistų anketinė apklausa.....	61
3.3.2 Ekspertų vertinimas.....	68
3.4. Turistinių objektų situacijos įvertinimas ir kurortologijos tyrimų poreikis.....	74
3.4.1. Interviu – turistinių objektų situacijos įvertinimas	74
3.4.2. Interviu – kurortologijos tyrimų poreikis kurortuose	76
IŠVADOS IR SIŪLYMAI	78
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	81
SANTRAUKA	86
SUMMARY	87
PRIEDAI.....	88

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 pav. Kurortų tipai Lietuvoje	17
2 pav. Sveikatos turizmas	18
3 pav. Turizmo infrastruktūros grupavimas pagal I kriterijų (infrastruktūros pritaikymą specialiai turistams)	20
4 pav. Turizmo infrastruktūros grupavimas pagal II kriterijų (infrastruktūra pagal finansavimą)....	20
5 pav. Lietuvos kurortų turizmo infrastruktūros grupavimas	22
6 pav. Birštono kurorto turizmo infrastruktūros grupavimas, 2017	39
7 pav. Kurortologijos tyrimo centro veikla	45
8 pav. Kurortologijos tyrimo centro nauda kurortams	46
9 pav. Respondentų amžius	60
10 pav. Respondentų nuomonė apie sanatorijas ir poilsio kompleksus Birštone.....	61
11 pav. Respondentų nuomonė apie viešuosius turizmo objektus	62
12 pav. Respondentų nuomonė apie Birštono kurorto gamtinių išteklių pritaikymą turizmui	62
13 pav. Respondentų nuomonė apie apgyvendinimo ir maitinimo paslaugas.....	63
14 pav. Respondentų nuomonė apie turizmo informacija ir turistinių objektų ženklumą	64
15 pav. Respondentų nuomonė apie baseinus Birštone.....	65
16 pav. Respondentų nuomonė apie paslaugas ir objektus, susijusius su sportu ir aktyvia veikla ..	66
17 pav. Respondentų skiriamas dėmesys sritims pagal prioritetus	66
18 pav. Respondentų nuomone prioritetingos sritys vystant infrastruktūrą	67
19 pav. Respondentų pajamos per mėnesį.....	68
20 pav. Sanatorijų ir poilsio kompleksų ekspertinis vertinimas.....	68
21 pav. Viešųjų turizmo objektų ekspertinis vertinimas	69
22 pav. Birštono kurorto gamtinių išteklių pritaikymo turizmui ekspertinis vertinimas.....	70
23 pav. Apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų ekspertinis vertinimas	70
24 pav. Turizmo informacijos ir turistinių objektų ženklumo Birštono ekspertinis vertinimas.....	71
25 pav. Baseinų ekspertinis vertinimas	71
26 pav. Paslaugų susijusių su sportu ir aktyvia veikla ekspertinis vertinimas	72
27 pav. Ekspertų vertinimu prioritetingos sritys, kurios turėtų būti tobulinamos pirmiausiai	73
28 pav. Ekspertų ir turistų nuomone prioritetingos sritys vystant infrastruktūrą	73

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Sąvokų apibrėžimai.....	12
2 lentelė. Mineralinio vandens išteklių klasifikavimas Lietuvos kurortuose	33
3 lentelė. Kurortų apgyvendinimo įstaigų statistiniai duomenys, 2013 – 2015 m.	36
4 lentelė. Užsienio turistų skaičius Lietuvos savivaldybių apgyvendinimo įstaigose (išskyrus kaimo turizmą) 2014 – 2015 m.	37
5 lentelė. Anketos klausimai turistams	50
6 lentelė. Ekspertų sąrašas	52
7 lentelė. Klausimai ekspertams	53
8 lentelė. Klausimai giluminiam interviu dėl kurortologijos tyrimų	55
9 lentelė. Klausimai giluminiam interviu dėl turistinių objektų įvertinimo	74
10 lentelė. Interviu. Turistinių objektų situacijos įvertinimas	75
11 lentelė. Interviu. Kurortologijos tyrimų poreikis kurortuose.....	76

PRIEDŲ SĄRAŠAS

1 priedas. Europos kurortų, įtrauktų į UNESCO sąrašus, analizė	88
2 priedas. Kurortų, įtrauktų į UNESCO sąrašus, vieta Europoje	90
3 priedas. Birštono kurorto turizmo infrastruktūros objektai (I dalis).....	91
4 priedas. Birštono kurorto turizmo infrastruktūros objektai (II dalis)	92
5 priedas. Anketa turistams	93
6 priedas. Anketa ekspertams	97
7 priedas. Respondentų nuomonė apie sanatorijas ir poilsio kompleksus Birštone	101
8 priedas. Respondentų nuomonė apie viešuosius turizmo objektus.....	101
9 priedas. Respondentų nuomonė apie viešuosius turizmo objektus.....	102
10 priedas. Respondentų nuomonė apie apgyvendinimo ir maitinimo paslaugas	102
11 priedas. Turizmo informacija ir turistinių objektų ženklimas Birštono kurorte	103
12 priedas. Respondentų nuomonė apie baseinus Birštone	103
13 priedas. Respondentų nuomonė apie paslaugas susijusias su sportu ir aktyvia veikla.....	104
14 priedas. Respondentų skiriamas dėmesys sritims pagal svarbą.....	104
15 priedas. Respondentų lytis.....	105
16 priedas. Respondentų amžius	105
17 priedas. Respondentų pajamos	105
18 priedas. Sanatorijų ir poilsio kompleksų ekspertinis vertinimas	106
19 priedas. Viešųjų turizmo objektų ekspertinis vertinimas.....	106
20 priedas. Birštono kurorto gamtinių išteklių pritaikymo turizmui ekspertinis vertinimas.....	107
21 priedas. Apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų ekspertinis vertinimas	107
22 priedas. Turizmo informacijos ir turistinių objektų ženklavimo Birštono ekspertinis vertinimas	108
23 priedas. Baseinų ekspertinis vertinimas.....	108
24 priedas. Turizmo informacijos ir turistinių objektų ženklavimo Birštono ekspertinis vertinimas	109
25 priedas. Ekspertų skiriamas dėmesys sritims pagal svarbą	109

ĮVADAS

Temos aktualumas. Labai svarbų vaidmenį šalies turizmui turi kurortai, ypač balneologiniai. Tai yra todėl, jog vandens procedūros yra atliekamos uždaroje patalpose ir taip eliminuojama sezoniškumo įtaka turizmo paslaugoms. Turizmo paslaugų sezoniškumo mažinimas yra trečias prioritetas atnaujintoje Lietuvos turizmo plėtros 2014–2020 metų programoje¹. Remiantis Valstybinio turizmo departamento prie Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos pateikiamais duomenimis galima teigti, jog turizmas Lietuvoje klesti². Tai rodo didelį šalies turizmo potencialą. Nenutrūkstamos sveikatingumo ir sveikatinimo paslaugos daro teigiamą įtaką darbo vietoms turizmo sektoriuje, kurorto pajamoms, atsiranda poreikis vystyti turizmo paslaugoms ir infrastruktūrai. Turizmas kurortuose yra glaudžiai susijęs ne tik su sveikatos turizmu, bet ir su darniu turizmu, o darnaus turizmo skatinimas yra vienas iš Pasaulio turizmo organizacijos³ ir Europos Komisijos tikslų⁴.

Pastaruoju metu juntama itin didelė pažanga Birštono kurorte. Atidaryta nauja sanatorija „Eglė“, pradėjo veiklą sveikatingumo ir poilsio kompleksas „Vytautas SPA mineral“. Atidaryti nauji traukos objektai mineralinio vandens paviljonas „Birutės vila“ ir mineralinio vandens garinimo bokštas „Druskupis“. Sutvarkytas pėsčiųjų takas šalia Nemuno upės, sutvarkytos gatvės, atnaujinami šaligatviai, puoselėjami miesto parkai ir panašiai. Tačiau Birštono konkurencija neapsiriboja vien tiek Lietuvos kurortais ir, norint pritraukti vis daugiau turistų iš užsienio, reikia atsižvelgti į Birštono turizmo infrastruktūrą ir teikiamas paslaugas Europos kontekste. Labai svarbu įvertinti Birštono galimybę konkuruoti su Europos garsiaisiais kurortais, palyginti kurortų turizmo infrastruktūrą. Besivystant kurortui kyla poreikis nustatyti, ar Birštono turizmo paslaugos ir infrastruktūra atitinka miesto turistų bei lankytojų poreikius.

¹ Lietuvos turizmo plėtros 2014-2020 metų programa“ TAR, 2014 m. kovo 12 d. patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 238 (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. lapkričio 30 d. nutarimo Nr. 1206 redakcija), žiūrėta 2017 kovo 14 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/5a333640af3511e39b958c81fb177d0b/hlTtevCMab>

² „Šalies turizmo rinkodara veiksminga: 2016 m. turizmo augimas yra rekordinis“ Valstybinis turizmo departamentas prie Ūkio ministerijos. Žiūrėta 2017 kovo 15d. <http://www.tourism.lt/lt/naujienos/salies-turizmo-rinkodara-veiksminga-2016-m-turizmo-augimas-yra-rekordinis>

³ „Lietuvos turizmo politikos gairės, pristatytos Jungtinių Tautų Pasaulio turizmo organizacijoje“, 2016 m. sausio 27 d. Lietuvos Respublikos Ūkio ministerija, žiūrėta 2017 kovo 15 d. <http://ukmin.lrv.lt/uploads/ukmin/documents/files/PTO%20SUSTIKIMAS-2.pdf>

⁴ Europos Komisija, *Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir Socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Turistų lankomiausias žemynas – Europa. Nauja turizmo politika“*. KOM(2010), 352 galutinis, (Briuselis, 2010), žiūrėta 2017 kovo 13 d. [http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2010\)0352_/com_com\(2010\)0352_lt.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2010)0352_/com_com(2010)0352_lt.pdf)

Darbo problema. Pastaraisiais metais nėra atliekama išsamių ir ilgalaikių kurortologijos mokslinių tyrimų, o tai yra glaudžiai susiję su sveikatos turizmu. Pagal Lietuvos turizmo plėtros programą, sveikatos turizmo plėtra yra vienas iš prioritetų⁵. Sudėtinga įvertinti Lietuvos kurortų esamą turizmo situaciją bei padarytą pažangą. Taip pat nėra duomenų, kaip turistai vertina Birštono kurorto turizmo infrastruktūros objektus. Neturint tokios informacijos, sunku suprasti, ar pasirinkta kurorto vystymo strategija yra efektyvi ir ar patenkina turistų poreikius. Trūksta tyrimų, kuriuose būtų lyginami Lietuvos kurortai su užsienio kurortais. Atsižvelgiant į tai galima iškelti pagrindinius darbo probleminius klausimus: *Kokie veiksniai vienija garsiausius Europos kurortus ir į ką reikėtų atsižvelgti Lietuvos kurortams? Kaip turistai vertina Birštono kurorto turizmo infrastruktūrą ir kuriose srityse kurortui dar reikėtų pasitempti? Ar reikalingas kurortologijos tyrimų centras ir/arba išsamesni moksliniai tyrimai?*

Tyrimo problema – Kokios yra turizmo infrastruktūros plėtros galimybės Birštono kurorte.

Temos ištirtumas. Yra pakankamai daug mokslinių straipsnių ir darbų apie Lietuvos kurortus, kurortologiją, kuriuos atliko Kurortologijos tyrimų centras ir kitos įstaigos bei autoriai. Taip pat yra daug mokslinės medžiagos apie mineralinį vandenį ir jo panaudojimą procedūroms. Tačiau trūksta informacijos apie kurortų konkurencingumą palyginus su užsienio kurortais. Taip pat trūksta informacijos apie kurortų infrastruktūros vertinimą, turistų poreikius. Informacija nuolatos sensta, tendencijos keičiasi, todėl reikalingas nuolatinis dėmesys kurortams, stebėjimai ir tyrimai.

Darbo tikslas – nustatyti turizmo infrastruktūros plėtros galimybes Birštono kurorte.

Tyrimo objektas – Birštono kurorto turizmo infrastruktūra ir paslaugos.

Darbo uždaviniai:

- 1) apžvelgti kurortų turizmo teorinius pagrindus;
- 2) išanalizuoti turizmą kurortuose ir jo tendencijas;
- 3) atlikti lyginamąją Europos kurortų, įtrauktų į UNESCO sąrašą, analizę;
- 4) atlikti turizmo infrastruktūros vertinimo anketinį tyrimą;
- 5) nustatyti kurortologijos tyrimų poreikį.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros ir teisės aktų analizė, lyginamoji analizė, anketinė apklausa, ekspertiniai vertinimai, statistinė duomenų analizė, interviu.

Darbo rezultatai. Pirmoje darbo dalyje aprašomos darbe naudojamos sąvokos, apžvelgiamas turizmo rūšių klasifikavimas. Apžvelgiamas kurortų klasifikavimas bei kurortų ir

⁵ „Lietuvos turizmo plėtros 2014-2020 metų programa“ TAR, 2014 m. kovo 12 d. patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 238 (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. lapkričio 30 d. nutarimo Nr. 1206 redakcija), žiūrėta 2017 kovo 14 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/5a333640af3511e39b958c81fb177d0b/hlTtevCMab>

turizmo infrastruktūra. Antroje darbo dalyje aprašomas kurortų vystymasis Europoje ir Lietuvoje bei apžvelgiami Europos šiuolaikiniai kurortai. Apžvelgiamas Birštono kurortas jo infrastruktūra. Paskutiniame skyriuje aprašoma kurortologijos tyrimų centro veikla. Trečioje darbo dalyje aprašoma tyrimo metodika. Atlikta lyginamoji kurortų analizė. Buvo atliktas Birštono infrastruktūros plėtros poreikių anketinis tyrimas (turistų ir ekspertų). Galiausiai buvo atlikti interviu su turizmo ekspertais.

Darbo nauda. Laikai keičiasi ir Lietuvos kurortai tampa vis konkurencingesni užsienyje, todėl labai svarbu atnaujinti ir gilinti žinias, susijusias su Lietuvos ir užsienio kurortais. Šis darbas padės įvertinti esamą Lietuvos kurortų padėtį, tendencijas ir perspektyvas. Labai svarbu nuolatos atnaujinti žinias apie turistų segmentą, kuris lankosi kurortuose, išsiaiškinti jų poreikius ir įvertinti Birštono (ir kitų kurortų) pozicionavimą ir konkurencingumą Europos kurortų kontekste. Labai svarbu sužinoti turizmo specialistų nuomonę apie Birštono kurortą, esamą padėtį, trūkumus ir turizmo potencialą. Darbas gali būti aktualus kurortų, savivaldybių administracijoms, sanatorijų administracijoms ir pan. Taip pat ir mokslininkams, toliau analizuosiantiems šią tematiką.

Darbo apimtis. Darbą sudaro 87 puslapiai, 29 paveikslai, 11 lentelių, 25 priedai. Literatūros sąrašą sudaro 49 šaltiniai, iš jų 11 užsienio kalba.

1. KURORTŲ TURIZMO TEORINIAI PAGRINDAI

1.1. Sąvokos

Šioje darbo dalyje bus pateiktos pagrindinės sąvokos, kurios bus naudojamos šiame magistro baigiamajame darbe. Pirmiausiai nagrinėjama kurorto sąvoka, kuri Lietuvoje apibrėžta Kurorto statuso suteikimo gyvenamosioms vietovėms apraše: „**Kurortas** – įstatymo suteiktas statusas gyvenamajai vietai, kurioje yra moksliskai ištirtų ir pripažintų gydomaisiais gamtinių gydomųjų veiksnių (mineralinių vandenų, gydomojo purvo, sveikatai palankus mikroklimatas, rekreacinių želdinių, vandens telkinių) bei išplėtotą speciali infrastruktūra naudoti šiuos veiksnis gydymo, sveikatinimo, turizmo ir poilsio reikmėms⁶“. Kaip pavyzdys pateikiamas kitų autorių kurortų apibrėžimas: „**Kurortas** – gydyti ir profilaktikai panaudojama ypatingai saugoma gamtinė teritorija, turinti gamtinių gydomųjų išteklių ir jų eksploatacijai būtinų pastatų ir įrenginių. Priklauso ir infrastruktūros objektai“ (G. Gorinienė, A. Gorinaitė, 2006)⁷. Kurorto sąvokos aiškinimų yra gerokai daugiau, pateikiamų ne tik Lietuvos autorių, tačiau reiktų pastebėti, jog kurorto apibrėžimuose išskiriami gydomieji veiksniai ir jų ištirtumas bei speciali infrastruktūra. Išskiriant gydomuosius veiksnis ir jų ištirtumą, susiduriama su kurortologijos sąvoka. „Sveikatingumo ir poilsio kompleksų poreikio ir plėtros Lietuvoje“ studijoje pateiktas kurortologijos apibrėžimas pagal 2003 m. Tarptautinių žodžių žodyną. „**Kurortinė teritorija** – Lietuvos Respublikos Vyriausybės suteiktas statusas gyvenamajai vietai arba jos daliai (gyvenamosioms vietovėms arba jų dalims), kurioje yra gamtinių išteklių, galinčių turėti gydomųjų savybių, ir speciali infrastruktūra naudoti šiuos išteklius sveikatinimo, turizmo ir poilsio reikmėms⁸. „**Kurortologija** – mokslas, tiriantis gamtinius gydomuosius veiksnis (klimatą, mineralinius vandenį, gydomąjį purvą), jų poveikį sveikam ir sergančiam organizmui, naudojimą profilaktikai, gydymui ir reabilitacijai“ (Tarptautinių žodžių žodynas. Vilnius, 2003). Tačiau Lietuvių kalbos žodyno (t. I–XX, 1941–2002) elektroniniame variante, atnaujintame 2008 m., kurortologijos sąvoka apibrėžta paprasčiau: „**Kurortologija** – mokslas, tiriantis kurortų gydomąsias

⁶ „Dėl Kurorto statuso suteikimo gyvenamosioms vietovėms reikalavimų aprašo, Kurortinės teritorijos statuso suteikimo gyvenamosioms vietovėms reikalavimų aprašo ir Kurorto ar kurortinės teritorijos statuso gyvenamosioms vietovėms suteikimo ir panaikinimo taisyklių patvirtinimo“ nutarimas TAR, žiūrėta 2017 sausio 14 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.B4B629EF1E3E>

⁷ Gorinienė G. ir Gorinaitė A. *Fizioterapija ir kurortiniai veiksniai*. (Kaunas: Lietuvos kūno kultūros akademija, 2006)

⁸ „Lietuvos Respublikos turizmo įstatymas“ TAR, žiūrėta 2017 sausio 14 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.F0E2E67B1F2F/LOBmFTNYTh>

savybes ir jų įtaką organizmui⁹. Kadangi visi kurortai yra susiję su sveikatos turizmu, reikia atskirti sveikatingumo ir sveikatinimo paslaugas. J. Kazlauskienė, pristatinėdama pranešimą tarptautinėje konferencijoje, taip išskyrė sveikatingumo ir sveikatinimo paslaugų sąvokas. „**Sveikatinimo veikla** – asmens sveikatos priežiūra, visuomenės sveikatos priežiūra, farmacinė ir kita sveikatinimo veikla, kurios rūšis ir reikalavimus ją vykdančioms subjektams nustato Sveikatos apsaugos ministerija (pagal Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymą). Vadovaujantis šiuo apibrėžimu, sveikatinimo veikla apima visas sveikatos priežiūros veiklas – tiek profilaktiką, tiek gydymą, tiek ir reabilitaciją.“¹⁰. Kaip matome, tai yra daugiau su gydymu ir reabilitacija susijusi veikla. Sveikatingumas, pagal J. Kazlauskienę, yra veikla, susijusi su organizmo stiprinimu, sveika gyvensena ir ligų prevencija. „**Sveikatingumo paslauga** – sveikatos stiprinimo ir ligų profilaktikos paslauga, teikiama specialisto, įgijusio teisės aktų nustatyta tvarka reikiamą kvalifikaciją ir turinčio sertifikatą šiai veiklai bei teikiama teisės aktų reikalavimus atitinkančiose patalpose. Kitaip tariant, tai – asmens laisvalaikio praleidimo forma, pagrįsta sveikos gyvensenos principais, naudojant turizmo ir rekreacinius išteklius aktyviam poilsiui“, - aiškina J. Kazlauskienė¹¹. Kaip buvo minėta kurortų apibrėžime, kurortams yra itin svarbi speciali turizmo infrastruktūra. „**SPA (sparsa fontana)** – sveikata per vandenį“¹². „**Viešojo turizmo ir poilsio infrastruktūra** – nuosavybės teise valstybei ar savivaldybėms priklausantys stacionarūs ar laikini statiniai ir įrenginiai, kiti objektai (turizmo trasos, pėsčiųjų (dviračių) takai, poilsio, apžvalgos ar stovėjimo aikštelės, stovyklavietės ir jų įrenginiai, paplūdimių įrenginiai, informacijos, higienos ir atliekų surinkimo, kiti renginių, lankytojų aptarnavimo ir poilsio objektai), skirti rekreacinių teritorijų ir turistinių objektų lankymui ir (ar) poilsio organizavimui“¹³. Kadangi kurortų turizmo infrastruktūra yra neatskiriama nuo paslaugų, reikia išskirti turizmo paslaugas. „**Turizmo paslauga** – veikla, susijusi su turistų poreikių tenkinimu, suteikiant turistams kelionės organizavimo, transporto, apgyvendinimo, maitinimo, informacijos ar specialias paslaugas“¹⁴. Sąvokos ir jų šaltiniai pateikiamos 1 lentelėje.

⁹ VŠĮ Lietuvos kurortologijos tyrimų centras. *Lietuvos kurortologijos tyrimų studija* (Druskininkai, 2007) žiūrėta 2017 sausio 14 d. http://www.spalietuva.lt/files/tyrimai%20ir%20studijos/LT_kurortologijos_ST_final.pdf

¹⁰ Jurgita Kazlauskienė „Medicininis SPA – plėtos poreikis ir trukdžiai“ (2012), žiūrėta 2017 sausio 14d. <http://ukmin.lrv.lt/uploads/ukmin/documents/files/Turizmas/J.Kazlauskienes%20pranesimas.pdf>

¹¹ Jurgita Kazlauskienė „Medicininis SPA – plėtos poreikis ir trukdžiai“ (2012), žiūrėta 2017 sausio 14d. <http://ukmin.lrv.lt/uploads/ukmin/documents/files/Turizmas/J.Kazlauskienes%20pranesimas.pdf>

¹² Lolita Rapolienė, Antanas Jurgelėnas, „Balneoterapijos efektyvumas ir perspektyvos“, *Medicinos teorija ir praktika* (2014), žiūrėta 2017 sausio 14d., http://www.mtp.lt/files/8str_NEW.pdf

¹³ „Lietuvos Respublikos turizmo įstatymas“ TAR, žiūrėta 2017 sausio 14d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.FOE2E67B1F2F/LOBmFTNYTh>

¹⁴ VŠĮ Lietuvos kurortologijos tyrimų centras. *Lietuvos kurortologijos tyrimų studija* (Druskininkai, 2007) žiūrėta 2017 sausio 14 d. http://www.spalietuva.lt/files/tyrimai%20ir%20studijos/LT_kurortologijos_ST_final.pdf

1 lentelė. Sąvokų apibrėžimai

Šaltinis	Sąvoka	Apibrėžimas
"Dėl Kurorto statuso suteikimo gyvenamosioms vietovėms reikalavimų aprašo, Kurortinės teritorijos statuso suteikimo gyvenamosioms vietovėms reikalavimų aprašo ir Kurorto ar kurortinės teritorijos statuso gyvenamosioms vietovėms suteikimo ir panaikinimo taisyklių patvirtinimo" LRV nutarimas Nr. 350	Kurortas	įstatymo suteiktas statusas gyvenamajai vietai, kurioje yra mokliškai ištirtų ir pripažintų gamtinių gydomaisiais gamtinių gydomųjų veiksnių (mineralinių vandenų, gydomojo purvo, sveikatai palankus mikroklimatas, rekreacinių želdinių, vandens telkinių) bei išplėtotą speciali infrastruktūra naudoti šiuos veiksnius gydymo, sveikatinimo, turizmo ir poilsio reikmėms
Gorinienė G. ir Gorinaitė A. <i>Fizioterapija ir kurortiniai veiksniai</i> , 2006	Kurortas	gydyti ir profilaktikai panaudojama ypatingai saugoma gamtinė teritorija, turinti gamtinių gydomųjų išteklių ir jų eksploatacijai būtinų pastatų ir įrenginių. Priklauso ir infrastruktūros objektai
„Lietuvos Respublikos turizmo įstatymas“, LRS, Nr. VIII-667	Kurortinė teritorija	Lietuvos Respublikos Vyriausybės suteiktas statusas gyvenamajai vietai arba jos daliai (gyvenamosioms vietovėms arba jų dalims), kurioje yra gamtinių išteklių, galinčių turėti gydomųjų savybių, ir speciali infrastruktūra naudoti šiuos išteklius sveikatinimo, turizmo ir poilsio reikmėms
Tarptautinių žodžių žodynas. Vilnius, 2003	Kurortologija	mokslas, tiriantis gamtinius gydomuosius veiksnius (klimatą, mineralinius vandenius, gydomąjį purvą), jų poveikį sveikam ir sergančiam organizmui, naudojamą profilaktikai, gydymui ir reabilitacijai
„Lietuvos kurortologijos tyrimų studija“, VŠĮ Lietuvos kurortologijos tyrimų centras (2007)	Kurortologija	mokslas, tiriantis kurortų gydomąsias savybes ir jų įtaką organizmui
J. Kazlauskienė „Medicininis SPA – plėtros poreikis ir trukdžiai“ (2012)	Sveikatinimo veikla	asmens sveikatos priežiūra, visuomenės sveikatos priežiūra, farmacinė ir kita sveikatinimo veikla, kurios rūšis ir reikalavimus ją vykdančiams subjektams nustato Sveikatos apsaugos ministerija. (pagal Lietuvos Respublikos Sveikatos sistemos įstatymą). Vadovaujantis šiuo apibrėžimu, sveikatinimo veikla apima visas sveikatos priežiūros veiklas – tiek profilaktiką, tiek gydymą, tiek ir reabilitaciją
J. Kazlauskienė „Medicininis SPA – plėtros poreikis ir trukdžiai“ (2012)	Sveikatingumo paslauga	sveikatos stiprinimo ir ligų profilaktikos paslauga, teikiama specialisto, įgijusio teisės aktų nustatyta tvarka reikiamą kvalifikaciją ir turinčio sertifikatą šiai veiklai bei teikiama teisės aktų reikalavimus atitinkančiose patalpose. Kitaip tariant tai - asmens laisvalaikio praleidimo forma, pagrįsta sveikos gyvensenos principais, naudojant turizmo ir rekreacinius išteklius aktyviam poilsiui.

Šaltinis	Sąvoka	Apibrėžimas
Lolita Rapolienė, Antanas Jurgelėnas, „Balneoterapijos efektyvumas ir perspektyvos“, Medicinos teorija ir praktika (2014)	<i>SPA</i>	sveikata per vandenį
„Lietuvos Respublikos turizmo įstatymas“, LRS, Nr. VIII-667	<i>Viešoji turizmo ir poilsio infrastruktūra</i>	nuosavybės teise valstybei ar savivaldybėms priklausantys stacionarūs ar laikini statiniai ir įrenginiai, kiti objektai (turizmo trasos, pėsčiųjų (dviračių) takai, poilsio, apžvalgos ar stovėjimo aikštelės, stovyklavietės ir jų įrenginiai, paplūdimių įrenginiai, informacijos, higienos ir atliekų surinkimo, kiti renginių, lankytojų aptarnavimo ir poilsio objektai), skirti rekreacinių teritorijų ir turistinių objektų lankymui ir (ar) poilsio organizavimui.
„Lietuvos kurortologijos tyrimų studija“, VŠĮ Lietuvos kurortologijos tyrimų centras (2007)	<i>Turizmo paslauga</i>	veikla, susijusi su turistų poreikių tenkinimu, suteikiant turistams kelionės organizavimo, transporto, apgyvendinimo, maitinimo, informacijos ar specialias paslaugas
„Lietuvos kurortologijos tyrimų studija“, VŠĮ Lietuvos kurortologijos tyrimų centras (2007)	<i>Mineraliniai vandenys</i>	požeminiai vandenys, turintys daugiau negu paprastai mineralinių (rečiau organinių) komponentų ir/arba pasižymintys specifinėmis fizikinėmis, cheminėmis ir biologiškai aktyviomis savybėmis (temperatūra, rūgštingumu, radioaktyvumu). Mineraliniuose vandenyse būna ištirpusių įvairių dujų (azoto, anglies dioksido, sieros vandenilio, metano, fluoro), mikroelementų (vario, mangano, cinko, ličio, geležies, stroncio, kobalto, arseno, bromo, jodo)
Lietuvių kalbos žodynas, Lietuvių kalbos institutas	<i>Balneologija</i>	mokslas apie mineralinius šaltinius, vandenį, purvą ir apie metodus gydyti jais.“
H. Fairchild (ed.) (1970) Dictionary of Sociology	<i>Poilsis</i>	tai yra laisvalaikis, kurio metu nėra reikalų susijusių su kasdiene veikla (darbas, pareigos ir pan.)

Šaltinis: sudaryta autoriaus lentelė pagal kolektyvinius autorius

Labai svarbūs gamtiniai gydomieji ištekliai Lietuvos kurortuose yra mineralinis vanduo ir gydomasis (durpinis) purvas.

„**Mineraliniai vandenys** – požeminiai vandenys, turintys daugiau negu paprastai mineralinių (rečiau organinių) komponentų ir/arba pasižymintys specifinėmis fizikinėmis, cheminėmis ir biologiškai aktyviomis savybėmis (temperatūra, rūgštingumu, radioaktyvumu). Mineraliniuose vandenyse būna ištirpusių įvairių dujų (azoto, anglies dioksido, sieros vandenilio, metano, fluoro), mikroelementų (vario, mangano, cinko, ličio, geležies, stroncio, kobalto, arseno, bromo, jodo)¹⁵. „**Balneologija** – mokslas apie mineralinius šaltinius, vandenį, purvą ir apie metodus gydyti jais.“¹⁶. **Poilsis** – tai laisvalaikis, kurio metu nėra reikalų, susijusių su kasdiene veikla (pvz., darbas, pareigos ir t.t.)¹⁷.

1.2. Turizmo rūšių klasifikavimas

Prieš pradėdant gilintis į Birštono savivaldybės turizmo infrastruktūros ir paslaugų plėtrą, aktualu trumpai aptarti turizmo rūšis – apžvelgti kaip Lietuvos ir užsienio turizmo ekspertai išskiria turizmo rūšis ir kokios jos yra. A. Baležentis ir B. Žuromskaitė (Turizmo vadyba: Tarptautinio turizmo administravimo įvadas, 2012) išskiria tris pagrindines turizmo rūšis: pažintinį, poilsinį ir pramoginį bei specialųjį. Anot autorių, pažintinį turizmą sudaro: gamtinis, geoturizmas, ornitologinis, poliarinis, safarių, savanorių, ekoturizmas, festivalių (švenčių) kultūrinis. Poilsinį ir pramoginį turizmą sudaro: agroturizmas, jūrinis, kruizinis, prekybinis (verslo), klubinis, fanų, erotinis (sekso). Specialųjį, dar kitaip vadinamą nišiniu, turizmą, anot autorių sudaro: slidinėjimo, jodinėjimo, baidarių, buriavimo, nardymo, speleologinis ir nuotykių turizmas.

Pagal naujausius duomenis (Turizmas. Plėtra, iššūkiai, perspektyvos 2016, 23-24) Lietuvos turizmo ekspertai praplėtė pagrindines turizmo rūšis ir išskyrė šias:

- kultūrinis;
- poilsinis;
- sveikatingumo;
- kvalifikuotas;
- religinis;
- verslo.

¹⁵ VšĮ Lietuvos kurortologijos tyrimų centras. *Lietuvos kurortologijos tyrimų studija* (Druskininkai, 2007) žiūrėta 2017 sausio 14 d. http://www.spalietuva.lt/files/tyrimai%20ir%20studijos/LT_kurortologijos_ST_final.pdf

¹⁶ Lietuvių kalbos institutas. *Lietuvių kalbos žodynas*. žiūrėta 2017 m. vasario 1 d. <http://www.lkzd.lki.lt/Zodynas/Visas.asp>

¹⁷ H. Fairchild, *Dictionary of Sociology* (Westport: Greenwood Press, 1970), p. 251

Toliau apžvelgiama, kokias turizmo rūšis išskiria užsienio autoriai. Honkongo vyriausybės Švietimo biuras parengė turizmo ir svetingumo studiją¹⁸, kurioje išskiria pagrindines turizmo sritis pagal kelionės tikslą, tai:

- poilsis ir atostogos (šių sričių sudaro atsipalaidavimas (relaksacija) ir pažintinis turizmas);
- verslo turizmas;
- kultūrinis turizmas;
- eko turizmas;
- edukacinis turizmas – kada turistai vyksta į kitą šalį trumpam laikotarpiui mokslo arba kvalifikacijos kėlimo tikslais;
- religinis turizmas (piligrimystė);
- sveikatingumo ir sveikatinimo turizmas;
- draugų/artimųjų lankymas;
- sporto turizmas.

Šis suskirstymas yra detalesnis, tačiau, lyginant su Lietuvos specialistų išskirstymu, šiame grupavime nėra išskirta vandens ir pramogų turizmo. Rumunijos universiteto darytoje turizmo studijoje šia tema, publikuotoje „GeoJournal of Tourism and Geosites“ žurnale¹⁹, yra išskiriamos šios turizmo rūšys:

- rekreacinis (poilsinis) turizmas;
- kalnų rekreacinis turizmas;
- žiemos pramogų turizmas;
- speleologinis turizmas;
- žygiai;
- kopimas į kalnus;
- medžioklė;
- ekstremalus turizmas;
- klimatinis turizmas – mažai girdėta turizmo rūšis Lietuvoje. Turizmo rūšis, kada apsistojama aukštai kalnuose, kur didesnė saulės radiacija, retesnis oras ir didelė atskirtis (izoliacija) nuo civilizacijos;

¹⁸ Social and Humanities Education Section Education Bureau, *Tourism and hospitality studies*, (Honk Kong, 2012), žiūrėta 2017 sausio 14d., http://www.edb.gov.hk/attachment/en/curriculum-development/kla/pshe/nss-curriculum/tourism-and-hospitality-studies/Tourism_English_19_June.pdf

¹⁹ Maria Gozner, Luca Zarrilli „Types and forms of tourism in the Albac – Ariseni territorial system“, *GeoJournal of Tourism and Geosites* (2012, gegužė), žiūrėta 2017 sausio 14d. http://gtg.webhost.uoradea.ro/PDF/GTG-1-2012/9_112_Gozner.pdf

- kultūrinis turizmas;
- kaimo turizmas;
- religinis turizmas;
- verslo turizmas;
- savaitgalinis turizmas ;
- edukacinis turizmas.

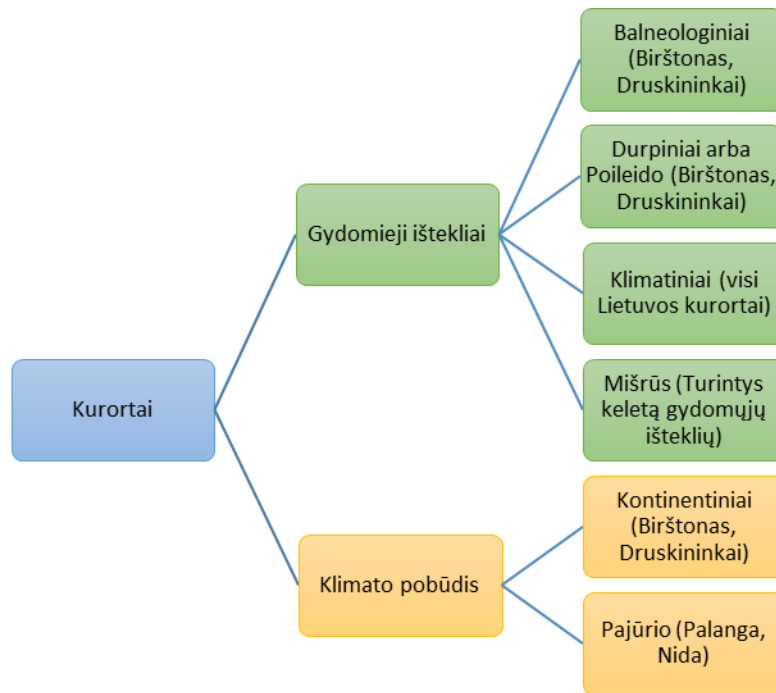
Kaip matyti, šis užsienio turizmo srities specialistų suskirstymas yra dar detalesnis nei parengtas Honkongo vyriausybės švietimo biuro. Šiuo atveju atkreiptinas dėmesys, jog išskiriamas žiemos pramogų turizmas, kuris yra aktualus Rumunijos turizmo sektoriui. Tačiau, išanalizavus dar vieną pavyzdį D. B. Weaver knygoje, matyti, jog į turizmą žiūrima per gamtos prizmę, ir pagal D. B. Weaver, turizmas yra skirstomas²⁰ į: gamtos turizmą, nuotykių turizmą (į kurį įeina ekstremalus turizmas), žygių turizmą ir S3 turizmą (S3 turizmui būtinos sąlygos: saulė, smėlis, jūra).

Išanalizavus turizmo rūšis ir suskirstymą, galima padaryti prielaidą, jog turizmo išskirstymas pagal turizmo rūšis priklauso nuo šalies ir jai aktualių turizmo sričių. Lyginant šiuos skirtingus atvejus matyti, jog turizmo suskirstymas labai skiriasi, tačiau visuose šiuose grupavimuose yra išskiriamas poilsinis (rekreacinis) turizmas. D. B. Weaver knygoje poilsinis turizmas yra priskiriamas gamtos turizmui.

1.3. Kurortų klasifikavimas ir tipai

Kurortai pagal savo pobūdį yra skirstomi į dvi pagrindines grupes: pagal klimatą ir pagal gydomuosius išteklius. Lietuvos kurortai, skirstomi pagal gydomuosius išteklius, yra Birštonas ir Druskininkai (1 pav.). Šie kurortai taip pat priklauso kontinentinių kurortų tipui. Palangos ir Neringos kurortai, deja, negali pasigirti mineraliniu vandeniu (nekalbant apie druskos prisotintą Baltijos jūrą) arba gydomosiomis durpėmis, tačiau tai yra jūriniai kurortai, kurie vasaros metu pritraukia daug turistų ir lankytojų. Tačiau tai nėra vienintelis būdas klasifikuoti kurortus. Šis klasifikavimas yra daugiau skirtas sveikatinimo ir medicininio tipo kurortams, kadangi akcentuojami gydomieji ištekliai ir klimatas. Užsienio autorių darbuose kurortai klasifikuojami daugiau pagal veiklos rūšis, kaip pavyzdžiui: paplūdimių, slidinėjimo, SPA, miestų. Pagal teikiamas paslaugas Kurorto statuso Lietuvoje reglamentavimo studijoje (2003 m.), kurortai suskirstyti į: poilsinius (poilsio) kurortus, gydomuosius kurortus ir tarpinius (gydomojo – poilsinio tipo) kurortus, turinčius poilsinio ir gydomojo kurortų savybių.

²⁰ Weaver, David Bruce, *The encyclopedia of ecotourism* (CABI, 2001)

1 pav. Kurortų tipai Lietuvoje
Šaltinis: Sudaryta autoriaus pagal Kvilys, 2014²¹

Poilsio kurortai (angl. *resort*) – tai kurortai, įsikūrę gamtiniais ištekliais turtingoje vietovėje netoli vandens (tai gali būti jūra, ežerai ar kiti vandens telkiniai). Be gamtinių išteklių šiuose kurortuose turi būti išvystyta paslaugų ir pramogų infrastruktūra. Poilsio kurortai prie jūros apibūdinami 3S deriniu. Tai yra SUN (saulė), SEA (jūra), SAND (smėlis). Lietuviškai šis derinys skambėtų kaip SJS. Tokio tipo kurortuose dažnai galima rasti koncertų sales, restoranus, pramogų centrus, klubus, pramogų kompleksus ir kitus objektus, skirtus pritraukti turistus. Užsienio autoriai tokius kurortus yra linkę išskaidyti pagal tipus, tačiau Lietuvoje yra tik du kurortai, kurie gali būti apibūdinti 3S (SJS) deriniu, todėl detaliau gilintis į šių kurortų tipus šio darbo autorius nemato prasmės.

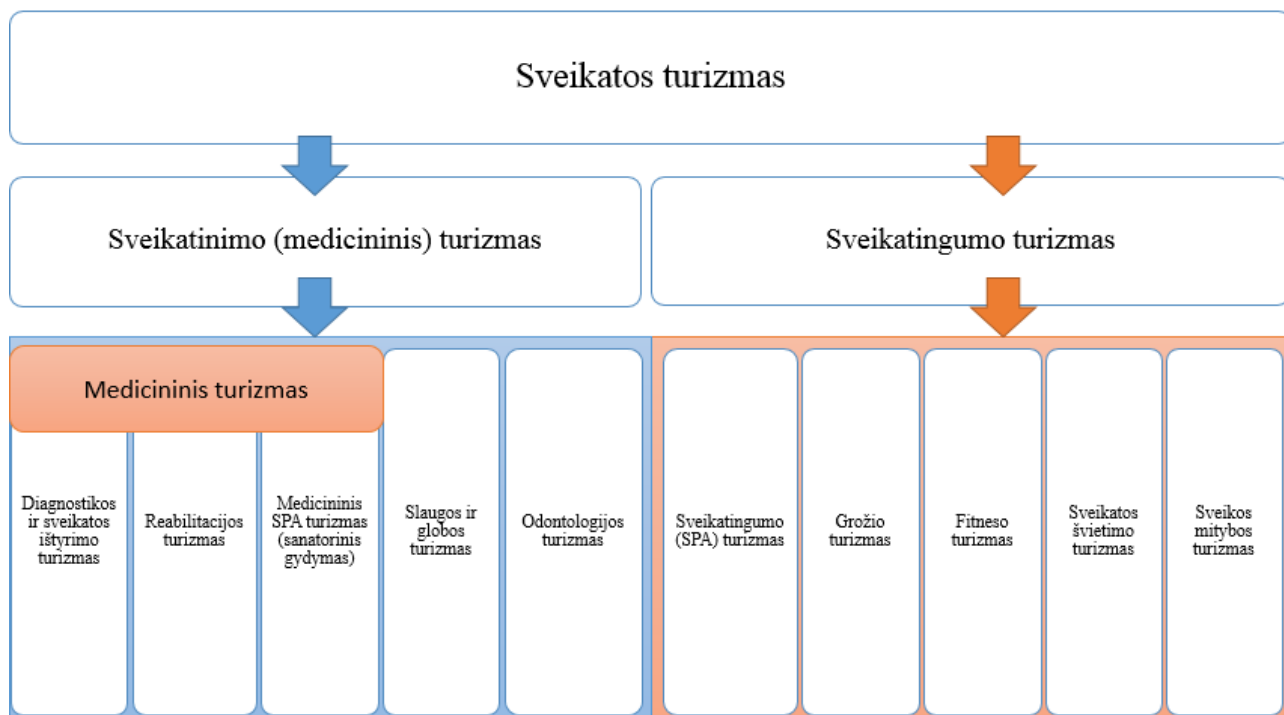
Tarpiniai kurortai pasižymi tiek poilsinio, tiek ir gydomojo kurortų savybėmis. Tai gali būti jūra arba kiti gamtiniai išteklių, objektai susiję su kultūriniu arba aktyviu turizmu ir pan.

Gydomieji kurortai (angl. *health resort/SPA*). Dažnai šie kurortai yra įsikūrę vaizdingose vietose, turinčiose daug gamtinių išteklių ir netoli miško, kadangi medžiai išvalo orą nuo užterštumo. Šių kurortų prioritėtinė funkcija yra sanatorinis gydymas, naudojant natūralius gamtinius gydomuosius išteklius. Tai galima apibūdinti kaip *sveikatinimo paslaugas*. Kita vertus, dažnai turistai atvyksta į šiuos kurortus ir dėl tiekiamų *sveikatingumo paslaugų*. Šiuose kurortuose

²¹ Edvinas Kvilys, „Lietuvos kurortų ir kurortinių teritorijų patrauklumo kriterijų identifikavimas“ (bakalauro baigiamasis darbas, Lietuvos sporto universitetas, 2014) http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2014~D_20140620_110909-07157/DS.005.0.02.ETD

dažnai taikomos tokios procedūros kaip: klimatoterapija ir hidroterapija (helioterapija, aeroterapija, fitoterapija, kaskadinės maudyklės, gėlo vandens procedūros, talasoterapija), balneoterapija (mineralinio vandens vartojimas/naudojimas procedūrų metu), peloidoterapija (procedūroms naudojamas gėlų arba sūrių vandens telkinių dumblas, durpės). Turistų tikslas šiuose kurortuose yra įvairios sveikatinimo ir sveikatingumo paslaugos.

Kalbant apie Lietuvos kurortus, reikėtų paminėti ir sveikatos turizmo klasifikavimą, ir Lietuvos kurortų specializaciją. Medicininis turizmas gali būti skirstomas į sveikatinimo (medicininos turizmą) arba sveikatingumo turizmą. Vertinant Lietuvos kurortus per šį išskirstymą, reikia paminėti, jog Birštonas ir Druskininkai teikia tiek sveikatinimo, tiek sveikatingumo paslaugas, o Palanga ir Nida – daugiausiai teikiantys tik sveikatingumo paslaugas. Paslaugos sugrupuotos pagal sveikatingumą ir sveikatinimą pateikiamos 2 paveiksle.

2 pav. Sveikatos turizmas

Šaltinis: sudaryta autoriaus pagal Kazlauskienė 2012²²

Sveikatos turizmas yra skirstomas į sveikatingumo ir sveikatinimo. Sveikatinimo turizmas yra išskiriamas į odontologijos turizmą, slaugos ir globos turizmą, medicininį turizmą, kurį sudaro: diagnostika ir sveikatos ištyrimo turizmas, reabilitacijos turizmas ir medicininis SPA turizmas (sanatorinis gydymas). Sveikatingumo turizmą sudaro sritys, kurias galime daugiau

²² Jurgita Kazlauskienė „Medicininis SPA – plėtros poreikis ir trūkščiai“ (2012), žiūrėta 2017 sausio 14d. <http://ukmin.lrv.lt/uploads/ukmin/documents/files/Turizmas/J.Kazlauskienes%20pranesimas.pdf>

priskirti sveikatos stiprinimui, tai yra: sveikatingumo (SPA) turizmas, grožio turizmas, fitneso turizmas, sveikatos švietimo turizmas, sveikos mitybos turizmas.

1.4. Kurortų ir turizmo infrastruktūra

1.4.1. Turizmo infrastruktūra

Turizmo plėtra yra priklausoma nuo vietovės infrastruktūros ir paslaugų (Lomine ir Edmunds, 2007)²³. Tinkamai vystant infrastruktūrą ir paslaugas galima pritraukti daugiau turistų. Tačiau šie procesai yra ilgalaikiai ir reikalauja strateginio planavimo.

Kadangi turizmo infrastruktūra yra susijusi su daugeliu sričių, pavyzdžiui susisiekimu arba gamtos apsauga, reikia nustatyti esmines turizmo infrastruktūros dalis. Galima suskirstyti turizmo infrastruktūrą pagal 2 kriterijus:

1. infrastruktūros pritaikymą specialiai turistams;
2. infrastruktūra pagal finansavimą, skirtą vietovės gyventojų poreikiams, tačiau naudojamą ir turistų (A. Panasiuk, 2007)²⁴.

Pagal pirmąjį kriterijų, infrastruktūros pritaikymą specialiai turistams, pavaizduotą 3 paveiksle, turizmo infrastruktūra skirstoma į tris grupes pagal sąsają su turizmu: tipiška turizmo infrastruktūra, infrastruktūra dalinai susijusi su turizmu ir nebūtinai turistams skirta infrastruktūra. Pagal šį skirstymą, tipišką turizmo infrastruktūrą sudaro apgyvendinimo paslaugų visuma, susiekimas (išorinis pasiekiamumas), turistams informaciją tiekiantys objektai (turizmo informacijos centrai, interaktyvūs standai ir pan.), turistinių objektų ženklavimas. Infrastruktūrą, susijusią su turizmu, sudaro keliai ir viešojo transporto stotelės (patogaus pasiekiamumas), viešoji infrastruktūra (vietinis susiekimas, vietinės bendruomenės kultūriniai pastatai, tokie kaip kurhauzas), mažmeninė prekyba, paslaugos, amatai. Infrastruktūrą, nebūtinai susijusią su turizmu, sudaro maitinimo įstaigos, infrastruktūra, susijusi su sportu, laisvalaikiu, kultūros renginiais ir pan. Pavyzdžiui, sporto kompleksas gali priklausyti universitetui, treniruojančiam studentus, arba šaudykla.

²³ Lominé, L., Edmunds J. *Key concepts in tourism* (Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2007)

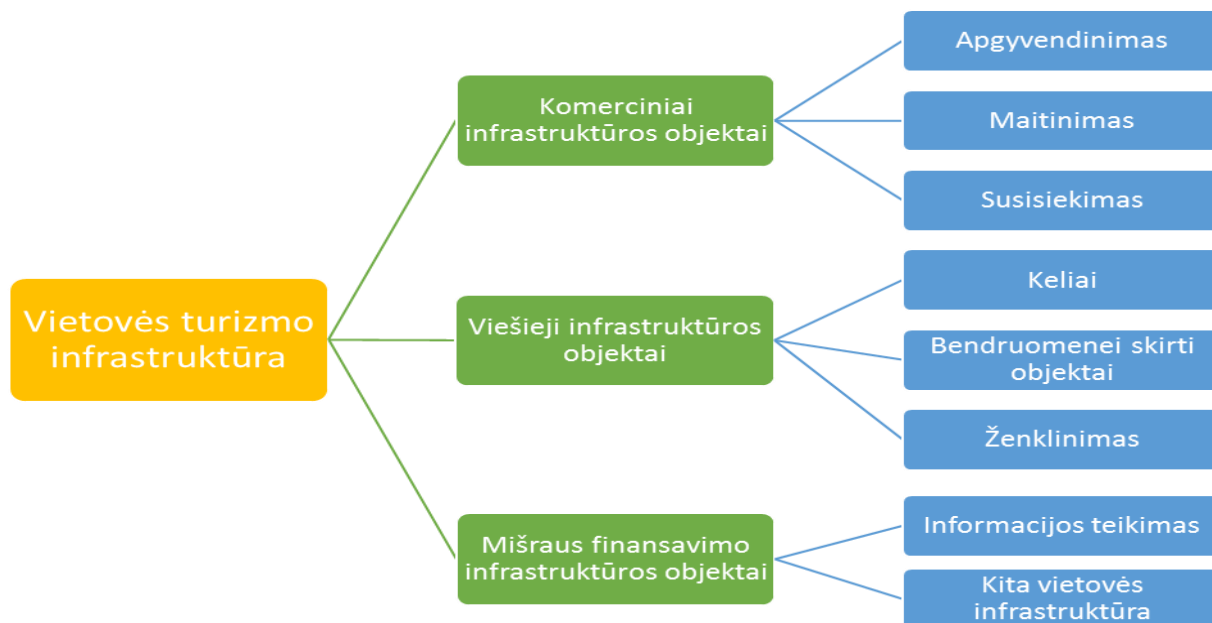
²⁴ Aleksander Panasiuk, „Tourism infrastructure as a determinant of regional development“, *Ekonomika ir vadyba: Aktualijos ir perspektyvos, sausis 2007*, 212-215. Žiūrėta 2017 sausio 22 d.
http://su.lt/bylos/mokslo_leidiniai/ekonomika/7_8/panasiuk.pdf

Tipiška turizmo infrastruktūra	<ul style="list-style-type: none"> • apgyvendinimo paslaugos; • su atvykstamuoju turizmu susiję statiniai (autobusų, traukinių stotys, oro uostai ir pan.); • turizmo informacijos centrai; • ženklėjimas.
Infrastruktūra dalinai susijusi su turizmu	<ul style="list-style-type: none"> • keliai, viešojo transporto stotelės; • vietovės infrastruktūra (kultūros centras, viešasis transportas ir pan.); • mažmeninė prekyba, paslaugos (inventoriaus nuoma ir pan.), amatai.
Infrastruktūra nebūtinai susijusi su turizmu	<ul style="list-style-type: none"> • gastronomija; • kita vietinė infrastruktūra (sportas, laisvalaikis, kultūros renginiai ir kitos pramogos).

3 pav. Turizmo infrastruktūros grupavimas pagal I kriterijų (infrastruktūros pritaikymą specialiai turistams)

Šaltinis: autoriaus sudaryta pagal A. Panasiuk 2007

Infrastruktūrą grupuojant pagal antrąjį kriterijų, skirstomi objektai pagal jų finansavimą (4 pav.). Tai yra komerciniai infrastruktūros objektai, viešieji infrastruktūros objektai ir mišraus finansavimo infrastruktūros objektai. Komerciniams infrastruktūros objektams priskiriama apgyvendinimas, maitinimas ir susisiekimas. Viešieji infrastruktūros objektai: keliai, bendruomenei skirti objektai ir infrastruktūros ženklėjimas. Mišraus finansavimo infrastruktūros objektams priskiriami informacijos teikimo objektai ir kita vietinė infrastruktūra (sportas, laisvalaikis, kultūros renginiai ir kitos pramogos).

4 pav. Turizmo infrastruktūros grupavimas pagal II kriterijų (infrastruktūra pagal finansavimą)

Šaltinis: autoriaus sudaryta pagal A. Panasiuk 2007

1.4.2. Kurortų infrastruktūra

Norint gauti kurorto ar kurortinės teritorijos statusą Lietuvoje, reikia vadovautis Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu „Dėl Kurorto statuso suteikimo gyvenamosioms vietovėms reikalavimų aprašo, Kurortinės teritorijos statuso suteikimo gyvenamosioms vietovėms reikalavimų aprašo ir Kurorto ar kurortinės teritorijos statuso gyvenamosioms vietovėms suteikimo ir panaikinimo taisyklių patvirtinimo“²⁵. Taisyklėse nurodoma, kokius reikalavimus turi atitikti gyvenamosios vietovės tam, kad būtų galima gauti kurorto arba kurortinės teritorijos statusą. Be teritorijų planavimo dokumentų ir tam tikrų inžinerinių planų daug dėmesio yra skiriama aplinkos reikalavimams:

- oro užterštumo lygis turi atitikti reikalavimus ir neviršyti normų;
- natūralių paviršinių vandens telkinių būklė turi būti gera arba labai gera;
- turi būti atliekama požeminio vandens stebėseną ir vertinimas;
- akustinė aplinka turi atitikti reikalavimus;
- vietovės elektromagnetinė tarša turi atitikti reikalavimus;
- vietovėje esantis miškas negali būti erkinio encefalito arba Laimo ligos endeminis židinis;
- vietovėje negali būti įmonių, teršiančių orą;
- tranzitinis krovinis transportas turi aplenkti vietovę aplinkkeliu arba valstybinės/vietinės reikšmės keliais.

Šie reikalavimai yra labai svarbūs, kadangi tai riboja ir infrastruktūros plėtrą Birštono kurorte. Pavyzdžiui, Birštono kurorte nėra galimybės vystyti vandens motociklų, kartingų aktyvaus turizmo paslaugas dėl garso taršos.

Tačiau, nagrinėjant kurortų infrastruktūrą, reikia atkreipti dėmesį į kurortų specialiąją infrastruktūrą. Kurortams reikalinga specialioji infrastruktūra skirstoma į tris dalis.

1. Gyvenamosios vietovės specialiąją infrastruktūrą sudaro:
 - sveikatinimo ir sveikatingo paslaugas teikiantis infrastruktūros tinklas (apimantis gydymą, sveikatinimą, konsultacijas ir kitas su sveikata ir jos atstatymu susijusias paslaugas);
 - gamtinių veiksnių, naudojamų sveikatingumo paslaugoms, infrastruktūra (pėsčiųjų takai ir pan.).
2. Turizmo infrastruktūra:

²⁵ „Dėl Kurorto statuso suteikimo gyvenamosioms vietovėms reikalavimų aprašo, Kurortinės teritorijos statuso suteikimo gyvenamosioms vietovėms reikalavimų aprašo ir Kurorto ar kurortinės teritorijos statuso gyvenamosioms vietovėms suteikimo ir panaikinimo taisyklių patvirtinimo“ TAR, žiūrėta 2017 sausio 29 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.B4B629EF1E3E>

- apgyvendinimo paslaugos;
- maitinimo paslaugos;
- turizmo informacijos centras;
- vizualinė turizmo informacijos sistema (turizmo objektų, gatvių ženklavimas bei informaciniai stendai);
- įstaigos, susijusios su kultūra ir pramogomis.

3. Poilsio infrastruktūra:

- plaukimo baseinai;
- dviračių takai;
- sporto aikštynai;
- paplūdimiai ir jiemis priklausanti infrastruktūra;
- stovyklavietės;
- sportinio ir turistinio inventoriaus nuoma.

Šis kurortų grupavimas turi panašumo su A. Panasiuk (2007) modeliu, tačiau šis modelis yra daugiau išplėstas ir konkretizuotas. Pagal jį galima suskirstyti Birštono kurorto infrastruktūros objektus (5 pav.).

5 pav. Lietuvos kurortų turizmo infrastruktūros grupavimas

Šaltinis: autoriaus sudaryta pagal „Dėl Kurorto statuso suteikimo gyvenamosioms vietovėms reikalavimų aprašo, Kurortinės teritorijos statuso suteikimo gyvenamosioms vietovėms reikalavimų aprašo ir Kurorto ar kurortinės teritorijos statuso gyvenamosioms vietovėms suteikimo ir panaikinimo taisyklių patvirtinimo“ 2006

Sudarius lentelę, galima sudaryti klausimyną turistams ir ekspertams dėl kurorto turizmo infrastruktūros įvertinimo. Gautas rezultatas turėtų atskleisti probleminius turizmo infrastruktūros objektus arba turizmo infrastruktūros sritis. Rengiant klausimyną, reikia daugiau detalizuoti gyvenamosios vietovės turizmo infrastruktūros punktus. Pavyzdžiui, sveikatinimo ir sveikatingo paslaugas teikiantis infrastruktūros tinklas ir gamtiniai veiksniai, naudojami sveikatingumo paslaugoms, yra per plačios sąvokos iširti konkrečius turizmo objektus, todėl, rengiant klausimyną, visi punktai bus detalizuojami.

Pirmos dalies apibendrinimas. Šioje dalyje buvo apžvelgtos darbe naudojamos sąvokos. Kai kurios sąvokos (pvz.: kurortas) skirtingų autorių apibrėžiamos skirtingai. Esmė ta pati, tačiau detalizuotumas skiriasi. Taip pat buvo apžvelgta kaip turizmo rūšis klasifikuoja Lietuvos ir pasaulio turizmo ekspertai. Apžvelgti Lietuvos kurortų tipai bei su kurortais susijęs medicininis turizmas. Apžvelgti kurortų turizmo infrastruktūros reikalavimai Lietuvoje bei turizmo infrastruktūros skirstymas pagal užsienio autorių.

2. TURIZMAS KURORTUOSE IR JO TENDENCIJOS

2.1. Kurortų vystymasis Europoje ir Lietuvoje

Antika. Kurortų istorijos pradžia yra siejama su Romos imperijos laikais²⁶. Tuo metu dėl pinigų trūkumo, prastai išvystytos infrastruktūros ir kelių kelionės nebuvo malonumas to meto žmonėms. Žmonės dažniau keliaudavo iš reikalo, o ne dėl malonumo. Kurortų pirmtakais iš principo galima laikyti viešąsias pirtis. Viešosiose pirtyse lankytojai socializuodavosi (palaikė ir plėtė socialinius ryšius) ir atsipalaiduodavo. Laikui bėgant viešąsias pirtis supanti infrastruktūra tapo daug patrauklesnė lankytojams, būdavo sudarytos sąlygos įsigyti maisto, išvystyta sporto infrastruktūra, parduotuvės, restoranai, kambarių nuoma. Toliau nuo miestų esančios viešosios pirtys steigdavosi prie mineralinio vandens išteklių (tuo metu nebuvo daromi grėžiniai, tai buvo upeliai, kurių vanduo buvo mineralizuotas). Tais laikais mineralinis vanduo jau buvo žinomas dėl gydomųjų savybių. Mineralinis vanduo buvo vertinamas ir senovės Graikijoje, kurioje mineralinis vanduo buvo siejamas su Dievais, todėl mineralinio vandens upelių tekėjimo vietose statydavo šulinius ir altorius dievams. Bėgant laikui, kelių tinklas Romos imperijoje buvo išvystytas, keliauti tapo daug paprasčiau ir žmonės daugiau pradėjo keliauti malonumo tikslais.

Viduramžiai. Rekreacinio ir SPA turizmo vystymąsi gerai atspindi šis pasakojimas⁸. 1382 metais vienas Belgijos kalvis išsigydė lėtinę ligą gerdamas vandenį, kuriame buvo gausu geležies. Vandens šaltinis buvo netoli Liege miesto. Netrukus šis upelis išpopuliarėjo. Kaip padėkos ženklą kalvis prie upelio pastatė pastogę atvykstantiems žmonėms. Netrukus upelis taip išpopuliarėjo, jog jį praminė SPA, tai reiškė – fontaną.

XXI amžiaus turizmo galimybės. Šiame amžiuje turizmas yra pasiekęs aukštumas, dar niekad nebuvo taip paprasta keliauti. Visos sąlygos sudarytos, pavyzdžiui, išvystyta kelių infrastruktūra, lėktuvai, laivai, automobiliai. Sienų atvėrimas (ES valstybės, Šengeno zona). Supaprastinti turistinių vizų išdavimai – didelis Pasaulio turizmo organizacijos laimėjimas. Jeigu transporto priemonėmis nėra galimybės keliauti dėl finansinių sunkumų, galima keliauti dviračiais arba pėsčiomis, tokiam keliavimui yra gerai išvystyta infrastruktūra (bent jau ES valstybėse). Tokios prabangos keliautojams anksčiau nebuvo. Ir visa tai yra tik susisiekiama infrastruktūros

²⁶ Robert Christie Mill, *Resorts: Management and Operation*, (New York: John Wiley & Sons, 2008), žiūrėta 2017 sausio 14 d.

https://books.google.lt/books?hl=en&lr=&id=BMqD6rIDMZcC&oi=fnd&pg=PR11&dq=Europe%27s+resorts+in+XVII+pd&ots=arwaYnt68j&sig=iKvSGtbmflH8N3_sqg6CybnLtl&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

laimėjimai, nekalbant apie apgyvendinimo paslaugas, išankstines registracijas internetu, pavyzdžiui www.booking.com, kelionių draudimus, kelionių organizatorius, tarptautinius kelionių gidus ir pan.

Lietuvos kurortų reglamentavimo istorija. Prieš pradėdant nagrinėti kurortus, reikia atskirti kurortų istoriją nuo miestų istorijos. 2003 m. Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos iniciatyva buvo atlikta „Kurortų statuso Lietuvoje reglamentavimo studija“, kurią atliko Lietuvos regioninių tyrimų institutas. Šioje studijoje aprašoma Lietuvos kurortų teisinio reglamentavimo ir įstatymo istorija. Studijoje paminėta²⁷, jog pirmą kartą Lietuvos kurortų įstatymas buvo išleistas 1932 m. (Žin., 1932 m., Nr. 401- 1932.XII.22), kitais metais buvo išleistos taisyklės šiam įstatymui vykdyti. Įstatyme nurodoma, jog kurortas yra apibrėžiamas kaip vieta, turinti gydomųjų šaltinių arba gydomųjų purvų. Taip pat turi būti tinkamos patalpos ir įrenginiai ligoniams gydyti arba tai yra vieta, patogi pailsėti ir sveikatai atstatyti. Atkreipus dėmesį į paskutinius žodžius („vieta, patogi pailsėti ir sveikatai atstatyti“), pastebima, jog formuluotė yra panaši į dabartinį rekreacijos apibrėžimą. Labai įdomus faktas yra tai, kad 1932 m. kurortų įstatyme buvo pateiktas kurortų sąrašas, kurį sudarė: Alytus, Anykščiai, Panemunė, Berčiūnai, Birštonas, Dubiai, Kačerginė, Kulautuva, Lampėdžiai, Palanga, Pasvalys, Livonija, Smardonė, Šventoji ir Zarasai. Tuo metu nebuvo skirstymo į kurortus ir kurortines teritorijas. 2016 m. Lietuvoje buvo 4 kurortai ir 4 kurortinės teritorijos²⁸, tačiau visai neseniai patvirtinta nauja kurortinė teritorija²⁹. Prieškario Lietuvoje buvo išskiriama 15 kurortų, tai yra apytiksliai du kartus daugiau nei 2016 m. Lietuvoje buvo kurortų ir kurortinių teritorijų kartu sudėjus. Vėlesniais laikais, Tarybinėje Lietuvoje (1940 m. – 1990 m.), vadovaujantis „Kurortų statuso Lietuvoje reglamentavimo studija“, kurortų veiklą reglamentavo Sveikatos apsaugos įstatymas. Kurortų užstatymas ir zonavimas buvo griežtai reglamentuotas Kurortų nuostatais. Atgavus nepriklausomybę, pirmą kartą kurortas buvo paminėtas LR saugomų teritorijų įstatyme, konkrečiau – rekreacijos apibrėžime. Per daug nesigilinant į kurorto pavadinimą įstatymuose, reikėtų paminėti, jog šiuo metu pats svarbiausias galiojantis, reikalavimus kurortams nurodantis dokumentas yra LR Vyriausybės nutarimas „Dėl Kurorto statuso suteikimo gyvenamosioms vietovėms reikalavimų aprašo, Kurortinės teritorijos statuso suteikimo

²⁷ Lietuvos regioninių tyrimų institutas. *Kurorto statuso Lietuvoje reglamentavimo studija*. (Kaunas, 2003). Žiūrėta 2017 sausio 14 d.

http://ukmin.lrv.lt/uploads/ukmin/documents/files/imported/lt/veikla/veiklos_sritys/turizmas/studijos/kurorto%20statuso%20reglamentavimas.pdf

²⁸ „Kurortai ir kurortinės teritorijos“ Ūkio ministerija, žiūrėta 2017 sausio 14d.

<http://ukmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/turizmas/turizmas-analizes-tyrimai-studijos/kurortai-ir-kurortines-teritorijos>

²⁹ „Kačerginei, Kulautuvai ir daliai Zapyškio suteiktas kurortinės teritorijos statusas“ Lietuvos Respublikos Vyriausybė, žiūrėta 2017 kovo 15 d. <https://lrv.lt/lt/naujienos/kacerginei-kulautuvai-ir-daliai-zapyskio-suteiktas-kurortines-teritorijos-statusas>

gyvenamosioms vietovėms reikalavimų aprašo ir Kurorto ar kurortinės teritorijos statuso gyvenamosioms vietovėms suteikimo ir panaikinimo taisyklių patvirtinimo³⁰.

Kurortų, kaip miestų, įsisteigimo istorija. Remiantis „Lietuvos kurortologijos tyrimų studija“³¹, Europoje (ES valstybėse) kurortų kūrimosi istorija yra panaši į Lietuvos. Šie kurortai, kaip ir Lietuvoje, kūrėsi prie mineralinių vandenų šaltinių, tik daugelis jų gerokai seniau nei Lietuvoje. Dėl skirtingų geologinių struktūrų, dalis jų, mineralinių vandenų, turi įvairesnę cheminę sudėtį. Tuo metu mineralinio vandens sudėčiai nebuvo skiriama daug dėmesio. Šiais laikais miestas, esantis Lietuvoje, negali siekti kurorto statuso, jeigu mineralinio vandens druskingumas ir gydymasis purvas neatitinka reikalavimų, kuriuos nustato Lietuvos Respublikos biomedicininų tyrimų etikos įstatymas (Žin., 2000, Nr. [44-1247](#)) ir Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymas (Žin., 1994, Nr. [63-1231](#); 1998, Nr. [112-3099](#)), nekalbant apie infrastruktūros ir kitus reikalavimus.

2.2. Šiuolaikiniai Europos kurortai

Birštono kurortui siekiant išgarsėti Europoje, reikia įsivertinti savo galimybes tarp garsiausių Europos kurortų, kadangi konkurencija išties didelė. Europos kurortus galima skirstyti pagal įvairius požymius ir kriterijus, tačiau pradžioje apžvelgiami vieni garsiausių Europos kurortų, įtraukti į Jungtinių Tautų švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos (UNESCO) sąrašus³². Šiame sąrašė galima rasti pačius garsiausius Europos kurortus, įskaitant Čekijos kurortus: Karlovi Varai, Marianske Lazně, Františkovi Lazně ir Luhačovicai. Kadangi kurortų sąrašas yra didelis, iš kiekvienos šalies buvo imama ne daugiau 3 kurortų. Autoriaus sudaryta kurortų analizės lentelė pateikta prieduose (1 priedas). Analizuojami kurortai, sužymėti Europos žemėlapyje, pateikti prieduose (2 priedas). Didžiausias Čekijos kurortas **Karlovi Varai** yra garsus tuo, kad pagal architektūrinį palikimą tai yra didžiausias SPA kompleksas Europoje. Šis kurortas buvo įkurtas viduramžiais (1370 m.), apsuptas miškų, šalia tekančios Teplos upės. Nors kurorto klestėjimo pradžia yra laikomas XIX amžius, tuo metu buvo statoma itin daug išskirtinio architektūrinio stiliaus statinių. Šiuo metu kurortas garsėja išskirtiniu architektūriniu stiliumi ir tuo, jog jame gausu

³⁰ „Dėl Kurorto statuso suteikimo gyvenamosioms vietovėms reikalavimų aprašo, Kurortinės teritorijos statuso suteikimo gyvenamosioms vietovėms reikalavimų aprašo ir Kurorto ar kurortinės teritorijos statuso gyvenamosioms vietovėms suteikimo ir panaikinimo taisyklių patvirtinimo“ TAR, žiūrėta 2017 sausio 14 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.B4B629EF1E3E>

³¹ „Lietuvos kurortologijos tyrimų studija“, VšĮ Lietuvos kurortologijos tyrimų centras (2007), žiūrėta 2017 sausio 14 d. http://www.spalietuva.lt/files/tyrimai%20ir%20studijos/LT_kurortologijos_ST_final.pdf

³² „Great Spas of Europe“ UNESCO interneto svetainė, žiūrėta 2017 sausio 14 d. <http://whc.unesco.org/en/tentativelists/5928/>

karštųjų versmių. Tai yra balneologinis kurortas, turintis mineralinio vandens. Šiame mieste gydytis ir ilsėtis nuo senų laikų atvykdavo aukštuomenė ir įtakingi asmenys. Šiam kurortui pavyko apjungti išsivysčiusio miesto ir patrauklios gamtos privalumus, todėl miestas tapo patrauklus išsiilgusiems ramybės ir miesto žmonėms. **Marianske Lzně** yra dar vienas garsus Čekijos kurortas, išsiskiriantis erdvumu. Šis kurortas buvo įkurtas XIX a. pradžioje, klasicizmo laikotarpiu. Jame gausu parkų, įdomia architektūra išsiskiriančių namų ir SPA kompleksų. Šio kurorto centrinį parką ratu apsupę SPA kompleksai ir gyvenamieji namai. Teigiama, jog tai itin kosmopolitiškas kurortas. Šalia kurorto įsikūręs golfo aikštynas, pramogų parkas, geologinis parkas, žirgynas³³, o pačiame kurorte yra vandens parkas, teatras. Kurorte yra didelis vandens tvenkinys pavadinimu Amerika. **Františkovi Lzně** – balneologinis kurortas, įkurtas XIX a. pabaigoje. Tai yra turistams itin įdomus kurortas ir architektūrine prasme dėl to, jog XX a. pradžioje pastatyti SPA kompleksai buvo kaip modernus SPA architektūros pavyzdys. Kurortas yra įsikūręs tarp kalnų, šalia miško. Šio miesto apylinkėse iš 17 versmių kas valandą išsiveržia apie 15 tūkstančių litrų mineralinio vandens, kuriame itin gausu mineralų. Šie trys Čekijos kurortai – Karlovi Varai, Marianske Lzně, Františkovi Lzně – dar yra žinomi kaip „Vakarų Bohemijos SPA trikampis“³⁴. Kurortas yra labai šiuolaikiškas ir turi pakankamai daug pramogų, tokių kaip golfas, kartingai, dažasvydis, vandens parkas³⁵. Kurorte yra kempingas, šalia įsikūręs SOOS nacionalinis gamtos rezervatas, todėl šis kurortas turėtų būti įdomus daugeliui skirtingų tipų turistams.

*Vokietijos 3 iš 6 garsiausių kurortų, įtrauktų į UNESCO sąrašus. **Baden Badenas.*** Kurortas įsikūręs juodojo miško vakariniame pakraštyje, šalia Prancūzijos sienos. Baden Badenas yra tarsi kurortų vėliavnešys („flagmanas“), įkurtas 80 mūsų eros metais. Šis kurortas yra Oos upės slėnyje ir užima gana didelį kaip kurortui plotą (apie 140 kv. km.). Nuo XIX a. pradžios miesto vystymo kryptis – kurortas. Miestas išsiskiria iš kitų miestų architektūriniu stiliumi, taip pat istorija ir istoriniais įvykiais. Kurortas traukė menininkus ir atlikėjus bei politikus. Miestas žinomas ir dėl savo gerai išsilaikiusio kurhauzo miesto centre. Kurortas išsiskiria šiais statiniais: romėnų pirčių komplekso liekanomis, 12 baseinų kompleksu, New Castle baroko stiliaus baseiniais ir „Friedrichsbad“ (to laikmečio inovatyviomis balneologijos voniomis). Kurorte lankėsi įvairios įžymybės, tarp jų Fiodoras Dostojevskis. Tai įtakojo Baden Badeno žinomumą ir kūrė ypatingą kurorto atmosferą. XIX a. pradžioje kurortas stengėsi pritraukti turistų, skleisdamas žinią ir apie

³³ „Summer sports“ Marianske Lazne kurorto interneto svetainė, žiūrėta 2017 sausio 14 d.
<https://www.marianskelazne.cz/old/en/free-time-trips-and-sport/walks-parks-and-sporting-possibilities/summer-sports.html>

³⁴ „Great Spas of Europe“ UNESCO interneto svetainė, žiūrėta 2017 sausio 14 d.
<http://whc.unesco.org/en/tentativelists/5928/>

³⁵ „Activities in the district“ Františkovi Lzně interneto svetainė, žiūrėta 2017 vasario 5 d.
<http://www.flinfo.cz/en/activities-in-the-district>

kurortą supančios gamtos grožį, o XX a. kurortas jau turėjo išvystytą infrastruktūrą, kuri buvo būdinga didiesiems Europos SPA kurortams. **Bad Kissingen.** Kurortas įsikūręs netoli upės, remiantis šaltiniais³⁶ 823 metais jame buvo išgaunama druska. SPA paslaugos šiame mieste buvo pradėtos teikti baroko klestėjimo laikais (XVIII a. pradžioje). Šiam kurortui buvo skiriama labai daug dėmesio ir investicijų, kas iš principo pakeitė miestelio likimą. 1842 metais buvo įrengtos pirmosios mineralinio vandens vonios šiame kurorte, o 1871 metais suklestėjus geležinkeliams, kurortas ypač suklestėjo. Tai sąlygojo sudarytos sąlygos keliavimui, kitaip tariant, infrastruktūros veikla teigiamai paveikė turizmą. Šiame kurorte Friedrich von Gärtner pastatė garsųjį pastatą „Kursaal“, lietuviškai išvertus tai skambėtų kaip gydymo salė/fojė. Kurorte galima rasti ir rusų ortodoksų bažnyčią – tai gana kosmopolitiško miesto požymiai. Taip pat mieste gausu statinių su arkomis. **Bad Ems.** Kurortas pakankamai anksti išpopuliarėjo, buvo žinomas dėl politinių ir istorinių motyvų. Bad Ems kaip SPA kurorto pradžia yra laikomas XVII a. Kurortas išpopuliarėjo XIX a. ir tapo vienu ryškiausių Vokietijos kurortų. Įspūdingi namai ir vilos šalia Lahno upės, bažnyčia, išskirtinis kurhauzas padarė kurortą itin patraukliu turistams. Atkreipiamas dėmesys į tai, jog šis kurortas garsėjo ne supančia gamta, kaip daugelis kitų kurortų, o statiniais, architektūra ir kitais urbanistiniais objektais. Kalbant apie gamtą, reikia paminėti, jog šis kurortas garsėjo Lano upės grožiu. Lano upė taip pat traukė turistus, įskaitant menininkus. Kaip ir kiti Vokietijos kurortai, XIX a. šis kurortas jau turėjo reikiamą infrastruktūrą, reikalingą tapti sėkmingu to laikmečio SPA kurortu. Mineralinio vandens gavyba šiame kurorte prasidėjo 1939 metais. XX a. pradžioje pastatytas bokštas šalia Lano upės suteikė daug šarmo kurortui ir iki šių dienų liko neatsiejama kurorto įvaizdžio dalimi.

Austrijos kurortai, įtraukti į UNESCO sąrašus. **Badenas (Baden bei Wien).** Badenas yra priskiriamas prie svarbiausių sieros SPA Europoje. Badeno šiltosiomis versmėmis naudojosi ir romėnai, tačiau oficialia kurorto pradžia yra laikomas XV a. Dėl didelio gaisro 1812 m. didžioji miesto dalis sudegė, todėl SPA kompleksai, namai ir kiti miesto pastatai buvo atstatyti neo klasicistinio stiliu. Atstatytų SPA kompleksų stilius įkvėptas to meto Venecijos architektūros stiliaus. Išvaizdus ir įmantrus SPA kompleksų ir miesto veidas itin viliojo turistus. Šiuo metu kurortas vilioja turistus turtinga istorija, išvystytais SPA kompleksais ir palankia vieta, kurioje kurortas įsikūręs (netoli Vienos). **Bad Išlis.** Šis kurortas, kaip ir anksčiau minėti, išsiskiria itin turtinga miesto istorija ir tuo, jog yra itin populiarus tarp užsienio turistų. Šio miesto druskų vonios yra seniausios Austrijoje. Dėl itin didelės šių druskų vonių paklausos 1825 metais įrengti papildomi tuometiniai SPA kompleksai. Papildomai buvo taikomos druskų procedūros, garų pirtys. Miestą

³⁶ „Great Spas of Europe“ UNESCO interneto svetainė, žiūrėta 2017 sausio 14 d.
<http://whc.unesco.org/en/tentativelists/5928/>

taip pat išgarsino ir pastatas, vadinamas Trinkhalle – Solbad. Lietuviškai išvertus tai skambėtų kaip siurblynė. Pastatas pastatytas 1831 metais. Miestą itin išgarsino faktas, jog šį kurortą poilsiui rinkosi ir Habsburgų imperatoriškoji giminė, o jos atstovai apsistodavo imperatoriškoje viloje. Šis kurortas iki šių dienų išlaikė klasicistinį stilių. O kurortas išsiskiria tuo, jog yra kalnų kurortas su mineralinio vandens versmėmis, išlaikęs miestietišką stilių ir pilnas įvairiausių architektūrinių paminklų.

Italijos kurortas įtrauktas į UNESCO sąrašus. Montecatini Terme. Šis kurortas Italijoje, Toskanos regione, yra vienas garsiausių ir žinomiausių, taip pat garsėjantis rafinuotu stiliumi. Mineralinio vandens versmės šiame regione žinomos nuo viduramžių. Šios mineralinio vandens versmės priklausė ir imperatoriškai Habsburgų giminei. Būtent valdant šiai imperatoriškai šeimai, sieros prisotintas mineralinis vanduo buvo pradėtas naudoti SPA tikslams (XVIII a.). Taip buvo įkurtas nedidelis miestelis kalno papėdėje. Nors oficialiai kurortas įkurtas 1773 metais, jame tvyro XX a. atmosfera, kadangi tuo metu buvo pastatyti strategiškai svarbūs kurortui pastatai, išsiskiriantys to amžiaus architektūra. Tuo metu išpopuliarėjo kurortai, kadangi buvo patogiau keliauti dėl išvystytos susisiekimo infrastruktūros. Šis kurortas yra itin gausiai lankomas įvairių įžymybių, aktorių, atlikėjų, poetų, karališkųjų šeimų ir pan.

Belgijos kurortas įtrauktas į UNESCO sąrašus. SPA. Žodis SPA yra kilęs iš lotynų kalbos *sparsa fontana*, tačiau lietuviškai verčiama į „sveikata per vandenį“³⁷. Nors tiksli SPA kilmė nėra aiški, tačiau yra manančių, jog šis pavadinimas kilo nuo Belgijos miesto, kurio pavadinimas taip pat SPA. Šis miestas išsiskiria tuo, jog mineralinis vanduo čia buvo išgaunamas jau XVI a., tačiau tik XVIII a. vanduo buvo pradėtas naudoti gydymo tikslais. Vandenį pradėjus naudoti gydymo tikslais, kartu buvo teikiamos relaksacijos paslaugos bei ekskursijos. Miestas išgarsėjo 1717 metais, kai į kurortą atvyko caras Petras Didysis. Nuo to laiko miestas tapo populiarius aukštuomenės ir aristokratų tarpe. Kurortas buvo įgavęs „Europos kavinės“ pravarde. Miestelis siūlė pažintinius takus turistams, kurie driekėsi ne tik apie pagrindinį miesto šaltinį, tačiau sujungė ir rajone esančius mineralinio vandens šaltinius. Atkreiptinas dėmesys, jog nors SPA miestelis ir jo apylinkės yra saugomos teritorijos, kurios apima 40 kvadratinį kilometrų, tačiau miestelis turi visą išvystytą infrastruktūrą, reikalingą šiuolaikiniam SPA ir traukiančią turistus. Ta yra: parkai, kazino, SPA kompleksai, pažintiniai takai, teatrai, su religija susiję pastatai, golfo laukai ir pan. Šis kurortas įtrauktas į UNESCO ir dėl tarptautinio ir pasaulinio pripažinimo.

Prancūzijos kurortas įtrauktas į UNESCO sąrašus. Viši (Vichy). Jau nuo senovės žinomas kurortas, suklestėjęs XVI-XVIII amžiuje. Miestelio istorija prasidėjo nuo parko įkūrimo –

³⁷ Lolita Rapolienė, Antanas Jurgelėnas, „Balneoterapijos efektyvumas ir perspektyvos“, *Medicinos teorija ir praktika* (2014), žiūrėta 2017 sausio 14d., http://www.mtp.lt/files/8str_NEW.pdf

jį įkūrė Napoleonas I. Prie kurorto vystymosi prisidėjo Napoleonas III, kuris stengėsi, jog kurortas taptų daugelio turistų atostogų praleidimo vieta (traukos centru). Nuo 1903 m. Charles Lecoeur prisidėjo prie miestelio vystymo, įkurdamas pastatų ansamblius, plėtodamas turizmo infrastruktūrą ir prisidėdamas prie šio kurorto klestėjimo. Šiuo metu tai yra itin gerai pasaulyje žinomas kurortas, išsiskiriantis išplėtota pramogų-sporto paslaugų infrastruktūra (pavyzdžiui, hipodromas ir golfo aikštynas). Žinoma architektūra taip pat suteikia miesteliui unikalumo ir išskirtinumo. Reikia paminėti, jog kurortas yra įsikūręs prie Allier (liet. Aljė) upės. Paieškos sistemoje „Google“ suvedus pavadinimą Vichy Prancūzijoje, matyti, jog kurortą pristatančiose nuotraukose akcentuojama architektūra, mineralinio vandens versmės, įspūdingos vilos, tačiau mažai gamtos nuotraukų. Galima daryti prielaidą, jog šio kurorto „veidas“ yra ne supanti gamta, o architektūra.

Jungtinės Karalystės kurortas įtrauktas į UNESCO sąrašus. Bath (Batas). Šis miestas kaip gydymo vieta garsėja jau apie 2000 metų. Maždaug apie 350 metų šio miestelio gydomąsias versmes valdė romėnai, o vėliau apie 800 metų valdė vienuoliai (bažnyčia). Dėl šios priežasties abatija ir to meto ligoninės yra tarsi priminimas apie praeitį ir daro šį kurortą turtingą istorija. XVIII amžiuje visas pastatų ansamblis buvo atnaujintas, o 1730 metais buvo įkurta ligoninė, skirta neturtingiems. Kurorto klestėjimo pradžia galime laikyti XVII amžių, o XVIII amžiaus pirmoje pusėje buvo plėtojama miesto turistinė infrastruktūra, kuri vėliau turėjo daug įtakos kurorto plėtros planavimui. Vėlgi galima teigti, jog išskirtinė architektūra itin daug prisidėjo prie miestelio klestėjimo. Atvykę turistai buvo skatinami keliauti po kurorto apylinkes pėsčiomis arba dviračiais, todėl galima teigti, jog kurortas naudojosi ne tik architektūra, tačiau ir gamtos ištekliais. Nors UNESCO apie tai neužsimena, tačiau per šį kurortą teka Eivono upė.

2.3. Birštono kurortas

Birštono miesto istorija. Kalbant apie Birštono istoriją, reikia paminėti, jog pirmą kartą Birštono vardas buvo paminėtas 1382 m. kryžiuočių kronikose kaip „sodyba prie sūraus vandens“ (Birstain, Birstan)³⁸. XV a. Birštone, ant piliakalnio, stovėjo medinė pilis, jos paskirtis buvo gynyba nuo kryžiuočių, tačiau čia mėgdavęs atvykti ir pats Lietuvos didysis kunigaikštis Vytautas medžioti. Padavimai, perduodami iš lūpų į lūpas, byloja, jog Vytautas Birštono apylinkėse medžiodavo taurus. Bychovo kronikose aprašomame Lietuvos kraštovaizdyje („kylant“ Nemunu) taip pat minima taurų gausa.

³⁸ Zenonas Kamarūnas. *Birštonas. Keturi metų laikai*. (Kaunas: Arx Baltica, 2006)

Birštono, kaip kurorto, klestėjimas prasidėjo 1846 m. Tuomet mineralinį vandenį pradėta naudoti gydymui (Birštonas. Keturi metų laikai, 2010 m.). Gydytojas Benediktas Bilinskis iš Stakliškių atsiuntė pirmąją ligonę į Birštoną, nes jai nepadėjo vietiniai Stakliškių vandens šaltiniai. Kadangi ligonei pagerėjo, buvo atkreiptas dėmesys į Birštono mineralinį vandenį kaip į gydomąjį³⁹. 1854 m. buvo pasirašytas leidimas steigti Birštono kurortą ir 1855 m. buvo įsteigta pirmoji Birštono gydykla. Netrukus Birštono kurortas išgarsėjo visoje Rusijoje. Sovietų Sąjungos laikais į Birštoną keliavo daug turistų iš visos Sąjungos. Atgavus Lietuvos nepriklausomybę, į Birštoną keliauja vis daugiau turistų iš Vakarų Europos šalių. Tačiau natūralių mineralinio vandens šaltinių nepakako dėl didėjančios paklausos, todėl buvo daromi gręžiniai mineraliniam vandeniui išgauti. Birštono kurortas buvo vienas iš pirmųjų kurortų, kuriame buvo padaryti mineralinio vandens gręžiniai 1947 m. Birštone veikia mineralinio vandens išpilstymo įmonė, kuri nuo senų laikų teikia mineralinį vandenį „Vytautas“ ir „Birutė“. Šie mineraliniai vandenys yra natūralūs, neatskiesti, o jų skirtingas skonio savybes lemia naudojamų gręžinių skirtinga vandens mineralizacija.

Apibendrinat galima teigti, jog Birštonas kaip miestas buvo pirmą kartą paminėtas 1384 m., 1846 m. pagal rašytinius šaltinius Birštone buvo išgydyta pirmoji ligonė, todėl ši data gali būti traktuojama kaip Birštono mineralinių vandenių pasitelkimo gydymui pradžia. 1854 m. gali būti laikomi Birštono kaip kurorto įteisinimo metai ir 1855 m. yra oficiali Birštono kaip kurorto ir jo veiklos pradžia.

Birštono kurorto geografinė padėtis. Pradžioje apžvelgsime susisiekimo infrastruktūrą, kaip galima patekti į kurortą ir kurioje vietoje jis yra įsikūręs. Birštono savivaldybė įsikūrusi Lietuvos pietinėje dalyje, Nemuno dešiniajame krante.

Savivaldybę beveik visomis ribomis, išskyrus rytinę, supa Nemunas. Birštonas yra Nemuno kilpų regioninio parko teritorijoje⁴⁰. Didžioji dalis savivaldybės yra dešiniajame Nemuno krante, iki Verknės žiočių. Birštono kurortas yra tarp didžiųjų Lietuvos miestų: nuo Vilniaus nutolęs 90 km. atstumu, Kauno – 40 km., Marijampolės – 40 km., Alytaus – 30 km. Birštono kurortą galima pasiekti automobiliu, maršrutiniais autobusais. Birštonas įsikūręs itin palankioje vietoje: nuo Kauno miesto ji skiria tik 40 km, tai yra svarbu dėl oro uosto, esančio šalia Kauno. Nuo sostinės Birštonas yra atitolęs apie 90 km, tai yra šiek tiek arčiau nei Druskininkų kurortas. Daugelis turistų, atvykę į Vilnių, dažnai aplanko ir Trakus, tai atspindi ir apgyvendinimo statistika. O nuo Trakų Birštoną skiria tik apie 60 km.

³⁹ Kauno technologijos universiteto Socialinių mokslų fakulteto Savivaldos mokymo centras, *Birštono savivaldybės plėtros iki 2020 metų planas* (Birštonas, 2012 m.) 1 p.

⁴⁰ „Dėl regioninių parkų ir draustinių įsteigimo“ Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos nutarimu Nr. I-2913, žiūrėta 2017 kovo 14 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.1726>

Mineralinio vandens ištekliai. Prieš analizuojant mineralinio vandens savybes ir panaudojimą kurortuose, susipažinsime su mineralinio vandens sąvoka. VŠĮ „Lietuvos kurortologijos tyrimų centras“ mineralinio vandens sąvoką pateikia tiriamajame darbe „Mineralinio vandens naudojimo Lietuvos kurortuose sveikatinimo, profilaktikos, gydymo ir reabilitacijos tikslais standartizuotos metodinės rekomendacijos“. Mineraliniai vandenys – požeminiai vandenys, turintys daugiau negu įprastai mineralinių (rečiau organinių) komponentų ir/arba pasižymintys specifinėmis fizikinėmis, cheminėmis ir biologiškai aktyviomis savybėmis (temperatūra, rūgštingumu, radioaktyvumu). Mineraliniuose vandenyse būna ištirpusių įvairių dujų (azoto, anglies dioksido, sieros vandenilio, metano, fluoro), mikroelementų (vario, mangano, cinko, ličio, geležies, stroncio, kobalto, arseno, bromo, jodo). Kaip jau buvo minėta anksčiau, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarime „Dėl Kurorto statuso suteikimo gyvenamosioms vietovėms reikalavimų aprašo, Kurortinės teritorijos statuso suteikimo gyvenamosioms vietovėms reikalavimų aprašo ir Kurorto ar kurortinės teritorijos statuso gyvenamosioms vietovėms suteikimo ir panaikinimo taisyklių patvirtinimo“ (2006 m. balandžio 12 d. Nr. 350), kurortams yra keliamos nuostatos, jog jų gamtiniai ištekliai (gydomasis purvas, mineralinis vanduo) turi atitikti keliamus reikalavimus. Darbo autorius atkreipia dėmesį į tai, jog visuose Lietuvos kurortuose, išskyrus Neringą, yra aptikti mineralinio vandens šaltiniai. Nors mineralinio vandens šaltinių būna įvairių, tačiau skiriasi jų mineralizacija (2 lentelė). Pagal Lietuvos kurortologijos tyrimų studiją⁴¹, Birštono kurorto mineraliniai vandenys yra vidutinės (5–15 g/l) ir didelės (15-35 g/l) mineralizacijos vandenys. Druskininkuose mineralinių vandenų koncentracijos diapazonas yra daug didesnis, nuo mažos (iki 5 g/l) iki didelės, dar vadinamos sūrymais (virš 35 g/l). Druskininkuose yra ir vidutinės koncentracijos mineralinio vandens (5-15 g/l). Palangoje taip pat aptikta mineralinio vandens, kurio koncentracija nėra didelė.

Pagal V.V. Ivanovo ir G.A. Nevrejevo klasifikaciją⁴² mineralinis vanduo yra skirstomas į 7 skirtingas grupes:

1. Mineraliniai vandenys be specifinių komponentų ir savybių.
2. Angliarūgštiniai vandenys. Angliarūgštės kiekis siekia ne mažiau kaip 1,4 g/l.
3. Sulfidiniai vandenys. Sulfidų dalis turi būti didesnė arba lygi 10 mg/l.
4. Vandenys, kuriuose yra geležies (apie 20 g/l), arseno (apie 0,7 mg/l) arba mangano, vario, aliuminio.

⁴¹ VŠĮ Lietuvos kurortologijos tyrimų centras. *Lietuvos kurortologijos tyrimų studija* (Druskininkai, 2007) žiūrėta 2017 sausio 14 d. http://www.spalietuva.lt/files/tyrimai%20ir%20studijos/LT_kurortologijos_ST_final.pdf

⁴² Боголюбова, В.М. *Курортология и физиотерапия* (Москва: Медицина, 1985)

5. Vandens, kuriuose yra bromo (25 mg/l), jodo (5 mg/l) arba (ir) organinių medžiagų.
6. Radono (radioaktyvūs) vandens (ne mažiau kaip 5 mūkiuri/l arba 14 Mache vienetų; 1 Mache vienetas lygus $3,64 \times 10^{-9}$ kiuri/l).
7. Terminiai silicio vandens (t0 daugiau kaip 350, H₂SiO₃ 50 mg/l).

Darbo autorius atkreipia dėmesį, jog mineraliniu vandeniu yra laikomas ir vanduo, turintis radono (6 grupė). Lietuvos radiacinės saugos centras įspėja, jog radono ir jo skilimo produktų keliamas pavojus yra susijęs su tuo, kad šie junginiai gali sukelti kvėpavimo takų ir plaučių vėžį⁴³. Siekiant išvengti nemalonių padarinių, mineralinis vanduo yra sertifikuojamas, jeigu bendroji mineralizacija yra ne mažesnė kaip 4 g/l.⁴⁴

2 lentelė. Mineralinio vandens išteklių klasifikavimas Lietuvos kurortuose

Rodikliai	Vyraujantys makrojonai		Bendra mineralizacija, g/l	Br, mg/l	Grupė
	anijonai	katijonai			
Druskininkai					
Aušra	Cl	Ca Na	2,5 – 4	4,7	BSK*
Druskininkai	Cl	Ca Na	7,5	16	BSK*
Sveikata	Cl	Ca Na	8,2 – 9,3	17,6	BSK*
Sūrutis	Cl	Ca Na	50 - 53	87	Brominis
Eglė 2	Cl	Na	42	80	Brominis
Birštonas					
Vytautas	Cl	Ca Na	8,3	17	BSK*
Versmė	Cl	Ca Na	7,4	17	BSK*
Vaidilutė	Cl	Ca Na	26,6	57	Brominis
Palanga					
Kastytis	SO ₄	Ca Mg	3,5	0,7	BSK*
Naglis - 2	Cl	Ca Na	14	44	Brominis

Šaltinis: Lietuvos kurortologijos tyrimų studija⁴⁵

⁴³ „Ar pavojingas radonas“ Radiacinės saugos centras, žiūrėta 2017 sausio 17 d.

<http://www.rsc.lt/download.php/fileid/316>

⁴⁴ „Dėl Gamtinių sveikatos veiksnių, naudojamų sveikatinimo ir sveikatingumo paslaugoms teikti, sertifikavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ 2012 m. vasario 2 d. Nr. V-74, Vilnius. Žiūrėta 2017 m. kovo 15 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.96A7BF684CB8/jCqiRawXDK>

⁴⁵ VšĮ Lietuvos kurortologijos tyrimų centras. Lietuvos kurortologijos tyrimų studija (Druskininkai, 2007) žiūrėta 2017 sausio 14 d. http://www.spalietuva.lt/files/tyrimai%20ir%20studijos/LT_kurortologijos_ST_final.pdf

Mineralinis vanduo yra naudojamas ne tik kaip gėrimas, bet ir kaip gamtinė žaliava procedūroms⁴⁶. Balneologinėms procedūroms naudojamo vandens mineralizacijos minimali koncentracija siekia 10 g/l, mažos mineralizacijos vanduo yra laikomas 10-20 g/l, o vidutinės mineralizacijos – 20-40 g/l. Aukštos mineralizacijos vandens procedūroms yra laikoma 40-80 g/l koncentracija. Vandens mineralizacija virš 80 g/l yra pavojinga žmogaus sveikatai ir tokio vandens derėtų vengti. Laikoma, jog optimali vandens, skirta procedūroms, mineralizacija siekia 20-40 g/l, toks vanduo ir yra naudojamas balneologinėms procedūroms Birštone.

Darbo autorius pastebi, jog yra gana sudėtinga įvertinti ir susidaryti išpūdį apie vandens mineralizaciją vien tik iš teksto, todėl kaip atskaitos tašką siūlo išmėginti Birštono sanatorijos „Tulpė“ geltonojoje biuvetėje mineralinį vandenį „Vytautas“, kuris išgaunamas iš 125 metrų gylio gręžinio ir kurio bendra vandens mineralizacija siekia daugiau nei 8 g/l. Šiuo mineraliniu vandeniu gali nemokamai pasivaikšinti visi miesto svečiai ir lankytojai. Atkreipiamas dėmesys į tai, jog įsipylus mineralinio vandens į stiklinę arba plastmasinę tarą, po keleto valandų vanduo taps drumzlinas, tačiau nereikėtų išsigąsti – tai natūrali mineralinio vandens cheminė reakcija.

Birštono kurorto statistiniai duomenys. Lietuvos statistikos departamento (toliau – statistikos departamentas) duomenų bazėje pateikiami apgyvendinimo statistikos duomenys, kurių tikslumas, Lietuvos ir užsienio statistikos ekspertų nuomone, siekia apie 90 procentų, atvykstamojo turizmo statistikos tikslumas siekia apie 70 procentų. Tokia situacija dėl Lietuvos apgyvendinimo įstaigų pateikiamų statistinių duomenų tikslumo susiklosto dėl to, kad Lietuvos apgyvendinimo įstaigos ne visada tiksliai pateikia statistinius duomenis. Dėl didelės naštos verslui, statistikos departamentas nerengia papildomų patikrinimų dėl Lietuvos apgyvendinimo įstaigų pateikiamų duomenų tikslumo. Darbo autorius, bendraudamas su Austrijos turizmo statistikos analizės specialistu, pasidalino patirtimi apie statistinių duomenų rinkimą. Austrijoje policija turi teisę bet kada patikrinti apgyvendinimo įstaigas. Jeigu patikrinimo metu nustatoma pažeidimų, tokių kaip kad į apskaitą neįtraukiama apsistousių užsienio piliečių arba statistiniai duomenys kaupiami neteisingai, apgyvendinimo įstaigoms skiriamos didelės baudos. Dėl šios priežasties Austrijos apgyvendinimo statistikos tikslumas siekia apie 100 proc. Atmetus faktą, jog Birštono ir kitų Lietuvos kurortų turistų srautai ženkliai mažesni nei Europos garsiųjų kurortų, ir atsižvelgus į duomenų rinkimo specifiką bei tikslumą, lyginti Lietuvos kurortus su užsienio kurortais būtų netinkama. Todėl nagrinėjant statistinius duomenis bus nagrinėjami tik Lietuvos kurortai, o vienoda

⁴⁶ Kauno technologijos universiteto Socialinių mokslų fakulteto Savivaldos mokymo centras, *Birštono savivaldybės plėtros iki 2020 metų planas* (Birštonas, 2012 m.)

duomenų rinkimo ir apdorojimo metodologija užtikrins, jog statistiniai duomenys palyginami korektiškai. Bus apžvelgiama apgyvendinimo statistika, remiantis statistikos ekspertų nuomone, jog šie duomenys yra tiksliausi.

Kurortų Lietuvoje statistikos trumpa apžvalga. Pradžioje apžvelgsime Birštono kurorto statistinius duomenis ir palyginsime juos su kitais Lietuvos kurortais. Trumpai apžvelgsime 2015 m. užsienio turistų apgyvendinimą Lietuvos kurortuose. Birštono kurortas 2015 m. galėjo pasidžiaugti itin gerais rezultatais (3 lentelė) – augo apgyvendintų vietinių ir užsienio turistų skaičius (išskyrus turistus iš Rusijos, kurių sumažėjo visuose Lietuvos kurortuose ir ne tik). Druskininkuose apgyvendintų turistų skaičiaus augimas buvo šiek tiek kuklesnis, tačiau nepaisant sumažėjusio apgyvendintų turistų skaičiaus iš Rusijos, Baltarusijos ir Vokietijos, bendras apgyvendintų turistų skaičiaus augimas siekė 4,4 proc. Reikia paminėti, jog 2015 m. Druskininkuose apsistojo daugiau turistų iš Latvijos (+17,1 proc.). Palangoje 2015 m. daugiausiai sumažėjo apgyvendintų turistų iš Rusijos (-47,8 proc.), lyginant su kitais kurortais. Turistų iš Baltarusijos taip pat sumažėjo, tačiau ženkliai išaugo turistų iš Latvijos (+18,6 proc.), Vokietijos (+17,2 proc.) ir Estijos (+26,2 proc.). Neringos savivaldybėje buvo sulaukta mažiau turistų iš Rusijos, Baltarusijos ir Lenkijos (-12,7 proc.). Tai vienintelis kurortas, kuriame sumažėjo apgyvendintų turistų iš Lenkijos. Tačiau į Neringą atkeliavo daugiau turistų iš Vokietijos (+4,3 proc.) ir Latvijos (+33,8 proc.), lyginant su 2014 m.

Apibendrinant situaciją Lietuvos kurortuose 2015 m., galima teigti, jog visuose kurortuose sumažėjo turistų iš Rusijos. Daugumoje kurortų (išskyrus Birštoną) sumažėjo turistų iš Baltarusijos. Ir nors likusiuose kurortuose šių apgyvendintų turistų skaičius augo, Neringoje sumažėjo turistų iš Lenkijos, o Palangoje – iš Vokietijos. Pastebima tendencija, jog vis daugiau vietinių turistų apsistoja Lietuvos kurortuose. Galima pastebėti, jog didžiausias vietinių turistų apgyvendinimo augimas 2015 m. buvo Birštone ir siekė 29,9 procentus. Bendras apgyvendintų turistų augimas Birštone 2015 m. siekė 27,7 proc. ir tai buvo didžiausias augimas tarp Lietuvos kurortų. 2015 metai nebuvo patys sėkmingiausi turizmo sektoriuje dėl krizės Rusijoje ir susiklosčiusios geopolitinės situacijos. Tačiau tai, kad Birštono kurortas geopolitinės krizės laikotarpiu išlaikė itin aukštą apgyvendintų turistų skaičiaus augimą, yra didelis pasiekimas. Tam, žinoma, turėjo įtakos ir sanatorijos „Eglė“ atidarymas, kadangi Birštone padaugėjo apgyvendinimo vietų.

3 lentelė. Kurortų apgyvendinimo įstaigų statistiniai duomenys, 2013 – 2015 m.

Pavadinimas	<i>Birštono sav.</i>				<i>Druskininkų sav.</i>				<i>Palangos m. sav.</i>				<i>Neringos sav.</i>			
	2013	2014	2015	2015/2014 %	2013	2014	2015	2015/2014 %	2013	2014	2015	2015/2014 %	2013	2014	2015	2015/2014 %
Iš viso	37047	45731	58418	27,7%	272633	283788	296278	4,4%	200433	221144	238267	7,7%	55847	54719	57442	5,0%
Lietuva	32839	40477	52568	29,9%	156892	169809	193071	13,7%	150819	167228	189757	13,5%	30612	32646	34572	5,9%
Rusija	1169	1501	971	-35,3%	49396	39064	23085	-40,9%	23346	19446	10143	-47,8%	5918	3843	3150	-18,0%
Baltarusija	65	281	443	57,7%	18146	22291	22196	-0,4%	4785	7550	6545	-13,3%	288	407	364	-10,6%
Lenkija	180	192	369	92,2%	20561	20051	20275	1,1%	2662	2603	2739	5,2%	266	339	296	-12,7%
Latvija	471	615	831	35,1%	10237	13968	16362	17,1%	6844	10475	12420	18,6%	1917	2030	2717	33,8%
Vokietija	1798	2004	2211	10,3%	8188	8052	6868	-14,7%	1622	1852	2170	17,2%	14008	12381	12918	4,3%
Estija	122	87	122	40,2%	1325	1588	1810	14,0%	3729	3951	4987	26,2%	266	305	392	28,5%

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas⁴⁷

⁴⁷ „Oficialiosios statistikos portalas“ Lietuvos statistikos departamento duomenų bazė internete, žiūrėta 2017 vasario 6 d. <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize1>

Panagrinėsime atvykstančių užsienio turistų skaičių Lietuvos savivaldybėse tam, kad būtų lengviau įvertinti kurortų indėlį, pritraukiant užsienio turistus. 2014 – 2015 metų Lietuvos apgyvendinimo įstaigų duomenys apie apgyvendintus užsienio turistus pavaizduoti 4 lentelėje. Žalia spalva – augimas, raudona spalva – kritimas (sumažėjimas), geltona spalva – kurortai, mėlyna spalva – kurortinės teritorijos. Nors Birštono kurortas Lietuvoje laikomas vietinių turistų kurortu, tačiau pagal užsienio turistų pritraukimą Birštonas užima 12 vietą, aplenkdamas Alytaus, Anykščių, Utenos, Molėtų savivaldybes. Tikimasi, jog atsidarius poilsio centrui „Vytautas Mineral SPA“, į Birštoną bus pritraukiama daugiau užsienio turistų ir situacija iš principo turėtų pasikeisti. Statistikoje tai turėtų atsispindėti per artimiausius 3 metus. Priimta laikyti, jog per tokį laikotarpį normalizuojasi (stabilizuojasi) turistų srautai. Matome, kad į TOP–15 pagal atvykstančių turistų skaičių pagal savivaldybes patenka visi Lietuvos kurortai ir 2 iš 4 kurortinių teritorijų (Trakų r. ir Anykščių r. savivaldybės).

Labai svarbus veiksnys Lietuvoje yra sezoniškumo įtaka turizmui. Ši problema yra aktuali ne tik kurortams ir kurortinėms teritorijoms, bet ir daugeliui Lietuvos miestų, kurie stengiasi skatinti turizmą.

4 lentelė. Užsienio turistų skaičius Lietuvos savivaldybių apgyvendinimo įstaigose (išskyrus kaimo turizmą) 2014 – 2015 m.

Eil. Nr.	Savivaldybės	Užsienio turistų skaičius, asmenys		
		2015 m.	2014 m.	2015/2014, pokytis, proc.
1	Vilniaus m. sav.	799954	764617	4,6
2	Kauno m. sav.	150750	145993	3,3
3	Klaipėdos m. sav.	105253	106433	-1,1
4	Druskininkų sav.	103207	113979	-9,5
5	Palangos m. sav.	48510	53916	-10,0
6	Šiaulių m. sav.	32069	29403	9,1
7	Neringos sav.	22870	22073	3,6
8	Vilniaus r. sav.	17719	12566	41,0
9	Trakų r. sav.	14026	15936	-12,0
10	Marijampolės sav.	8973	9234	-2,8
11	Panevėžio m. sav.	8839	9443	-6,4
12	Birštono sav.	5850	5254	11,3
13	Alytaus m. sav.	2885	2754	4,8
14	Anykščių r. sav.	2816	1989	41,6
15	Kėdainių r. sav.	2540	1936	31,2
16	Molėtų r. sav.	2519	2576	-2,2
17	Utenos r. sav.	2449	819	199,0
18	Šilutės r. sav.	2388	2784	-14,2
19	Panevėžio r. sav.	2206	2759	-20,0
20	Tauragės r. sav.	2140	1780	20,2
21	Mažeikių r. sav.	2081	1927	8,0
22	Šiaulių r. sav.	1833	2027	-9,6
23	Klaipėdos r. sav.	1757	1228	43,1

Eil. Nr.	Savivaldybės	Užsienio turistų skaičius, asmenys		
		2015 m.	2014 m.	2015/2014, pokytis, proc.
24	Kretingos r. sav.	1640	2119	-22,6
25	Kauno r. sav.	1569	3047	-48,5
26	Ukmergės r. sav.	1469	1349	8,9
27	Pasvalio r. sav.	1343	1366	-1,7
28	Biržų r. sav.	1234	818	50,9
29	Zarasų r. sav.	1114	1076	3,5
30	Plungės r. sav.	879	473	85,8
31	Visagino m. sav.	861	986	-12,7
32	Prienų r. sav.	737	566	30,2
33	Telšių r. sav.	697	624	11,7
34	Kupiškio r. sav.	648	180	260,0
35	Pakruojo r. sav.	636	510	24,7
36	Ignalinos r. sav.	570	731	-22,0
37	Joniškio r. sav.	512	467	9,6
38	Vilkaviškio r. sav.	397	234	69,7
39	Radviliškio r. sav.	306	1500	-79,6
40	Rokiškio r. sav.	268	272	-1,5
41	Pagėgių sav.	235	329	-28,6
42	Švenčionių r. sav.	205	52	294,2
43	Jonavos r. sav.	194	115	68,7
44	Šilalės r. sav.	194	0	
45	Jurbarko r. sav.	189	123	53,7
46	Lazdijų r. sav.	181	369	-50,9
47	Akmenės r. sav.	171	244	-29,9
48	Kelmės r. sav.	156	153	2,0
49	Varėnos r. sav.	148	19	678,9
50	Raseinių r. sav.	121	165	-26,7
51	Šakių r. sav.	102	65	56,9
52	Širvintų r. sav.	85	39	117,9
53	Kaišiadorių r. sav.	72	97	-25,8
54	Alytaus r. sav.	36	0	
55	Elektrėnų sav.	35	87	-59,8
56	Šalčininkų r. sav.	15	29	-48,3

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas⁴⁸

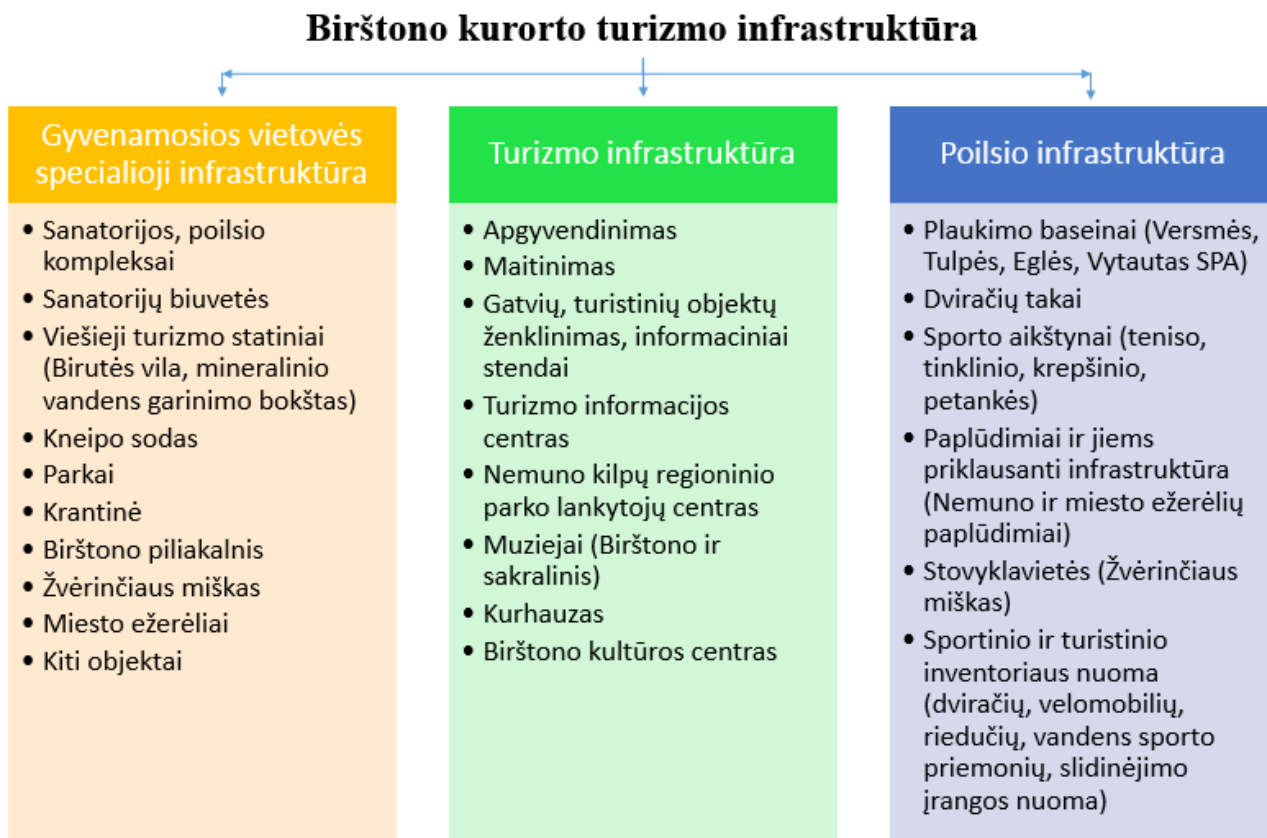
2.4. Birštono kurorto infrastruktūra

Išvardinsime pagrindinius Birštono savivaldybės turizmo infrastruktūros objektus, sulaukiančius turistų dėmesio. Didelį susidomėjimą tarp miesto lankytojų turi Birštono sanatorijos, jų baseinai, kurorte esančios kavinės ir pan.

Remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu „Dėl Kurorto statuso suteikimo gyvenamosioms vietovėms reikalavimų aprašo, Kurortinės teritorijos statuso suteikimo

⁴⁸ „Oficialiosios statistikos portalas“ Lietuvos statistikos departamento duomenų bazė internete, žiūrėta 2017 vasario 6 d. <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize1>

gyvenamosioms vietovėms reikalavimų aprašo ir Kurorto ar kurortinės teritorijos statuso gyvenamosioms vietovėms suteikimo ir panaikinimo taisyklių patvirtinimo“ (2006), sugrupuosime Birštono kurorto turistinius objektus pagal kurortams reikalingą specialiąją infrastruktūrą (6 pav.). Turizmo infrastruktūros objektai, paminėti 6 paveiksle, yra pažymėti žemėlapyje ir pateikti prieduose (3 ir 4 priedai).

6 pav. Birštono kurorto turizmo infrastruktūros grupavimas, 2017

Šaltinis: autoriaus sudaryta pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimą „Dėl Kurorto statuso suteikimo gyvenamosioms vietovėms reikalavimų aprašo, Kurortinės teritorijos statuso suteikimo gyvenamosioms vietovėms reikalavimų aprašo ir Kurorto ar kurortinės teritorijos statuso gyvenamosioms vietovėms suteikimo ir panaikinimo taisyklių patvirtinimo“ 2006

Su sveikatinimu ir sveikatingumu susiję infrastruktūros objektai

- Sanatorijos ir poilsio kompleksai. Tai yra sanatorijos „Eglė“, „Tulpė“, „Versmė“ ir poilsio kompleksai „Vytautas Mineral SPA“ bei „Royal SPA Residence“.
- Biuветės. Birštone yra 3 biuветės, priklausančios sanatorijoms „Eglė“, „Tulpė“ ir „Versmė“.
- Mineralinio vandens paviljonas „Birutės vila“. Jame įrengtas mineralinio vandens baseinas, fontanas, mineralinio vandens garinimo siena. Šioje viloje lankytojai gali atgauti jėgas,

mankštintis, daryti jogos pratimus, gurkšnoti vaistažolių arbatą (galima užsisakyti). Tai ne komercinis objektas, įėjimas visiems yra nemokamas. „Birutės vila“ dirba visus metus.

- Mineralinio vandens garinimo bokštas miesto centriniame parke. Tai pakankamai unikalus statinys Šiaurės Europoje. Nors tokio tipo statinius galime rasti Lenkijoje ir Vokietijoje, tačiau Šiaurės Europoje daugiau tokių nėra. Tai yra medinis, apvalus statinys be stogo. Jo sienos padarytos iš medžių šakelių, kuriomis bėga mineralinis vanduo. Garuodamas mineralinis vanduo suteikia savotišką aromata ir yra labai sveikas žmogaus organizmui. Šiame statinyje yra ir uždaras tunelis tarp sienų, kuriomis bėga mineralinis vanduo. Kadangi tai yra unikalus pastatas vien savo konstrukcija ir architektūra (identišku nėra), tai tapo dideliu traukos centru. Sezono metu čia nuolat yra lankytojų.
- Kneipo sodas, įrengtas šalia Šv. Antano Paduviečio bažnyčios. „Vanduo gydo viską, vanduo daro stebuklus, profilaktika geriau nei gydymas“ – filosofija, kurią XIX a. sukūrė ir išstobulino vokiečių dvasininkas Sebastianas Kneipas. Tai yra nemokama procedūra visiems miesto svečiams po atviru dangumi. Sveikatos gerinimas pagal S. Kneipą remiasi 5 elementų sistema: vandens terapija, judėjimo terapija, vaistažolių terapija, harmonijos terapija, sveika mityba. Kitur Kneipo terapija yra suprantama kaip vaikščiojimas nelygiu paviršiumi ir kontrastinės vonios. Birštone įrengtas Kneipo sodas yra padarytas pagal S. Kneipo rekomendacijas ir yra skirtas organizmo grūdinimui. Šiame sode galima atlikti tris skirtingas sveikatinimo procedūras: Kneipo kava, reflekso terapinis takas ir procedūra gandro žingsniu. Po Kneipo terapijos rekomenduojama Kneipo arbata, kurios galima paragauti Birštono turizmo informacijos centre, kuris įsikūręs greta⁴⁹.

Gamtos išteklių pritaikymas turizmui

- Vytauto parkas. Graži vieta pasivaikščiojimui, šalia krantinė, Nemunas. Medžių alėjos suteikia parkui jaukumo. Parkas yra miesto pakraštyje, truputėlį nuošaliau nuo pagrindinio veiksmo.
- Centrinis miesto parkas. Miesto parko sutvarkymo ir pritaikymo turizmui projektas buvo labai svarbus projektas miestui. Nors jis truko pakankamai ilgai, tačiau apleista ir turistų vengiama vietovė (ypač nakties metu), tapo tikru turistų ir lankytojų traukos centru. Parke įrengtos riedučių rampos, viešieji treniruokliai, stalo teniso stalas, mini golfas, mineralinio vandens garinimo bokštas, parkas papuoštas vietinių menininkų skulptūromis. Parkas tapo dideliu turistų ir svečių traukos centru.
- Krantinė. Tai bene vienas populiariausių turistų traukos objektų. Krantinė tęsiasi per visą Birštono pašonę. Krantinė – tai pylimas, įrengtas siekiant apsaugoti miestą nuo pavasariinių

⁴⁹ „Kneipo sodas“ Birštono turizmo informacijos centro interneto svetainė, žiūrėta 2017 sausio 14 d.
<http://www.visitbirstonas.lt/Kneipo%20sodas467>

Nemuno potvynių, o pylimo viršuje yra plytelėmis grįstas pėsčiųjų ir dviračių takas. Krantinė vingiuoja kartu su Nemuno vingiu pro sanatorijas „Eglė“ ir „Versmė“, pro miesto centrinį parką ir jame esančią estradą. Jaukumo priduoja gėlynai šalia krantinės ir medžiai. Vasaros metu čia pilna turistų ir lankytojų, kurie vienos dienos išvykai atvyksta iš Kauno, Alytaus ir Vilniaus. Birštono sprendimas skirti daug dėmesio krantinei – atsiperka. Tai itin gausiai lankomas objektas. Pvz., Druskininkai yra itin sutvarkę aplinką apie miesto ežerėlius, net įrengtas pliažas. Tačiau Nemuno pakrantei Druskininkuose dėmesio vis dėlto trūksta. Gerosios praktikos pavyzdys yra Nida. Nidoje Kuršių marių pakrantė yra vienas daugiausiai lankomų turistų traukos objektų. Pagal užsienio ir Lietuvos kurortų pavyzdžius akivaizdu, jog telkinių pakrantės yra vienos didžiausių turistų traukos objektų ir investicijos į jų pritaikymą turizmui atsiperka.

- Birštono piliakalnis (Vytauto kalnas). Kadaise čia stovėjo Lietuvos didžiojo kunigaikščio Vytauto medžioklės pilis. Nuo šio kalno atsiveria vaizdas į Nemuno kilpą, krantinę, Vytauto parką. Kalno viršuje įrengti suoliukai. Vasaros metu šis objektas pritraukia daug turistų ir lankytojų.
- Žvėrinčiaus miškas. Miškas, esantis šalia Birštono. Šiuo mišku galima patekti iš Birštono į Prienus. Miške įrengta daug pavėsinių, kuriose galima atsikvėpti, išskylauti. Šalia miško teka Nemunas, tai suteikia miškui žavesio. Nutiesti dviračių takai leidžia pasimėgauti miško grožiu.
- Miesto ežerėliai. Sutvarkytos pakrantės, įrengti pliažai, liepteliai, suoliukai, persirengimo kabinos. Puiki vieta leisti karštą vasaros dieną ar tiesiog pasimėgauti vaizdu ir ramybe. Žiemą čia yra įrengiama čiuožykla, ypač mėgstama vietinių gyventojų, tačiau joje apsilanko ir vienadieniai lankytojai arba turistai.
- Kurorto centrinio parko skulptūrų takas. Vietinių skulptorių darbais papuoštas takas. Gražu ir originalu.
- Atminties takas. Šiame take išdėstytas 11 tautodailininkų sukurtų ažuolo skulptūrų ansamblis. Takas įkurtas dar Lietuvai neiškovojus nepriklausomybės 1988 metais. Tai buvo itin drąsus sprendimas, kadangi tais laikais už tokius projektus galėjo būti baudžiama.
- Birštono apylinkės gamtos paveldo traukos objektai. Škėvonių atodanga. Škėvonių atodanga nuo 1984 m. yra valstybinis gamtos paminklas. Ji įtraukta į vertingiausių Šiaurės vakarų Europoje geologinių objektų sąrašą⁵⁰. Siponių atodanga. Atodanga atsivėrusi Nemuno upės slėnio dešiniajame šlaite, Siponių kaime. Geologiniu gamtos paminklu atodanga paskelbta 1997 m. Dar vienas gamtos paminklas – konglomerato uola „Ožkų pečius“. Paverknių piliakalnis –

⁵⁰ „Gamtos paminklai“ Nemuno kilpų regioninio parko interneto svetainė, žiūrėta 2017 sausio 14 d.
<http://www.nemunokilpos.lt/index.php/gamtos-vertybes/gamtos-paminklai.html>

Verknės upės kairiajame krante esantis piliakalnis. Rekomenduojama iš Birštono vykti arba automobiliu arba dviračiu. Pėsčiomis kelionė gali užtrukti.

Skulptūros ir paminklai

- Dainų kalnelis. Birutės g., šalia Šv. Antano Paduviečio bažnyčios. Šis kalnelis yra tarp bažnyčios ir Kneipo sodo. Ant jo galima pamatyti menininkų specialiai šiam kalneliui išdrožtas skulptūras.
- Skulptūra Vytautui Didžiajam. Skulptūrą galima rasti Vytauto parke, piliakalnio papėdėje visai šalia krantinės. Tai mėgstama turistų ir miesto lankytojų pasivaikščiavimo vieta.
- Miesto aikštė ir paminklas Jonui Basanavičiui. Aikštė grįsta raudonomis plytelėmis, labai erdvi, papuošta dideliais gėlių vazonais. Šalia aikštės įsikūrusios populiarios kavainukės. Dėl nuolatinio veiksmo aikštė atrodo pakankamai jauki.
- Paminklas Baliui Sruogai. Aplink paminką padarytas suolelis apsikvėpti. Tai nėra pats populiariausias objektas, tačiau tai yra ir priminimas, jog Balys Sruoga savo knygą „Dievų miškas“ parašė Birštone.
- Paminklinis akmuo su istorinėmis datomis. Kuomet Birštonas kaip kurortas buvo stagnacijoje, šis akmuo savotiškas buvo miesto simbolis, žymintis miesto įkūrimo datą. Oficialus Birštono simbolis yra „Banginukas“. Dar kitaip šį simbolį galima apibūdinti kaip banginį su iltimis.
- Paminklas partizanams. Su laiku tokio tipo objektai vis daugiau populiarėja tarp turistų. Tačiau tikslinis tokių objektų segmentas yra vyresnio amžiaus žmonės arba turistinės grupės.

Infrastruktūra, susijusi su informacijos teikimu turistams

- Nemuno kilpų regioninio parko lankytojų centras. Šiame lankytojų centre galima gauti visą informaciją, susijusią su Nemuno kilpų regioniniu parku.
- Birštono miesto turizmo informacijos centras.

Infrastruktūra, susijusi turizmo pramogomis

- Riedučių rampos, vaikų žaidimo aikštelė, krepšinio aikštelė centriniame miesto parke. Nors tai yra miesto parko dalis, tačiau darbo autorius išskyrė šias pramogas dėl ganėtinai specifinio lankytojų rato. Jaunimas mielai renkasi čia leisti laiką, galima pamatyti tiek besimokančių, tiek pažengusių ir sudėtingus triukus atliekančių jaunuolių. Tai traukia turistus tiesiog pažiūrėti arba išsinuomoti riedučius ir pradėti mokintis. Nuolatinis veiksmas suteikia parkui daug gyvybės.
- Slidinėjimo trasa. Čia galima išsinuomoti slidinėjimo įrangą, sezono metu veikia keltuvai. Pasirinkimas – viena iš dviejų trasų. Sniegas gali būti gaminamas ir su sniego gaminimo mašina (dar kitaip vadinama „sniego patranka“). Slidinėjimas kurorte – tai puikus būdas praleisti laiką

su šeima ar draugais. Žiemos pramogos yra itin aktualios Lietuvos miestams, kadangi tai mažina sezoniškumą ir suteikia žmonėms darbo vietas viso sezono metu.

- Sporto aikštelės (teniso, tinklinio, krepšinio, petankės).
- Turizmo ir poilsio įrangos nuoma (dviračių, velomobilų, riedučių, vandens sporto priemonių, slidinėjimo įrangos nuoma).
- Kitos paslaugos (jodinėjimas, baseinai, skydžiai oro balionu, plaukiojimas laivu).

Infrastruktūra, susijusi kultūra ir renginiais

- Birštono sakralinis muziejus. Šio muziejaus lankytojų ratas yra gana specifinis. Nors miesto svečiai ne visada aplanko šį objektą, tačiau į muziejų dažnai organizuojamos ekskursijos. Savaiame suprantama, šiuo muziejumi domisi daugiausiai tikintieji.
- Birštono kultūros centras.
- Birštono muziejus. Muziejuje galima susipažinti su Birštono istorija, pamatyti išlikusius senųjų laikų įrankius ir net senovinę stomatologo kėdę su įranga.
- Kurhauzas. Daug pripažinimo pelnęs pastatas. Labai gražus, mėgstamas turistų. Yra galimybė šio pastato pagrindinėje salėje sudaryti civilinę santuoką. Kurhauze nuolatos rengiamos parodos ir renginiai. Kurhauzo projektas 2014 m. buvo tarp trijų geriausių ES lėšomis atliekamų projektų Lietuvoje.

Kiti infrastruktūros objektai

- Šv. Antano Paduviečio bažnyčia. Bažnyčios dažnai sulaukia turistų ir miesto lankytojų dėmesio, kadangi dažnai tai būna neįprastos architektūros pastatai.
- Šv. apaštalų Petro ir Pauliaus bažnyčia. Ją galima rasti Nemajūnuose, Birštono savivaldybėje. Pastatyta 1877 m.
- „Birštono mineralinių vandenu“ įmonė (ekskursijos). Šią mineralinio vandens išpilstymo įmonę galima aplankyti tik ekskursijų metu, tačiau tai irgi yra įdomi pramoga, ypač vaikams.
- Jundeliškių dvaras. XVI a. pabaigos statinys, vienintelis likęs iš daugelio Paverknės dvarelių.⁵¹
- Senoji gydykla. (Birutės g. 31). Neįprastoje vietoje, akį traukiantis pastatas. Pastatas turi savo istoriją, o šiuo metu jame įsikūrus jauki kavinukė.

Vertinant turizmo infrastruktūros plėtros galimybes, reikia įvertinti esančius turizmo infrastruktūros objektus, kurie yra pateikti 6 paveiksle. Tai leis nustatyti silpnąsias turizmo infrastruktūros sritis Birštono kurorte. Silpnosios turizmo infrastruktūros sritys parodo potencialias

⁵¹ „Jundeliškių dvaras“ Birštono turizmo informacijos centro interneto svetainė, žiūrėta 2017 sausio 14 d. <http://www.visitbirstonas.lt/zemelapis/kulturos-paveldo-objektai/jundeliskiu-dvaras>

plėtros galimybes. Atsižvelgiant į turizmo objektus, pateiktus 6 paveiksle, bus sudaryta anketinė apklausa turistams bei ekspertams.

2.5. Kurortologijos tyrimų centro veikla

Pirmą kartą Lietuvoje atlikti tyrimai, susiję su gamtiniais gydomaisiais ištekliais (mineraliniu vandeniu), buvo aprašyta I. Fonbergo monografijoje „Druskininkų mineralinio vandens aprašymas“, išleistoje 1838 m. Tai rodo, jog susidomėjimas gamtiniais ištekliais, jų savybėmis ir pritaikymu gydymui yra nuo senų laikų. Tačiau besivystant kurortams ir populiarinant sveikatingumą, šie tyrimai yra itin aktualūs ir šiais laikais. Lietuvoje VšĮ „Kurortologijos tyrimų centras“ buvo įkurtas 2006 m. ir pagrindinė jo veikla buvo tirti įvairaus amžiaus žmonių sveikatą ir jos sąsają su gamtiniais gydomaisiais veiksniais. Įvertinus gamtinių veiksnių gydomąsias savybes, kurortologijos tyrimų centras parengdavo mokslo pagrindu pagrįstas priemones ir metodus sveikatai stiprinti ir atstatyti Lietuvos kurortuose⁵². Nors šiuo metu šio tyrimų centro nebėra, tačiau jis anksčiau teikė didelę naudą Lietuvos kurortams. Gamtinių veiksnių poveikio įvertinimas suteikia galimybę nustatyti tinkamus gydomo ir rehabilitacijos būdus sanatorijų klientams⁵³ bei pagrįsti jų efektyvumą. Šiuo metu vis daugiau miestų siekia įgyti kurorto ar kurortinės teritorijos statusą⁵⁴. Todėl kyla sunkumų dėl gamtinių gydomųjų išteklių objektyvaus įvertinimo ir ilgalaikių tyrimų, kurie pagrįstų gamtinių gydomųjų išteklių efektyvumą, o tai buvo Kurortologijos tyrimo centro viena iš pagrindinių veiklų. Tai reiškia, jog šiuo metu Lietuvoje nėra įstaigos, kuri objektyviai galėtų atlikti ilgalaikius tyrimus ir įvertinti gamtinių išteklių panaudojimą gydymui ir jo poveikį žmogaus sveikatai. Gamtinių išteklių poveikis sveikatai yra labai svarbus aspektas, kadangi gydomieji ištekliai žmonių sveikatai gali sukelti ir neigiamą poveikį. Sveikatinimo ir sveikatingumo sritis yra pakankamai apsaugota ir valstybės prižiūrima. Yra keliami reikalavimai procedūras atliekantiems specialistams ir taip sumažinama rizika⁵⁵. Pagrindinės kurortologijos tyrimų centro veiklos pateikiamos 7 paveiksle.

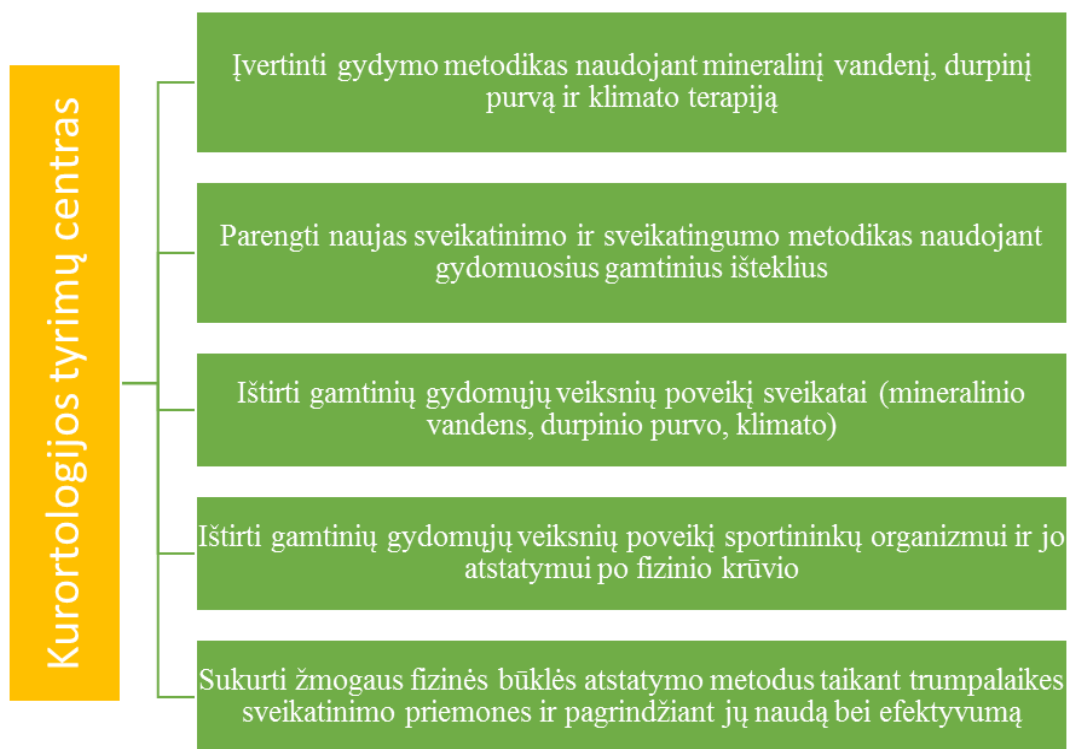
⁵² UAB BGI Consulting *Sveikatingumo ir poilsio kompleksų poreikių ir plėtros Lietuvoje studija* (Vilnius, 2007), žiūrėta 2017 m. vasario 1 d.

http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/fm/failai/Ataskaitos/BPD_vertinimo_ataskaitos/UM_39_SPA_studija.pdf

⁵³ VšĮ Lietuvos kurortologijos tyrimų centras. *Lietuvos kurortologijos tyrimų studija* (Druskininkai, 2007) žiūrėta 2017 sausio 14 d. http://www.spalietuva.lt/files/tyrimai%20ir%20studijos/LT_kurortologijos_ST_final.pdf

⁵⁴ „Dėl siūlymo Seimui suteikti Trakų miestui kurorto statusą“ Trakų rajono savivaldybės taryba (Nr. SP-138 2016-04-28), žiūrėta 2017 m. vasario 1 d. <http://infolex.lt/trakai/Default.aspx?Id=3&DocId=64960>

⁵⁵ „Dėl Sveikatingumo paslaugų rūšių sąrašo ir sveikatingumo paslaugų teikimo reikalavimų patvirtinimo“ TAR, 2012 m. vasario 3 d. Nr. V-75, žiūrėta 2017 kovo 15 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.339C216E5EB8>

7 pav. Kurortologijos tyrimo centro veikla

Šaltinis: autoriaus sudaryta pagal UAB BGI Consulting 2007

Kaip pavyzdį galima pateikti keletą atvejų, kada gydomieji gamtiniai ištekliai gali pakenkti sveikatai, todėl saugant klientų sveikatą, mineralinio vandens procedūros netaikomos:

- karščiuojantiems (esant infekcinėms ligoms, aktyviam reumatui, ūminiam flebitui ir kt. panašioms situacijoms),
- sergant aktyvia tuberkulioze, kitų susirgimų paūmėjimų metu;
- turintiems nuolat aukštą arterinį kraujospūdį (arba epizodinį jo padidėjimą, nepasiduodantį medikamentinei kontrolei);
- širdies nepakankamumo atvejais;
- sergantiems psichinėmis ligomis, epilepsija, piktybiniais augliais, kraujo ligomis;
- nėštumo metu;
- bet kokios kilmės pakartotinių kraujavimų atvejais, esant neužgijusioms žaizdoms ir kt.

Didelė vandens mineralizacija (80 g/l) yra pavojinga žmogaus sveikatai, kaip teigiama: „Vandens mineralizacija virš 80 g/l sukelia neigiamas širdies ir kraujagyslių, nervų ir kitų

organizmo sistemų reakcijas, atsiranda destruktiniai pakitimai odoje⁵⁶. Pavyzdžiui, didelės vandens mineralizacijos mineralinis vanduo išgaunamas Likėnuose (grėžinys „Aukštaitija“), jo koncentracija siekia 110g/l ir jis naudojamas balneologinėms procedūroms⁵⁷. Remiantis šaltinio duomenimis, galima teigti, jog tai yra išskirtinis atvejis, kadangi tai yra vienintelis grėžinys Lietuvoje, kurio mineralizacija yra didelė. Dėl mineralinio vandens su tokiomis savybėmis naudojimo turėtų būti gautos kompetentingos įstaigos rekomendacijos bei atliekami tyrimai. Tokius tyrimus atlikdavo Kurortologijos tyrimo centras. Kurortologijos centro veikla buvo gana plati ir šios įstaigos svarbą kurortams geriausiai atvaizduoja 8 paveikslas.

Moksliniai Kurortologijos tyrimo centro darbai yra iš esmės susiję su kurortais ir jų gamtiniais ištekliais. Tyrimai, kurių užsakovas buvo Lietuvos Respublikos ūkio ministerija:

1. „Lietuvos kurortologijos tyrimų studija“;
2. „Mineralinio vandens naudojimo Lietuvos kurortuose sveikatinimo, profilaktikos, gydymo ir reabilitacijos tikslais standartizuotos metodinės rekomendacijos“.

Daugiau informacijos apie kurortologijos tyrimų centro poreikį galėtų atskleisti interviu tyrimas su Birštono miesto turizmo ekspertais. Būtų galima daugiau sužinoti apie esamą situaciją Birštono kurorte ir ekspertų nuomonę šia tema.

8 pav. Kurortologijos tyrimo centro nauda kurortams

Šaltinis: autoriaus sudaryta pagal UAB BGI Consulting 2007

⁵⁶ Kauno technologijos universiteto Socialinių mokslų fakulteto Savivaldos mokymo centras, *Birštono savivaldybės plėtros iki 2020 metų planas* (Birštonas, 2012 m.)

⁵⁷ „Mineralinio vandens biuветė“ Likėnų reabilitacinės ligoninės interneto svetainė <http://likenai.lt/index.php/lt/home/biuvet.html>, žiūrėta 2017 m. vasario 1 d.

Antros dalies apibendrinimas. Antroje dalyje apžvelgta kurortų raida Europoje nuo Antikos laikų. Taip pat apžvelgti patys garsiausi Europos kurortai ir jų raida bei esama situacija. Sudaryta lentelė (1 priedas), kuri atskleidžia, ką bendro turi garsiausi Europos kurortai ir kurioms sritims reikėtų skirti daugiau dėmesio Lietuvos kurortams. Šioje dalyje apžvelgta Birštono kurorto istorija ir esama situacija bei aprašyti pagrindiniai turizmo infrastruktūros objektai. Antros dalies paskutinėje dalyje aprašyta kurortologijos tyrimo centro veikla ir iškeliamas klausimas dėl šios įstaigos arba ilgalaikių kurortologinių tyrimų atkūrimo.

3. TURIZMO INFRASTRUKTŪROS PLĖTROS GALIMYBĖS BIRŠTONO KURORTE

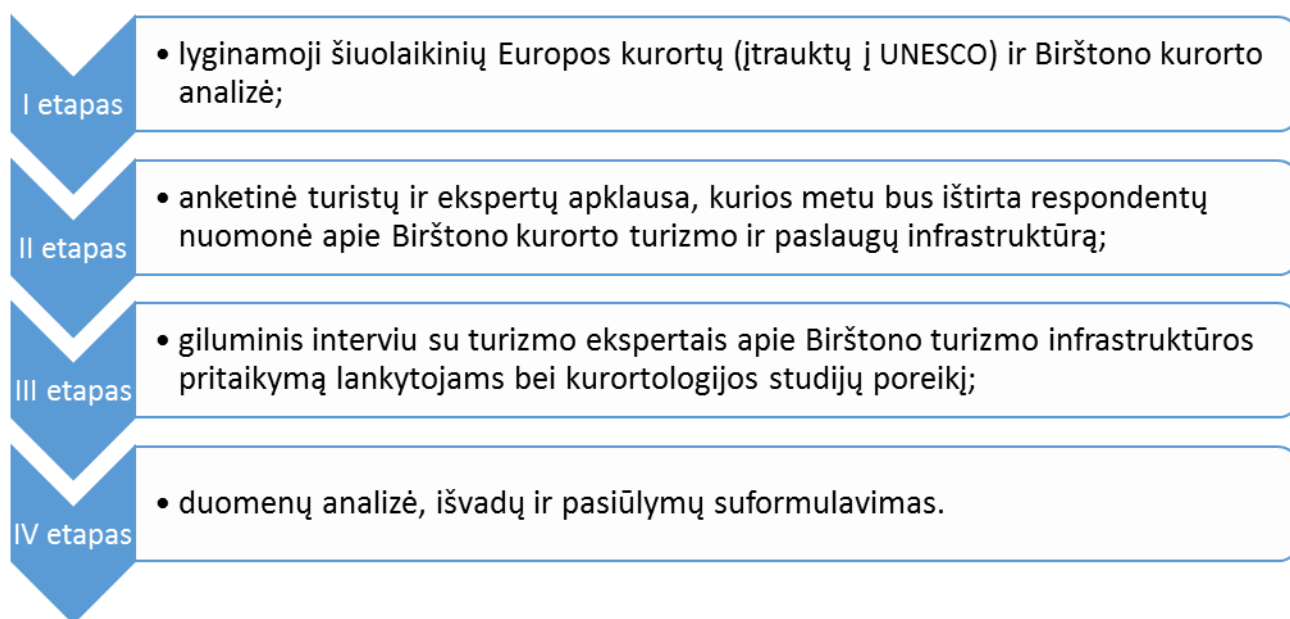
3.1. Tyrimo metodika

Tyrimo tikslas – ištirti Birštono kurorto turizmo ir paslaugų infrastruktūros atitikimą miesto svečių poreikiams. Nustatyti Birštono kurorto turizmo ir paslaugų infrastruktūros silpnąsias puses, taip identifikuojant infrastruktūros plėtros (tobulinimo) galimybes.

Tyrimo uždaviniai:

1. Atlikti šiuolaikinių Europos kurortų, įtrauktų į UNESCO sąrašus, ir Birštono kurorto lyginamąją analizę.
2. Sudaryti anketą poilsiautojams ir ekspertams.
3. Sudaryti interviu klausimynus turizmo ekspertams.
4. Atlikti anketinę turistų ir ekspertų apklausą.
5. Atlikti giluminius interviu.
6. Išanalizuoti gautus rezultatus ir pateikti pasiūlymus dėl tolimesnės Birštono kurorto turizmo infrastruktūros ir paslaugų plėtros.

Tyrimas susideda iš keturių etapų:

Metodai, kuriais atliekami tyrimai. Atliekamos dvi anketinės apklausos (kiekybiniai tyrimai) ir du giluminiai interviu (kokybiniai tyrimai). Kiekybiniu tyrimu galima pavadinti tokį

tyrimą, kurio metu gauti duomenys yra pateikiami skaičiais bei apdorojami pasinaudojus statistiniais metodais (Valackienė ir Mikėnė, 2008)⁵⁸, šio darbo atveju – statistinės analizės metodu. Giluminį interviu puikiai apibūdina citata: „Kokybinis tyrimas – sistemingas situacijos, įvykio, atvejo, individo ar grupės tyrimas natūralioje aplinkoje, siekiant suprasti tiriamus reiškinius. Kokybinuose tyrimuose vyrauja stebėjimai, pokalbiai, dokumentų studijavimas ir kt. Šiems tyrimams dažnai taikomas lyginamasis metodas, kai duomenys grupuojami, ieškoma tarpusavio ryšių. Kokybiniai tyrimai taip pat susiję su teiginių ir hipotezių formulavimu. Kokybinis tyrimas taikomas siekiant suprasti tiriamuosius reiškinius bei pateikti interpretacinį, holistinį (ne kaip atskirų kintamųjų pasekmę, bet „išgyventą patirtį“) iš situacijų analizės kylantį paaiškinimą“⁵⁹. Pirmąją tyrimo dalį – kiekybinį tyrimą (anketinę apklausą) darbo autorius išskyrė į 6 dalis:

1. Pasirenkamas tyrimo segmentas (populiacija) ir imtis.
2. Sudaromi anketos klausimai.
3. Anketa platinama tikslinės grupės (tikslinio segmento) atstovams.
4. Įvertinama, ar korektiškai surenkami duomenys.
5. Surinkti duomenys suvedami į kompiuterį apdorojimui.
6. Duomenys kompiuteryje analizuojami statistinės analizės metodu.
7. Išskiriami esminiai duomenys, į kuriuos atsižvelgiant kuriami klausimai kokybiniam tyrimui.

Tyrimo imtis nustatyta remiantis Paniotto formule (Valackienė, 2004):

$$n = \frac{1}{\Delta^2 + \frac{1}{N}}$$

kur :

n – imties dydis;

Δ – imties paklaidos dydis (=0,07 arba 7 procentai); pagal Valstybinio turizmo departamento prie Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos duomenis, kasmet Birštone apgyvendinama apie 58 tūkst. turistų, tad paklaidą galima padidinti iki 7 proc.

N – generalinis visumos dydis. Kadangi pati tiksliausia turizmo sektoriaus statistika yra apgyvendinimo, generaliniu visumos dydžiu imamas apgyvendintų turistų skaičius komercinėse apgyvendinimo įstaigose Birštone. 2015 metais Birštone buvo apgyvendinta šiek tiek daugiau nei 58 tūkst. turistų, todėl bendroji imtis pasirinkta 58 tūkst.

Pagal Paniotto formulę apskaičiuota, kad būtina imtis yra 200 respondentų.

⁵⁸ Asta Valackienė, Svajonė Mikėnė, *Sociologinis tyrimas: metodologija ir atlikimo metodika* (Kaunas: KTU leidykla Technologija, 2008)

⁵⁹ UAB Inovaciniai projektai, *Imitacinių praktinio mokymo įmonių metodikos*, 2012. Žiūrėta 2017 vasario 6 d. http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/ESFproduktai/2012_Vertinimo_ataskaita.pdf

Turistų anketinė apklausa atliekama pagal tyrimo metodikoje nurodytus žingsnius:

1. Pasirenkamas tyrimo segmentas (populiacija) ir imtis. Atrinktas turistų segmentas – Birštono kurorte per pastaruosius 5 metus apsilankę turistai. Imtis apskaičiuota pagal Paniotto formulę, darant prielaidą, kad Birštone apsilanko ne mažiau 58 tūkst. turistų, todėl apklausta 200 respondentų.
2. Sudaromi anketos klausimai. Klausimai sudaryti remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Kurorto statuso suteikimo gyvenamosioms vietovėms reikalavimų aprašo, Kurortinės teritorijos statuso suteikimo gyvenamosioms vietovėms reikalavimų aprašo ir Kurorto ar kurortinės teritorijos statuso gyvenamosioms vietovėms suteikimo ir panaikinimo taisyklių patvirtinimo“ taisyklėmis. Atsižvelgta į specialiąją turizmo infrastruktūrą kurortams, pagal tai sugrupuoti turizmo infrastruktūros objektai ir galiausiai pasirinkta tinkamiausia anketavimo forma. Papildomai pateikti klausimai apie turistų poreikius ir lūkesčius, kadangi tai yra neatsiejama nuo infrastruktūros plėtros. Kurorto infrastruktūra yra tikslingai kuriama turistų poreikiams ir lūkesčiams patenkinti. Klausimai pateikti 5 lentelėje.

5 lentelė. Anketos klausimų turistams pagrindimas

Sritis*	Klausimai	Klausimo tikslas
„Gyvenamosios vietovės specialioji infrastruktūra	Kaip vertinate sanatorijas ir poilsio kompleksą Birštono kurorte?	Nustatyti turistų nuomonę apie sanatorijas ir poilsio kompleksus Birštono kurorte
	poilsio kompleksas „Vytautas Mineral SPA“	
	poilsio kompleksas „Royal SPA Residence“	
	sanatorija „Eglė“	
	sanatorija „Tulpė“	
	sanatorija „Versmė“	Nustatyti turistų nuomonę apie viešuosius turizmo statinius Birštono kurorte
	Kaip vertiname viešuosius turizmo statinius Birštone?	
	Mineralinio vandens paviljonas „Birutės vila“	
	Mineralinio vandens garinimo bokštas miesto centriniam parke	Nustatyti turistų nuomonę apie gamtinių išteklių pritaikymą turizmui Birštono kurorte
	Kaip vertinate Birštono kurorto gamtinių išteklių pritaikymą turizmui?	
	Kneipo sodas	
	Centrinis miesto parkas	
	Vytauto parkas ir Birštono piliakalnis	
Krantinė		
Žvėrinčiaus miškas		
Miesto ežerėliai		

Turizmo infrastruktūra	Kaip vertinate apgyvendinimo ir maitinimo paslaugas Birštono kurorte?	Nustatyti turistų nuomonę apie apgyvendinimo ir maitinimo paslaugas Birštono kurorte
	Apgyvendinimo paslaugos	
	Maitinimo paslaugos	Nustatyti turistų nuomonę apie turistinių objektų ženklimą ir informacijos teikimą Birštono kurorte
	Kaip vertinate turistams pateikiamą informaciją ir turistinių objektų ženklimą Birštono kurorte?	
	Turizmo informacijos centras	
	Nemuno kilpų regioninio parko lankytojų centras	
Turistinių objektų ir gatvių ženklinimas, informaciniai stendai		
Poilsio Infrastruktūra	Kaip vertinate baseinus Birštono kurorte?	Nustatyti turistų nuomonę apie baseinus Birštono kurorte
	poilsio komplekse „Vytautas Mineral SPA“	
	poilsio kompleksas „Royal SPA Residence“	
	sanatorijoje „Eglė“	
	sanatorijoje „Tulpė“	
	sanatorijoje „Versmė“	Nustatyti turistų nuomonę apie dviračių ir pėsčiųjų takus bei stovyklavietes Birštono kurorte
	Kaip vertinate dviračių ir pėsčiųjų takus bei stovyklavietes Birštono kurorte ir jo apylinkėse?	
	Dviračių ir pėsčiųjų takai	
	Stovyklavietės	Nustatyti turistų nuomonę apie paslaugas susijusias su sportu ir aktyvia veikla Birštono kurorte
	Kaip vertinate paslaugas susijusias su sportu ir aktyvia veikla?	
	Sportinio bei turistinio inventoriaus nuoma	
	Birštono slidinėjimo trasa	
Sporto aikštelės		
Paplūdimiai		
Vandens pramogos		
Turistų poreikiai	Besilankant kurorte Jūs daugiausiai dėmesio skirate?	Leis nustatyti turistų esminius turistų poreikius besilankant Birštono kurorte
Turistų lūkesčiai	Jūs norėtumėte, jog Birštono kurortas išplėstų turizmo (ir paslaugų) infrastruktūrą šiose srityse	Leis nustatyti turistų lūkesčius susijusius su kurortu.
Bendra respondentų charakteristika	Jūsų lytis?	Leis nustatyti turistų demografinius duomenis
	Jūsų amžius?	
	Jūsų pajamos?	

*Atskiros sritys vaizduojamos skirtingomis spalvomis

3. Anketa platinama tikslinės grupės (tikslinio segmento) atstovams ir vykdoma internetu.

4. Įvertinama, ar korektiškai surenkami duomenys, ir apklausa stebima visu vykdymo laikotarpiu.
5. Surinkti duomenys suvedami į kompiuterį apdorojimui. Surinkti duomenys perkeliama į „SPSS“ (v.17) programą.
6. Duomenys kompiuteryje analizuojami statistinės analizės metodu. Suvesti duomenys apdorojami SPSS (v.17) programa, vėliau papildomai apdorojami ir daromi grafikai „MS Excel“ programa.

Ekspertų anketinė apklausa atliekama pagal tyrimo metodikoje nurodytus žingsnius:

1. Pasirenkamas ekspertų tyrimo segmentas. Turizmo ekspertai atrinkti, atsižvelgiant į jų gyvenimo trukmę Birštone, pareigas ir amžių. Gyvenimo trukmė Birštone kaip kriterijus išskirtas todėl, jog pačiame Birštone gyvenantys ir dirbantys žmonės geriau gali įvertinti turistų srautus, poreikius, pokyčius ir apskritai pačią situaciją nei ekspertas, kuris situaciją gali vertinti tik nuotoliniu būdu. Darbovietė ir pareigos – kitas kriterijus, kadangi svarbu, jog žmogus dirbtų turizmo srityje. Atkreipiamas dėmesys, jog Lietuvos kurortai gyvena iš turizmo, todėl tiesiogiai turizmo srityje dirbantys žmonės yra puikiai susipažinę su turizmu ir gerai išmano šią sritį. Tai viena iš priežasčių šiuos žmones vadinti ekspertais. Ekspertų sąrašas pateikiamas 6 lentelėje.

6 lentelė. Ekspertų sąrašas

Darbovietė ir pareigos	Vardas, pavardė	Kiek metų gyvena Birštone
Birštono savivaldybė, mero patarėja	Rimantė Kurkauskaitė	4
Birštono savivaldybė, merė	Nijolė Dirginčienė	36
Birštono savivaldybės administracija, Architektūros ir kraštotvarkos skyriaus vyriausioji specialistė	Greta Jonkutė	29
Birštono savivaldybės administracija	anonimas	
Birštono savivaldybės administracija, Tarybos sekretorė	Dovilė Adamonytė	31
Birštono turizmo informacijos centras, direktorė	Rūta Kapačinskaitė	32
Pardavimų vadovė, sanatorija	Viltė Liaugodienė	7
Ryšių su visuomene specialistė	Sandra Nagdasova	1
Turizmo informacijos centras, specialistas	Juozas Aleksandravičius	30

2. Sudaromi anketos klausimai. Klausimai sudaryti remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Kurorto statuso suteikimo gyvenamosioms vietovėms reikalavimų aprašo, Kurortinės teritorijos statuso suteikimo gyvenamosioms vietovėms reikalavimų aprašo ir Kurorto ar kurortinės teritorijos statuso gyvenamosioms vietovėms suteikimo ir panaikinimo taisyklių patvirtinimo“ taisyklėmis. Atsižvelgta į specialiąją turizmo infrastruktūrą kurortams, pagal tai

sugrupuoti turizmo infrastruktūros objektai ir galiausiai pasirinkta tinkamiausia anketavimo forma. Dalis klausimų, pateiktų turistams ir ekspertams, skiriasi dėl skirtingos specifikos. Pavyzdžiui, ekspertams neužduodamas klausimas „Kurioms sritims daugiausiai skiriate dėmesio besilankydami kurorte?“, kadangi beveik visi ekspertai gyvena Birštono kurorte. Sudaryti klausimai pateikiami 7 lentelėje.

7 lentelė. Klausimų ekspertams pagrindimas

Sritis*	Klausimai	Klausimo tikslas
Gyvenamosios vietovės specialioji infrastruktūra	Kaip vertinate sanatorijas ir poilsio kompleksą Birštono kurorte?	Nustatyti ekspertų nuomonę apie sanatorijas ir poilsio kompleksus Birštono kurorte
	poilsio kompleksas „Vytautas Mineral SPA“	
	poilsio kompleksas „Royal SPA Residence“	
	sanatorija „Eglė“	
	sanatorija „Tulpė“	
	sanatorija „Versmė“	Nustatyti ekspertų nuomonę apie viešuosius turizmo statinius Birštono kurorte
	Kaip vertiname viešuosius turizmo statinius Birštone?	
	Mineralinio vandens paviljonas „Birutės vila“	
	Mineralinio vandens garinimo bokštas miesto centriniam parke	Nustatyti ekspertų nuomonę apie gamtinių išteklių pritaikymą turizmui
	Kaip vertinate Birštono kurorto gamtinių išteklių pritaikymą turizmui?	
	Kneipo sodas	
	Centrinis miesto parkas	
	Vytauto parkas ir Birštono piliakalnis	
	Krantinė	
	Žvėrinčiaus miškas	
Miesto ežerėliai	Nustatyti ekspertų nuomonę apie apgyvendinimo ir maitinimo paslaugas Birštono kurorte	
Kaip vertinate apgyvendinimo ir maitinimo paslaugas Birštono kurorte?		
Apgyvendinimo paslaugos		
Maitinimo paslaugos		
Turizmo infrastruktūra	Kaip vertinate turistams pateikiamą informaciją ir turistinių objektų ženklumą Birštono kurorte?	Nustatyti ekspertų nuomonę apie turistinių objektų ženklumą ir informacijos teikimą Birštono kurorte
	Turizmo informacijos centras	
	Nemuno kilpų regioninio parko lankytojų centras	
	Turistinių objektų ir gatvių ženklimas, informaciniai stendai	
Poilsio	Kaip vertinate baseinus Birštono kurorte?	Nustatyti ekspertų

Infrastruktūra	poilsio komplekse „Vytautas Mineral SPA“	nuomonę apie baseinus Birštono kurorte
	poilsio kompleksas „Royal SPA Residence“	
	sanatorijoje „Eglė“	
	sanatorijoje „Tulpė“	
	sanatorijoje „Versmė“	
	Kaip vertinate dviračių ir pėsčiųjų takus bei stovyklavietes Birštono kurorte ir jo apylinkėse?	Nustatyti ekspertų nuomonę apie dviračių ir pėsčiųjų takus bei stovyklavietes Birštono kurorte
	Dviračių ir pėsčiųjų takai	
	Stovyklavietės	
	Kaip vertinate paslaugas susijusias su sportu ir aktyvia veikla?	Nustatyti ekspertų nuomonę apie paslaugas susijusias su sportu ir aktyvia veikla Birštono kurorte
	Sportinio bei turistinio inventoriaus nuoma	
	Birštono slidinėjimo trasa	
	Sporto aikštelės	
	Paplūdimiai	
Vandens pramogos		
Ekspertų orientacija į problemines sritis	Jūs norėtumėte, jog Birštono kurortas išplėstų turizmo (ir paslaugų) infrastruktūrą šiose srityse?	Leis nustatyti ekspertų lūkesčius susijusius su kurortu.
Ekspertų charakteristika	Jūsų darbovietė ir pareigos?	Leis nustatyti ekspertų demografinius duomenis ir kvalifikaciją
	Kiek metų (apytiksliai) gyvenate Birštono savivaldybėje?	
	Jūsų vardas ir pavardė?	
	Jūsų amžius?	

*Atskiros sritys vaizduojamos skirtingomis spalvomis

3. Anketa platinama tikslinės grupės (tikslinio segmento) atstovams. Apklausa vykdoma internetu.
 4. Įvertinama, ar korektiškai surenkami duomenys. Apklausa stebima visu vykdymo laikotarpiu.
 5. Surinkti duomenys suvedami į kompiuterį apdorojimui. Surinkti duomenys perkeliama į „SPSS“ (v.17) programą.
 6. Duomenys kompiuteryje analizuojami statistinės analizės metodu. Suvesti duomenys apdorojami „SPSS“ (v.17) programa, papildomai apdorojami „MS Excel“ programa ir daromi grafikai.
- Giluminis interviu.* Antroji tyrimo dalis yra glaudžiai susijusi su pirmąja. Pagal gautus rezultatus iš anketinės apklausos sudaromi klausimai giluminiam interviu (Turistinių objektų situacijos įvertinimas). Atrenkami prasčiausiai įvertinti turistiniai objektai ir bandoma išsiaiškinti to priežastis. Antrąjį giluminį interviu (Kurortologijos tyrimų poreikis kurortuose) sudaro 4 klausimai, sudaryti atsižvelgiant į teorinę dalį. Klausimai pateikiami 8 lentelėje.

8 lentelė. Klausimai giluminiam interviu dėl kurortologijos tyrimų

Klausimas	Klausimo tikslas
Kaip manote ar reikalingi kurortologijos moksliniai tyrimai ir kokią naudą jie duotų kurortams?	Išsiaiškinti, ar reikalingi kurortologijos moksliniai tyrimai ir kokią naudą jie duotų
Vis daugiau miestų ir miestelių norėtų gauti kurorto ar kurortinės teritorijos statusą. Ar įmanoma objektyviai įvertinti gamtinių išteklių tinkamumą be kurortologijos mokslinių tyrimų?	Išsiaiškinti, ar įmanoma objektyviai įvertinti gamtinius išteklius be kurortologijos mokslinių tyrimų
Kaip užsienio turistai vertina teikiamas medicines paslaugas ir gydomuosius gamtinius išteklius kurortuose?	Paaiškinti, ar paslaugos, kuriose panaudojami gydomieji gamtiniai ištekliai, turi paklausą tarp užsienio turistų. Galbūt kurortologiniai tyrimai reikalingi tik vietiniams turistams
Kas yra daroma Lietuvos mastu, kad būtų atgaivinti kurortologijos tyrimai ir kas už tai yra atsakingas	Atskleisti valstybės poziciją dėl kurortologinių tyrimų

Gauti atsakymai analizuojami interpretavimo metodu. Galiausiai parengiamos išvados ir siūlymai.

3.2. Lyginamoji kurortų analizė

Šiuolaikinių Europos kurortų, įtrauktų į UNESCO sąrašus, analizė.

Žymūs architektūriniai statiniai ir neįprasta architektūra. Dauguma kurortų (išskyrus Prancūzijos kurortą Viši), turi išskirtinius architektūrinius statinius, kuriuos išskiria UNESCO. Galima daryti prielaidą, jog žmones traukia išskirtiniai pastatai ir aplinka. Tai tampa tarsi papildomi traukos objektai, kurortams suteikdami pridėtinės vertės. Visi paminėti kurortai kuria savo įvaizdį per architektūros prizmę, pristatydami prabangias vilas, dvarus, parkus, SPA kompleksus ir pan. Nors ne visi kurortai garsėjo išskirtiniais statiniais, tačiau visi kurortai garsėja išskirtinės architektūros stiliais. Išanalizavus kurortus, galima daryti prielaidą, kad sėkmingam kurortui yra būtinas architektūrinis išskirtinumas arba išsiskiriantys ir neįprasti statiniai.

Gamta. Gamta yra neatsiejama kurortų dalis. Būtų sunku įsivaizduoti kurortą dykumos viduryje, be kalnų, miškų, vandens telkinio. Gamta kurortui yra vienas iš esminių dalykų ir tai visada traukė žmones. Tyras oras, ramybė, vanduo yra būtini norint žmogui atsistatyti. Daug nagrinėtų kurortų įrengė pažintinius takus, maršrutus po apylinkes, išnaudojo vandens telkinius pramogoms, siekiant pritraukti daugiau turistų. Kai kurie kurortai pasitelkė gamtą specifinėms paslaugoms, pavyzdžiui, įrengti golfo aikštynai, nuotykių parkai, hipodromai (suteikiantys

galimybę jodinėti po kurortų apylinkes). Tai yra paslaugos, kurios be gamtos išteklių yra sunkiai įmanomos. Atkreipiamas dėmesys į tai, kad golfo aikštynai pritraukia turtingus turistus. Galimybė pasinaudoti šiltomis versmėmis gamtoje yra ganėtinai išskirtinė galimybė, todėl tai tampa turistų traukos centru. Mineralinis vanduo yra veiksnys, vienijantis visus kurortus, o tai yra taip pat gamtos veiksnys.

Apibendrinant galima teigti, kad kurortai išnaudoja gamtos išteklius turistams pritraukti ir tai yra vienas svarbiausių kurortų akcentų.

Vandens telkiniai kurortuose. Mineralinis vanduo yra neatskiriama kurortų dalis, tačiau atkreipiamas dėmesys į tai, jog beveik visuose paminėtuose kurortuose yra vandens telkiniai, nors ganėtinai skirtingi, pavyzdžiui, tvenkiniai, upės, upeliai, ežerai. Montecatini Terme (Italija) – vienintelis kurortas, neturintis vandens telkinio, ir tai yra šiek tiek neįprasta kaip kurortui. Visi vandens telkinius turintys kurortai skiria daug dėmesio šių telkinių pakrantėms tam, kad jos taptų turistų traukos centru. Skirtingai nei įrengiant turizmo infrastruktūrą kurortų apylinkėse, vandens telkinių pritaikymas turizmui reikalauja kitokios specifikos, pavyzdžiui: pakrantės išgrindimas, prieplaukų, tiltų, vandens fontanų, suoliukų įrengimas, takų asfaltavimas ir pan. Pastebima, kad vandens telkinių pritaikymas turizmui šiuose kurortuose yra daugiau urbanistinis. Galima teigti, jog yra paaukojama natūrali gamta tam, kad kuo daugiau žmonių pasiektų vandens telkinį patogiai, be didelių pastangų. Apibendrinant galima teigti, jog garsieji kurortai, įrengdami turizmo ir susisiekimo infrastruktūrą kurortų apylinkėse, itin tausoja gamtą, tačiau vandens telkinius pilnai pritaiko prie kurortų urbanistinės infrastruktūros.

Kurortų klestėjimo pradžia. Kai kurių paminėtų kurortų pradžia siekia Romos imperijos laikus, tačiau dauguma kurortų suklestėjo XIX amžiuje. Daugiausiai įtakos kurortų suklestėjimui turėjo susisiekimo infrastruktūros išvystymas, išskirtinio architektūrinio stiliaus statiniai, įrengti parkai, gydomųjų paslaugų vystymas, investicijos į paslaugas, mineralinio vandens gavyba ir pritaikymas gydymui. Apibendrinant galima teigti, jog dėsningumo, kada pradėjo klestėti kurortai, nėra. Iš dalies tai yra gera žinia pakankamai jauniems kurortams, kadangi analizuojami šiuolaikiniai garsūs Europos kurortai nėra vien tik palikimas iš senų laikų ir jų suklestėjimą lėmė gana skirtingi veiksniai. Vis dėlto reikėtų atkreipti dėmesį į kurortų architektūros išskirtinumą, neįprastus pastatus, kurie galėtų tapti turistų traukos centrais, skirti dėmesį vandens telkiniams ir jų pritaikymui lankytojams ir investicijas, kurios yra būtinos kiekvienam sėkmingam miestui.

Gyventojų skaičius. Atsižvelgus į šį rodiklį, dėsningumo nepastebima, kadangi kurortų gyventojų skaičius svyruoja nuo apytiksliai 5 iki 84 tūkstančių. Teiginys, jog didieji arba mažieji kurortai yra daugiau sėkmingi nebūtų teisingas. Pastebima, kad nei vienas minėtų kurortų nėra

didmiestis. Birštono atveju, tai yra gera žinia, kadangi vienas garsiausių Europos kurortų (Františkovi Lazine) yra labai nedidelis, jo gyventojų skaičius siekia apie 5 tūkstančius.

Turistų segmentas. Tam tikri minėti kurortai išsiskiria tikslinėmis turistų grupėmis. Vienuose kurortuose daugiau lankosi pasaulinio lygio įžymybės, karališkosios šeimos atstovai, kituose kurortuose – daugiau kosmopolitiški turistai, dar kituose daugiausiai turistų lankosi iš užsienio. Tačiau atkreipiant dėmesį į siūlomas paslaugas, pramogas, sudarytas galimybes apsigyventi nuo privačių apartamentų iki 5 žvaigždučių viešbučių, matoma, kad yra sudarytos sąlygos lankytis skirtingo amžiaus, pajamų ir poreikių turistams. Apibendrinant galima teigti, jog šiuose kurortuose yra taip išvystyta turistinių paslaugų infrastruktūra, kad tikslinį segmentą išskirti būtų sudėtinga. Pastebima, jog šiuose kurortuose gausu ir prabangių paslaugų (golfo laukai, hipodromai, aukščiausio lygio SPA kompleksai, prabangūs viešbučiai ir restoranai), todėl čia yra sudarytos visos sąlygos lankytis pasiturintiems turistams.

Birštono esama situacija, lyginant su garsiausiais Europos SPA kurortais.

Išskirtinės architektūros statiniai. Nagrinėjant Birštono kurortą, susidaro labai įdomi situacija. Dauguma Birštono istorinių pastatų buvo mediniai, todėl originalios architektūros statinių neišliko: kurhauzas, bažnyčia, pilis ant Vytauto piliakalnio. Tačiau Birštono kurortas rado labai įdomų sprendimą. Senasis kurhauzas buvo atstatytas pagal ankstesnio kurhauzo kopiją. Šiuo metu Birštono kurhauze vyksta daug kultūrinių renginių, veikia itin daug gerų atsiliepimų sulauksi kavinė, yra sudaryta galimybė sudaryti civilinę santuoką puošnioje kurhauzo salėje. Birštono vandens garintuvas yra išskirtinis statinys visoje šiaurės Europoje. Tai yra medinis statinys, kurio dalis sienų yra padaryta iš medžio šakelių, kuriomis teka mineralinis vanduo, tuo pačiu metu garuodamas. Mineralinio vandens garai palengvina kvėpavimą ir suteikia miesto parkui, kuriame įrengtas garintuvas, išskirtinumą. Birštono parkui buvo skiriama daug dėmesio ir investicijų, todėl miesto parkas tapo dideliu lankytojų traukos objektu. Jame galima rasti vietinių menininkų skulptūrų, kurios suteikia parkui jaukumo ir išskirtinumo. Sveiką gyvenimo būdą mėgstantiems miesto svečiams ir gyventojams įrengti vieši treniruokliai, mini golfas. Jauniesiems parko lankytojams yra įrengtos rampos, krepšinio aikštelė, o patiems mažiausiems – karstynės. Birštone pradėtos sporto komplekso statybos, tai didelis statinys užimsiantis 4213 kv.m⁶⁰. Birštono mieste galima rasti ir pakankamai neįprastą pastatą – „Birutės vilą“. Tai yra uždaras statinys, lankytojams lankymasis jame nemokamas. Jame yra baseinas ir vandens siena, kuri garina mineralinį vandenį. Šiame pastate galima atsikvėpti, braidyti baseine, ragauti vaistažolių arbatos arba daryti mankštą. Dar vienas išskirtinis miesto statinys yra Kneipo sodas po atviru dangumi. Daugumoje kurortų,

⁶⁰ „Birštone iškilis daugiafunkcinis sporto kompleksas“ Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija. Žiūrėta 2017 kovo 15 d. http://www.mruni.eu/mru_lt_dokumentai/biblioteka/pdf/Chicago.pdf

Kneipo terapija yra mokama procedūra. Birštone tai yra nemokama paslauga, prieinama visiems miesto svečiams ir gyventojams.

Pats Birštono miesto išsidėstymas nėra įprastas. Miesto dalis yra kitoje Nemuno pusėje ir ją galima pasiekti keltu arba išnuomotomis vandens transporto priemonėmis, kadangi tilto per Nemuną Birštone nėra. Į kitą Nemuno pusę galima patekti automobiliu arba dviračiu, važiuojant per Prienų tiltą, tačiau tai pakankamai ilgas kelias (apie 14 km).

Birštono mieste pilna gėlynų, modernių SPA kompleksų ir labai daug dėmesio skiriama aplinkai. Birštono miesto dalis (senamiestis) priklauso Birštono urbanistiniam draustiniui, kurio tikslas išsaugoti kurortinio miestelio istorinę dalį⁶¹. Apibendrinant miesto architektūrą ir statinius, reikia paminėti, kad Birštono miestas, palyginus su garsiausiais Europos kurortais, vystosi tinkama linkme. Nors pačiame mieste ir neišlikę daug istorinių pastatų, tačiau Birštono savivaldybė žengė drąsų žingsnį, sukurdamą išskirtinės architektūros pastatus (mineralinio vandens garinimo bokštą ir mineralinio vandens paviljoną). Pagal paskirtį tai išskirtiniai statiniai ne tik Lietuvoje, bet ir visoje Šiaurės Europoje.

Gamta. Birštono gamta yra gana unikali ir tam turi įtakos Nemuno kilpos. Birštono pušynas ir šalia esantis Žvėrinčiaus miškas suteikia miestui jaukumo. Kaip ir minėta anksčiau, Nemuno miestas yra įsikūręs abejose Nemuno pusėse ir tilto, jungiančio miestą, Birštone nėra. Kiekvieną dieną kursuoja keltas per Nemuną, gabendamas vietinius gyventojus ir turistus už simbolinį mokestį. Kitoje Nemuno pusėje – miškas, jame įrengtas pažintinis takas su medinėmis skulptūromis. Šiek tiek atokiau, šalia Nemuno, įsikūręs viešbutis ir restoranas, teikiantis viduramžių vakarienių paslaugą. Personalas pasidabina viduramžių rūbais, o supanti viduramžių aplinka ir patiekalai vilioja turistus. Aplinkui Birštoną driekiasi įrengti pažintiniai takai⁶², kurortas skyrė itin daug dėmesio dviračių takų įrengimui po Birštono apylinkes. Birštono mieste šalia Nemuno supiltas pylimas, saugantis miestą nuo kasmetinių pavasario potvynių. Dėl Nemuno kilpų kiekvienais metais susidaro ledų sangrūdos, todėl pavasarį, pajudėjus ledams, Nemuno lygis ties Birštonu itin pakyla. Šis reiškinys kasmet sutraukia daug smalsuolių. Pylimo viršuje yra įrengtas pėsčiųjų ir dviračių takas (krantinė). Šalia įrengti gėlynai, suoliukai, įrengtas jaukus apšvietimas. Krantinė tapo traukos objektu, todėl sezono metu čia visada galima sutikti daug miesto svečių ir vietinių gyventojų. Netoli Birštono į Nemuną įteka Verknės upė, o tai yra itin palanki upė aktyvaus laisvalaikio mėgėjams, ypač mėgstantiems baidares, žūklę ar tiesiog pasiplaukiojimą. Birštone ir jo apylinkėse yra siūloma daug vandens pramogų, tokių kaip: irklenčių, baidarių, laivų nuoma, galimybė plaukti vikingų

⁶¹ „Dėl Nemuno kilpų regioninio parko planavimo schemas (ribų ir tvarkymo planų) patvirtinimo“ TAR. 2015 m. vasario 18 d. Nr. 186, žiūrėta 2017 kovo 15 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/62ae74f0bdb811e4bde5b7a24f3fe3f3>

⁶² Birštono turizmo informacijos centro interneto svetainė, žiūrėta 2017 sausio 14 d. http://www.visitbirstonas.lt/Pesciuju_takai

laivais/valtimis⁶³. Svarbi naujovė, susijusi su vandens turizmu, Birštone įvyko visai neseniai, kadangi buvo atnaujintas kruizas laivu Kaunas – Birštonas – Kaunas⁶⁴. Birštonas tampa vis daugiau žinomas ir žvejų bendruomenėje, kadangi vasaros metu čia yra organizuojamos Lietuvos dugninių meškerių čempionatas⁶⁵. Birštono šventės metu kiekvienais metais vyksta skuterių arba vandens motociklų lenktynės. Birštone yra įrengta prieplauka, kurioje gali švartuotis pramoginiai laivai. Prieplauka buvo tikslingai gilinama, todėl į Birštoną gali atplaukti pakankamai dideli laivai iš Kauno. Vienintelis trūkumas yra laidai per Nemuną, kurie trukdo į Birštoną atplaukti buriniams laivams. Dėl laivybos ir Birštono potencialo šioje srityje buvo atliekami tyrimai, sudarinėjamas Nemuno batimetrinis žemėlapis tarp Birštono ir Kauno. Žemėlapij galima rasti valstybinės įmonės „GIS-centras“ tinklalapyje⁶⁶. Nemuno upė yra neatsiejama Birštono kurorto dalis nuo pat įkūrimo, Birštono estrada įkurta Nemuno pašonėje, o estrados visada buvo miestų strateginiai objektai. Apibendrinat galima teigti, jog Birštonas išnaudoja ne tik architektūrinius statinius, bet ir gamtos resursus tam, kad pritrauktų kuo daugiau keliautojų ir turistų.

Birštono klestėjimo pradžia. Šiais metais Birštono kurortas išgyvena pakilimą, tai rodo ir statistiniai duomenys, naujų statinių ir SPA centrų atsiradimas, didelis dėmesys turizmui ir pan. Jeigu atkreipsime dėmesį į tai, jog minėtų Europos kurortų klestėjimo pradžia yra siejama su investicijomis ir dėmesiu turizmui, pastebime, jog Birštono kurorto klestėjimas prasidėjo nuo investicijų ir aktyvios rinkodaros (dalyvavimas parodose, renginiuose, projektų vystymas ir pan.). Garsiausių Europos kurortų suklestėjimas vyko skirtingais laikotarpiais, tačiau tai, kad klestėjimas buvo susijęs su kurortų turizmo infrastruktūros plėtros pradžia, suteikia vilčių, jog Birštonas ir kiti kurortai, laikui bėgant, gali tapti žymiais Europos kurortais.

Birštono gyventojų skaičius. Lyginant su kitais kurortais, Birštonas yra mažas kurortas, kuriame, Lietuvos statistikos departamento duomenimis, gyventojų skaičius 2013 m. siekė 2,5 tūkst.⁶⁷. Birštono kurorte 2014 metais gyventojų skaičius siekė 4,37 tūkst.⁶⁸. Sąsajų tarp gyventojų skaičiaus ir kurortų sėkmės nustatyti nepavyko analizuojant minėtus Europos kurortus,

⁶³ „Vandens turizmas“ Birštono turizmo informacijos centro interneto svetainė, žiūrėta 2017 sausio 14 d.

http://www.visitbirstonas.lt/vandens_turizmas

⁶⁴ „Maršrutai“ Kelionių laivais Kauno mariose interneto svetainė, žiūrėta 2017 sausio 14 d.

<http://laivai.info/marsrutai/>

⁶⁵ „Naujienos“ Birštono sporto centro interneto svetainė, žiūrėta 2017 sausio 14 d.

<http://www.birstonosportas.lt/?read=24583>

⁶⁶ „Batimetriniai žemėlapiai“ Geoportal interneto svetainė, žiūrėta 2017 sausio 14 d. <https://www.geoportal.lt/map/#>

⁶⁷ „Oficialiosios statistikos portalas“ Lietuvos statistikos departamento duomenų bazė internete, žiūrėta 2017 vasario 6 d. <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize1>

⁶⁸ „Oficialiosios statistikos portalas“ Lietuvos statistikos departamento duomenų bazė internete, žiūrėta 2017 kovo 30 d.

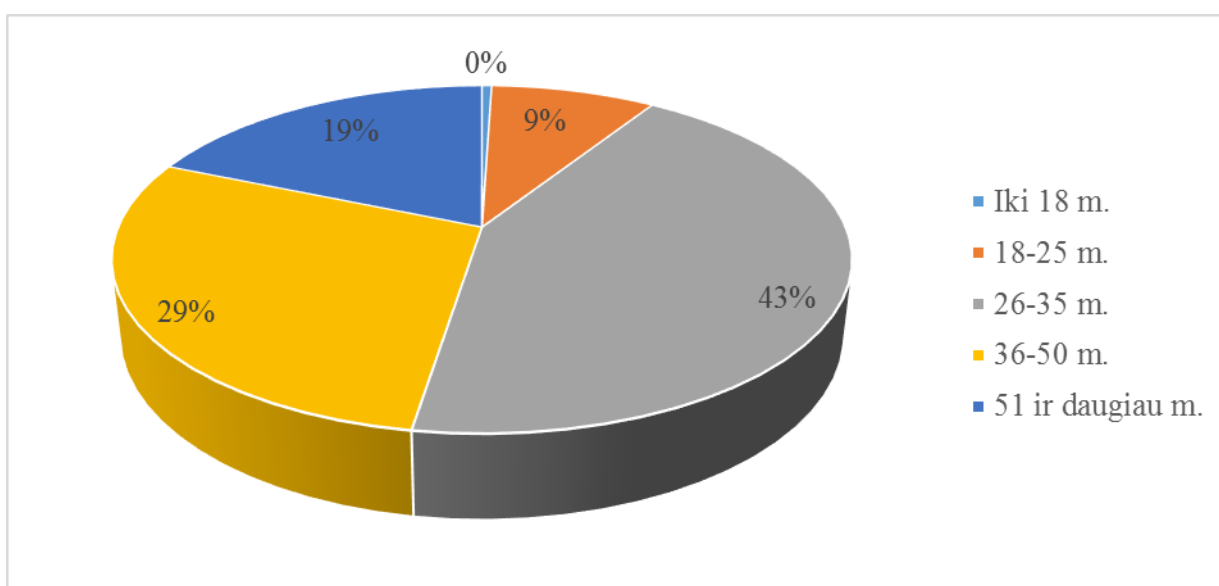
<http://db1.stat.gov.lt/statbank/selectvarval/saveselections.asp?MainTable=M3010211&PLanguage=0&TableStyle=&Buttons=&PXId=3767&IQY=&TC=&ST=ST&rvar0=&rvar1=&rvar2=&rvar3=&rvar4=&rvar5=&rvar6=&rvar7=&rvar8=&rvar9=&rvar10=&rvar11=&rvar12=&rvar13=&rvar14=>

tačiau dar kartą atkreipiamas dėmesys į tai, jog šie kurortai nėra dideli miestai ir jų gyventojų skaičius nesiekia 100 tūkst. Tikėtina, kad artimiausiais dešimtmečiais Lietuvos kurortų gyventojų skaičius neperkops 100 tūkst., todėl tai nėra šiuo metu esminis klausimas Lietuvos kurortams. Pritraukti jaunus specialistus kurortams yra labai svarbu, todėl gyventojų skaičiaus augimas ar bent jau nesumažėjimas turėtų būti esminiai kurortų tikslai. Kurortams itin opus klausimas gali tapti specialistų sumažėjimas, kadangi, esant išvystytai turizmo ir paslaugų infrastruktūrai ir neturint pakankamai darbo jėgos, galimos naujos grėsmės.

Turistų segmentas. Kurorte besilankančių turistų tikslinių grupių nustatymas yra itin svarbus klausimas, kadangi turint šią informaciją, galima rengti turizmo strategiją, tinkamai plėtoti paslaugas ir pan. Birštonas yra mažas ir ramus kurortas, pramogų jaunimui čia galima rasti mažiau nei Palangoje arba Druskininkuose. Birštonas yra daugiau medicininio pobūdžio kurortas, todėl jame daug turistų kurie, yra vyresnio amžiaus sanatorijų svečiai.

3.3. Birštono infrastruktūros plėtros poreikių anketinis tyrimas

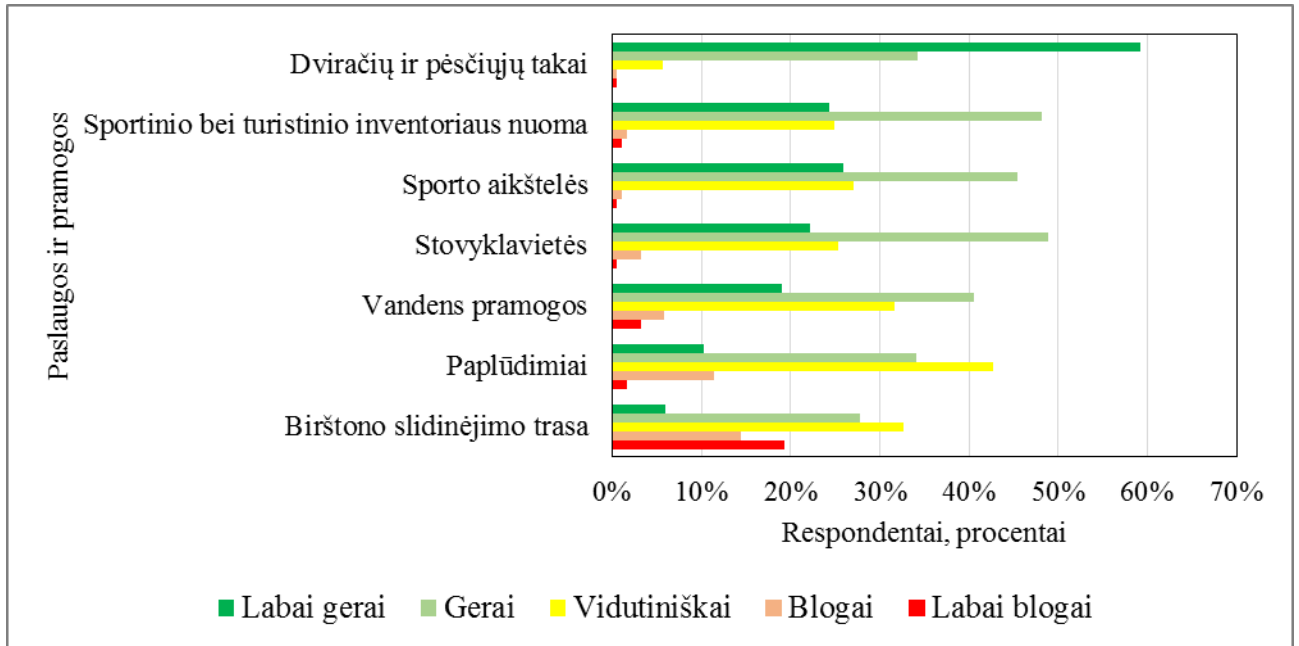
Atliktas turistų anketinis tyrimas, kuris atskleidė turistų požiūrį į infrastruktūrą Birštono kurorte. Vyrų respondentų dalis buvo mažesnė (33 proc.). Daugiausiai respondentų buvo 26-50 metų amžiaus (9 pav.). Išsamesni respondentų apklausų rezultatai pateikiami lentelėse (7-17 priedai).

9 pav. Respondentų amžius

3.3.1 Turistų anketinė apklausa

1. Kaip vertinate sanatorijas ir poilsio kompleksus Birštono kurorte? Birštono kurorte besilankančių turistų nuomone, geriausia sanatorija Birštone buvo „Eglė“ (10 pav.), antroje vietoje sekė poilsio kompleksas „Vytautas Mineral SPA“. Pastarasis veiklą pradėjo visai neseniai,

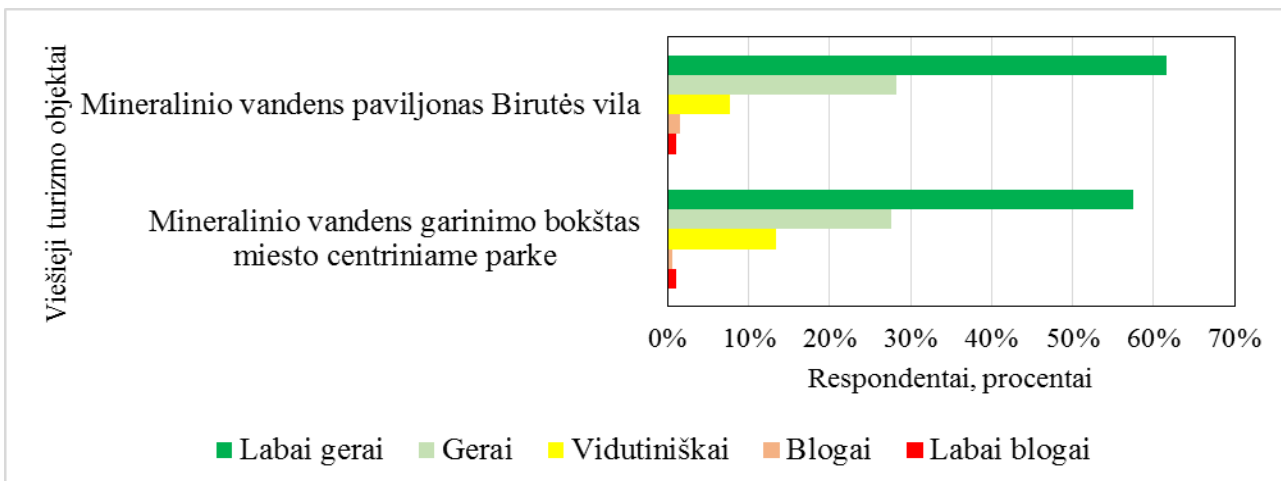
10 pav. Respondentų nuomonė apie sanatorijas ir poilsio kompleksus Birštone

2016 m. gale. Pakankamai gerai įvertintas poilsio kompleksas „Royal SPA Residence“. Daug respondentų vidutiniškai įvertino „Tulpės“ ir „Versmės“ sanatorijas. Blogiausiai buvo vertinama „Versmės“ sanatorija.

Apibendrinimas. Birštono kurorto sanatorijos ir poilsio kompleksai buvo įvertinti teigiamai, silpniausiai vertinamos „Tulpės“ ir „Versmės“ sanatorijos. Neigiamų įvertinimų buvo mažuma, neigiami vertinimai neperkopė 10 proc. ribos.

2. Kaip vertiname viešuosius turizmo statinius Birštone? Turistai teigiamai įvertino Birštono miesto viešuosius turizmo infrastruktūros statinius (11 pav.). Truputį geriau buvo vertinamas mineralinio vandens paviljonas „Birutės vila“. „Birutės vila“ teigiamai vertino apie 90 proc. respondentų, o mineralinio vandens garinimo bokštą – 85 proc. Nedidelė dalis respondentų vidutiniškai įvertino šiuos statinius ir tik vienas kitas turistai statinius įvertino neigiamai.

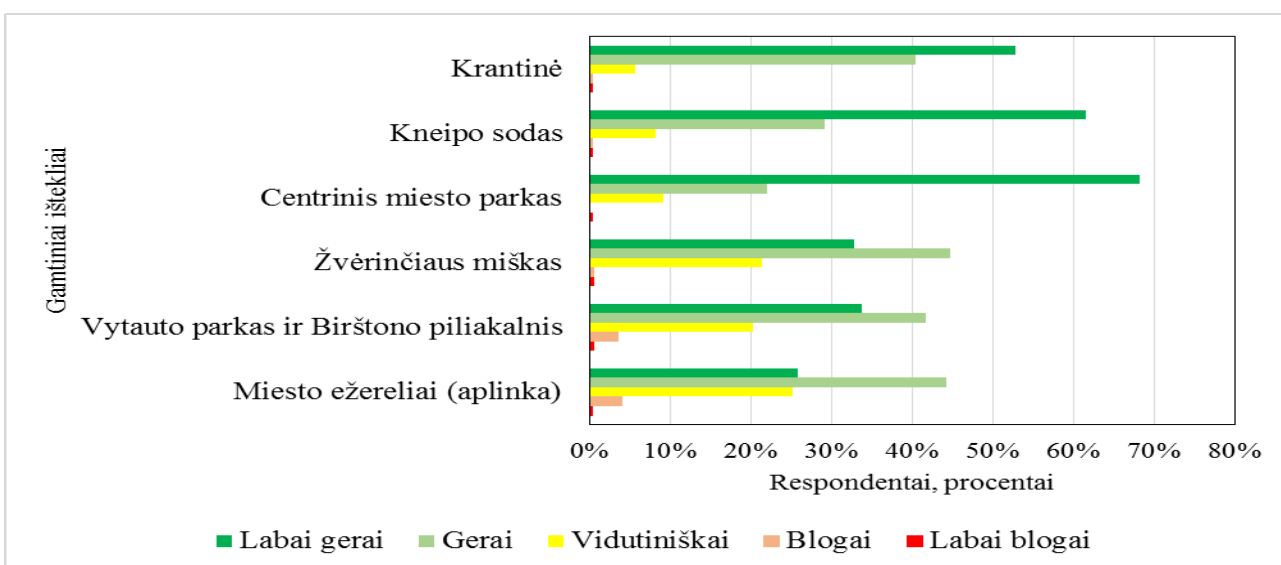
Apibendrinimas. Birštono kurorto viešieji statiniai sulaukia turistų pripažinimo ir tai galima vadinti gera praktika.

11 pav. Respondentų nuomonė apie viešuosius turizmo objektus

3. Kaip vertiname gamtinių išteklių pritaikymą turizmui Birštone? Nors ir daugiau aukščiausio įvertinimo sulaukė miesto centrinis parkas ir Kneipo sodas, tačiau bendras teigiamų įvertinimų skaičius (atsakymų „labai gerai“ ir „gerai“ suma) buvo skirtas krantinei (12 pav.). Visi šie objektai sulaukė ženkliai daugiau aukščiausio įvertinimo nei likę trys objektai. Žvėrinčiaus miškas, respondentų nuomone, yra gerai (tinkamai) pritaikytas turizmui, tačiau dar yra kur pasitempti. Vytauto parkas ir Birštono piliakalnis bei miesto ežerėliai sulaukė mažiausio įvertinimo. Abu šie objektai sulaukė ir neigiamų įvertinimų (taip mano apie 4 proc. respondentų).

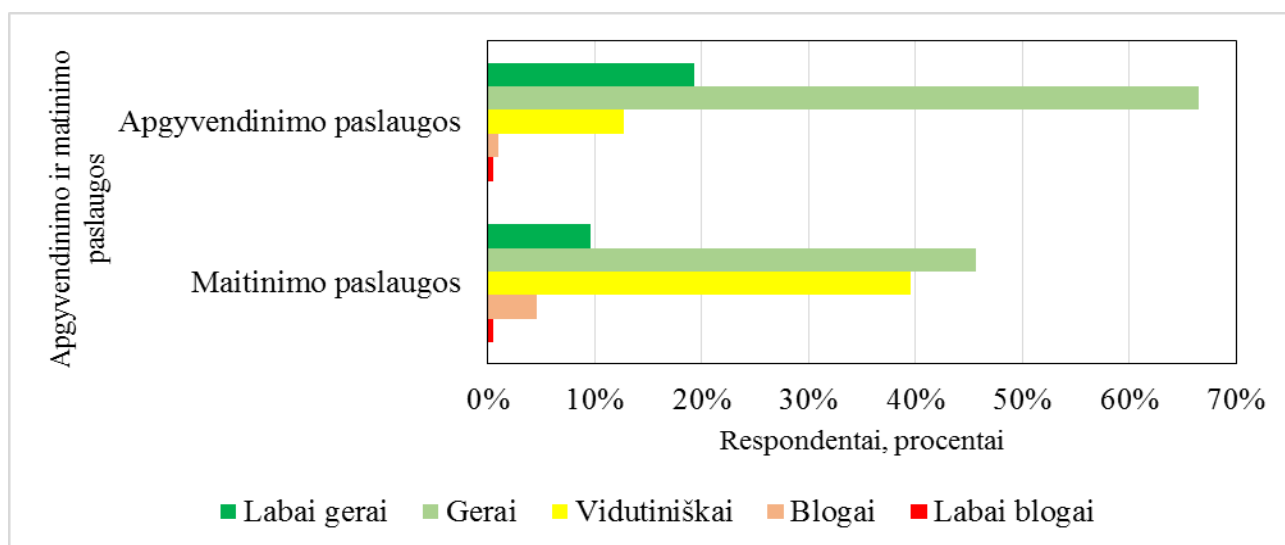
Apibendrinimas. Pakankamai gerai įvertintas gamtinių išteklių pritaikymas turizmui Birštono kurorte. Galimybės tobulinti/plėtoti turizmo infrastruktūrą gali būti nukreiptos į Vytauto parką ir Birštono piliakalnį bei miesto paplūdimius. Atsižvelgiant į užsienio kurortų analizę, galima išskirti miesto ežerėlių aplinką, kadangi vandens telkiniai pritraukia pakankamai daug turistų.

12 pav. Respondentų nuomonė apie Birštono kurorto gamtinių išteklių pritaikymą turizmui

4. Kaip vertinate apgyvendinimo ir maitinimo paslaugas Birštono kurorte? Labai įdomi situacija susiklosto respondentams vertinant apgyvendinimo ir maitinimo paslaugas Birštono kurorte (13 pav.). Abi sritys sulaukė gana mažai aukščiausio įvertinimo, tačiau apgyvendinimo paslaugos buvo vertinamos ženkliai geriau nei maitinimo. Dauguma respondentų apgyvendinimo paslaugas vertina gerai ir pakankamai mažai respondentų jas vertina vidutiniškai arba blogai. Neseniai pradėjęs veiklą poilsio kompleksas „Vytautas Mineral SPA“ išplės apgyvendinimo paslaugų pasirinkimą Birštono kurorte ir turistų apgyvendinimo srityje situacija turėtų kažkiek pagerėti. Atkreipiamas dėmesys, jog itin mažai respondentų neigiamai įvertinimo apgyvendinimo paslaugas. Situacija su maitinimo paslaugomis yra gerokai prastesnė. Nors apie 46 proc. respondentų maitinimo paslaugas įvertino gerai, tačiau apie 40 proc. įvertino vidutiniškai. Nedidelė dalis respondentų maitinimo paslaugas įvertino neigiamai. Maitinimo paslaugos yra svarbios turizmui, todėl infrastruktūros plėtra/tobulinimas šioje srityje būtų gana didelis privalumas.

Apibendrinimas. Nors apgyvendinimo paslaugos vertinamos gerai, tačiau maitinimo paslaugos ne visiškai atitinka respondentų lūkesčius.

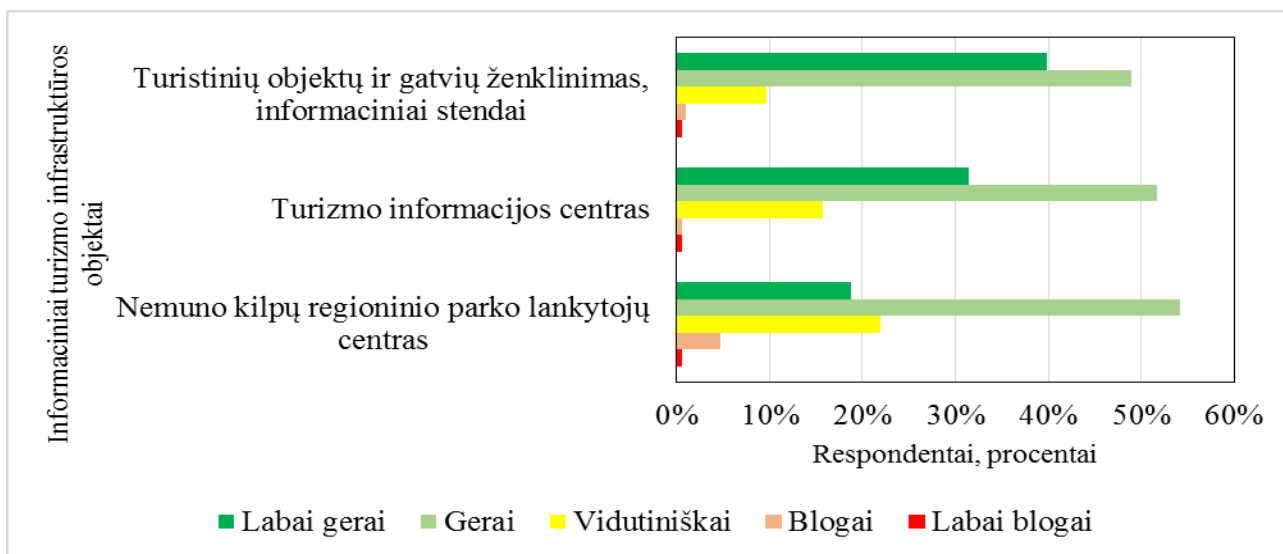

13 pav. Respondentų nuomonė apie apgyvendinimo ir maitinimo paslaugas

5. Kaip vertinate turistams pateikiamą informaciją ir turistinių objektų ženklumą Birštono kurorte? Labai svarbus aspektas turizme yra turistinių objektų ženklumas. Net 89 proc. respondentų teigiamai įvertino turistinių objektų ir gatvių ženklumą bei informacinius stendus Birštone (14 pav.). Tai yra pakankamai geras rezultatas, todėl nėra prasmės papildomai plėtoti infrastruktūrą šioje srityje. Turizmo informacijos centras respondentų įvertintas pakankamai gerai, pakankamai nedaug (16 proc.) respondentų įvertino vidutiniškai. Nemuno kilpų regioninio parko

lankytojų centras sulaukė žemiausio respondentų įvertinimo. Informacijos pateikimas turistams yra labai svarbus ne tik kurortams. Dėl tokio respondentų įvertinimo būtų galima atlikti papildomą tyrimą ir išsiaiškinti ko trūksta ir kaip būtų galima pagerinti turistų lūkesčius.

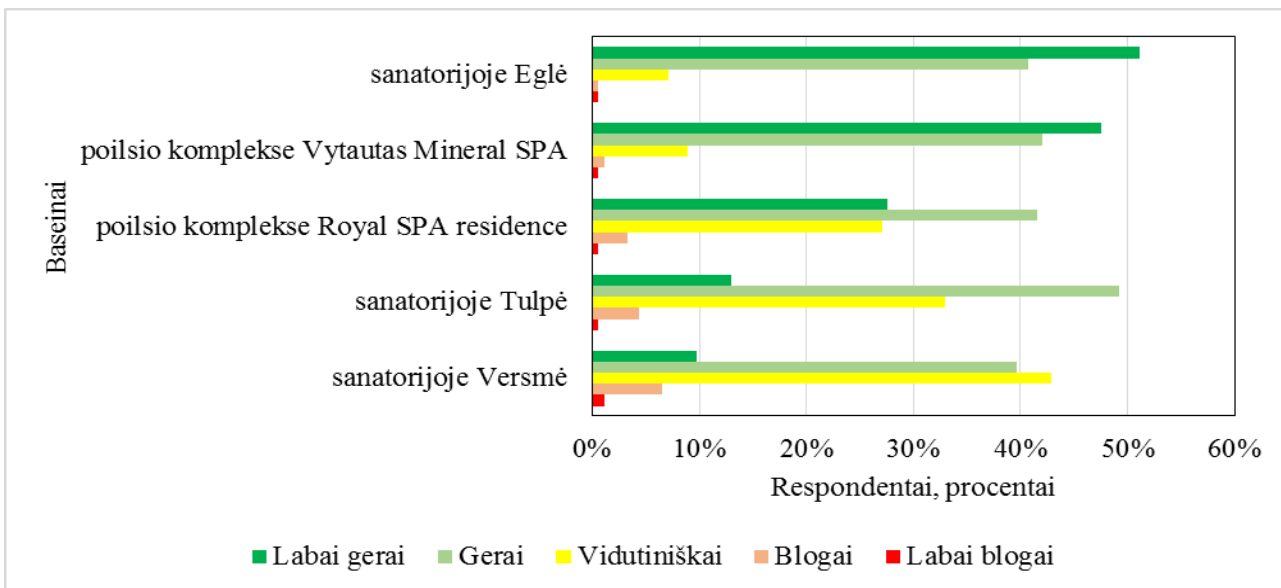
Apibendrinimas. Informacijos teikimas Birštone nėra probleminė sritis, tačiau būtų galima atlikti tyrimą, dėl kokių priežasčių turistai gana vidutiniškai vertina Nemuno kilpų regioninio parko lankytojų centrą.

14 pav. Respondentų nuomonė apie turizmo informacija ir turistinių objektų ženklavimą

6. Kaip vertinate baseinus Birštono kurorte? Daugiausiai aukščiausių įvertinimų respondentai skyrė sanatorijos „Eglė“ (92 proc. teigiamų įvertinimų) ir poilsio komplekso „Vytautas Mineral SPA“ (90 proc. teigiamų įvertinimų) baseinams (15 pav.). „Royal SPA Residence“ baseino vertinimas pasiskirsto gana tolygiai, iš principo pakankamai geras rezultatas. Sanatorijos „Tulpė“ baseino vertinamas yra šiek tiek prastesnis. Virš 30 proc. respondentų vidutiniškai įvertino sanatorijos „Tulpė“ baseiną ir tai jau yra ženklas, jog baseinui reikėtų atsinaujinti, norint išlikti konkurencingam. Sanatorijos „Versmė“ baseinas įvertintas prasčiausiai, 43 proc. respondentų įvertino baseiną vidutiniškai ir 8 proc. įvertino blogai. Jeigu daugiau nei pusė respondentų nevertina baseino gerai, reiškia, situacija nėra gera ir būtina imtis priemonių.

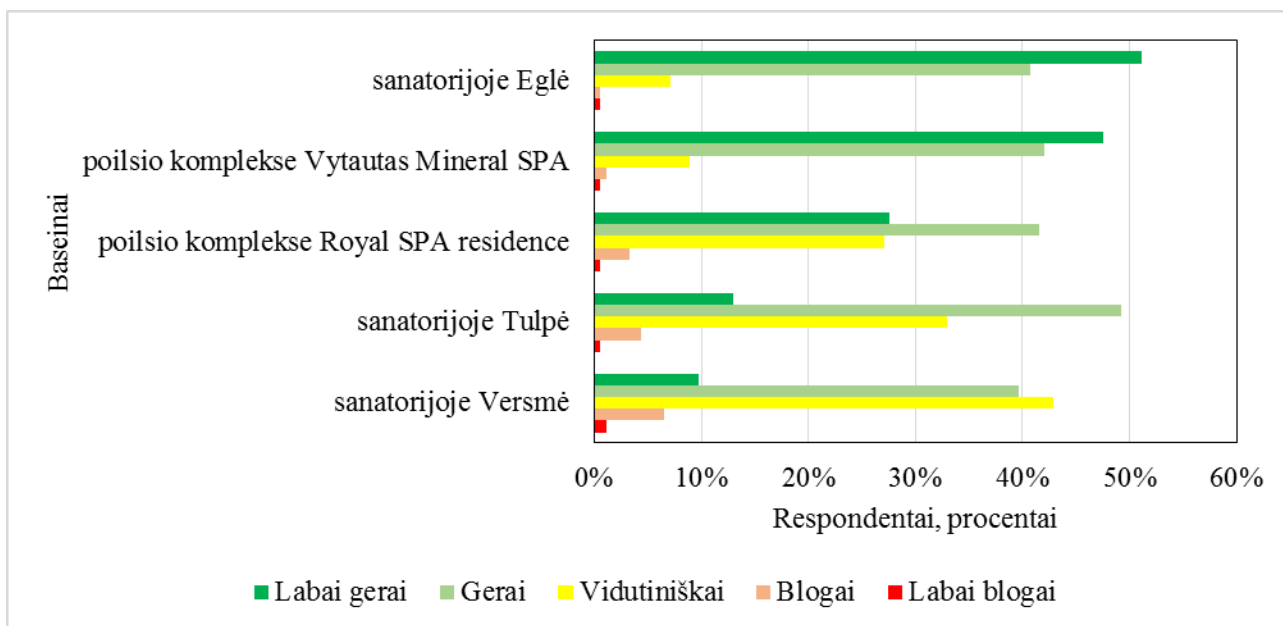
Apibendrinimas. Sanatorijos „Eglė“ ir poilsio komplekso „Vytautas Mineral SPA“ baseinai įvertinti geriausiai. Sanatorijos „Tulpė“ baseinui reikėtų atnaujinti baseiną/susijusias paslaugas, norint išlikti konkurencingais. Sanatorijos „Versmė“ baseinui būtinas atnaujinimas.

15 pav. Respondentų nuomonė apie baseinus Birštone

7. Kaip vertinate paslaugas, susijusias su sportu ir aktyvia veikla? Respondentai gana skirtingai įvertino paslaugas ir objektus, susijusius su aktyvia veikla (16 pav.). Išskirtinai gerai buvo įvertinti dviračių ir pėsčiųjų takai (teigiamas įvertinimas 93 proc.). Sportinio bei turistinio inventoriaus nuoma, sporto aikštelės ir stovyklavietės buvo įvertintos pakankamai gerai. Šių objektų blogas įvertinimas nesiekė 5 proc., vidutinis įvertinimas nesiekė 30 proc. Truputį sudėtingesnė situacija dėl vandens pramogų. Apie 9 proc. respondentų neigiamai įvertino vandens pramogas, apie 32 proc. vandens pramogas vertino vidutiniškai. Paplūdimiai Birštono kurorte įvertinti prastai. Neigiamas įvertinimas siekė 13 proc., vidutinis 43 proc. Tai galima vertinti kaip potencialią turizmo infrastruktūros plėtros sritį. Ir blogiausiai buvo vertinama Birštono slidinėjimo trasa. 53 proc. respondentų Birštono slidinėjimo trasą įvertino neigiamai. Žiemos pramogų srityje būtina vystyti infrastruktūrą.

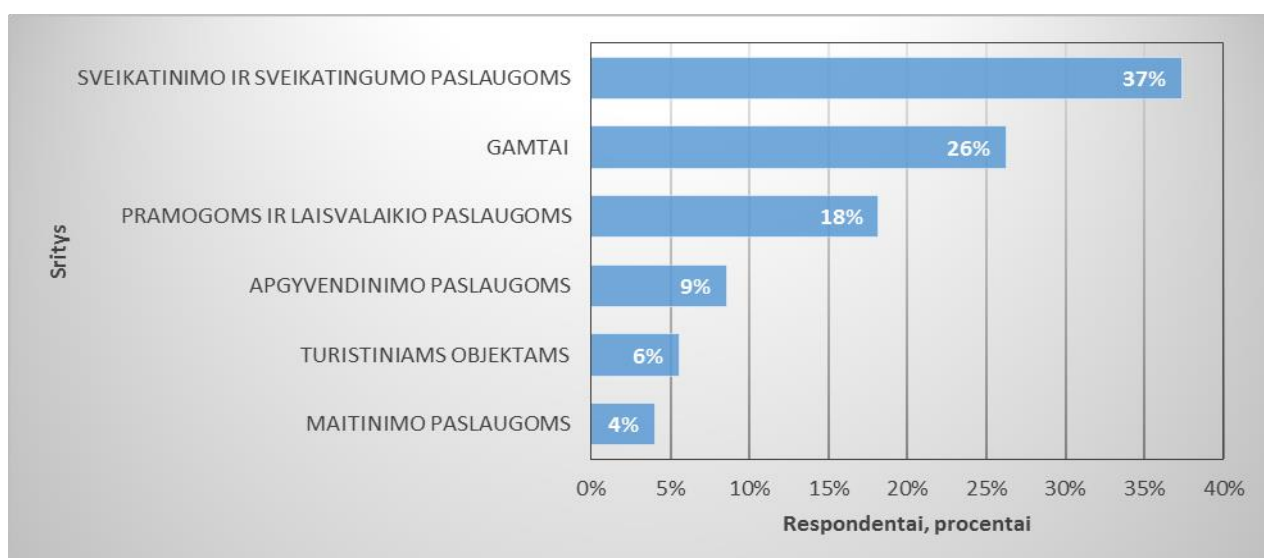
Apibendrinimas. Su aktyvia veikla susijusios pramogos ir infrastruktūra vertinamos gana įvairiai. Geriausiai vertinami dviračių ir pėsčiųjų takai. Neabejotinai tai – geroji praktika. Dėl infrastruktūros vystymo paplūdimiuose reikėtų atlikti tyrimą. Kadangi, jeigu vertinimas nėra geras dėl miesto ežerėlių vandens kokybės, tikėtina, infrastruktūros vystymas neduos teigiamo efekto. Birštono kurorte blogiausiai buvo įvertinta Birštono slidinėjimo trasa. Šis turizmo infrastruktūros objektas neabejotinai reikalauja daugiausiai dėmesio, kadangi šio objekto vertinimas yra prasčiausias iš visų.

16 pav. Respondentų nuomonė apie paslaugas ir objektus, susijusius su sportu ir aktyvia veikla

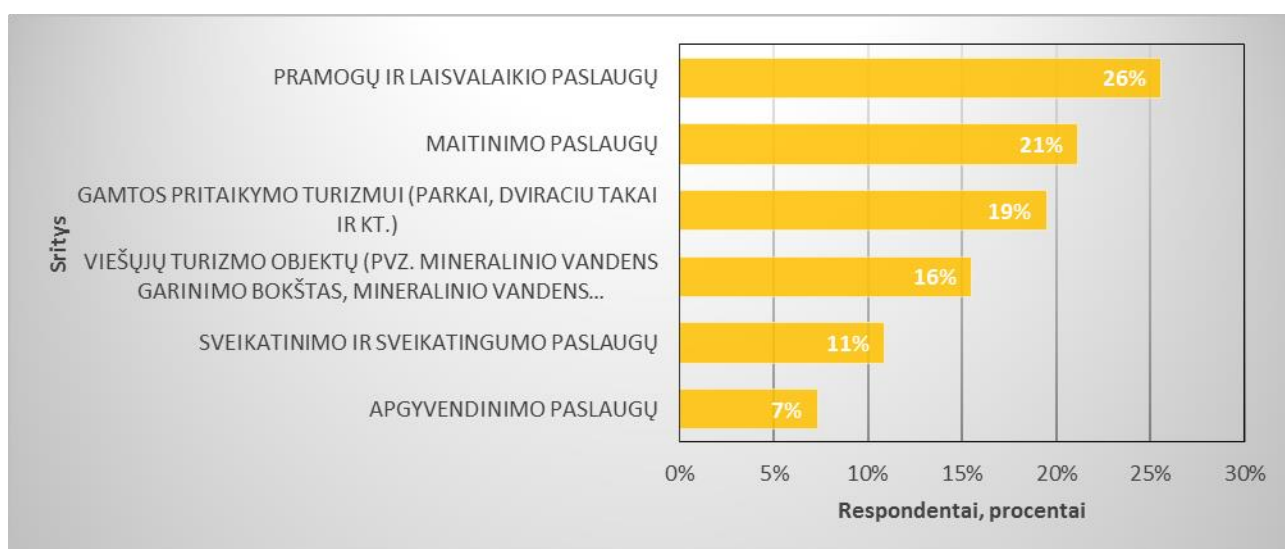
8. *Besilankant kurorte Jūs daugiausiai dėmesio skirate?* Respondentai, besilankydami kurorte, daugiausiai dėmesio skiria sveikatingumo ir sveikatinimo paslaugoms (37 proc.). Ketvirtadalis respondentų daugiausiai dėmesio skiria gamtai (17 pav.). Paslaugoms ir laisvalaikio pramogoms daugiausia dėmesio skiria 18 proc. respondentų. Apgyvendinimu rūpinasi 9 proc. respondentų. Mažiausiai respondantai domisi turistiniais objektais (6 proc.) ir maitinimo paslaugomis (4proc.).

Apibendrinimas. Besilankydami kurorte, respondantai daugiausiai dėmesio skiria sveikatingumo ir sveikatinimo paslaugoms bei gamtai.

17 pav. Respondentų skiriamas dėmesys sritims pagal prioritetus

9. Jūs norėtumėte, jog Birštono kurortas išplėstų turizmo (ir paslaugų) infrastruktūrą šiose srityse. Respondentų nuomonė apie infrastruktūros vystymą atskleidžia įdomios informacijos (18 pav.). Nors tik 18 proc. respondentų besilankant kurorte daugiausia skiria dėmesio pramogoms, tačiau daugiausiai respondentų mano, kad turizmo infrastruktūra turėtų būti plečiama pramogų ir laisvalaikio paslaugų srityje. 21 proc. respondentų mano, jog svarbiausia turėtų būti maitinimo paslaugų infrastruktūros plėtra. Trečioje vietoje pagal turizmo infrastruktūros plėtrą – gamtos pritaikymas turizmui. Daugiau viešųjų turizmo objektų norėtų 16 proc. respondentų. Labai įdomu yra tai, kad respondentai skiria daugiausiai dėmesio sveikatinimo ir sveikatingumo paslaugoms atvykę į kurortą, tačiau plėtoti šią sritį linkę tik 11 proc. respondentų.

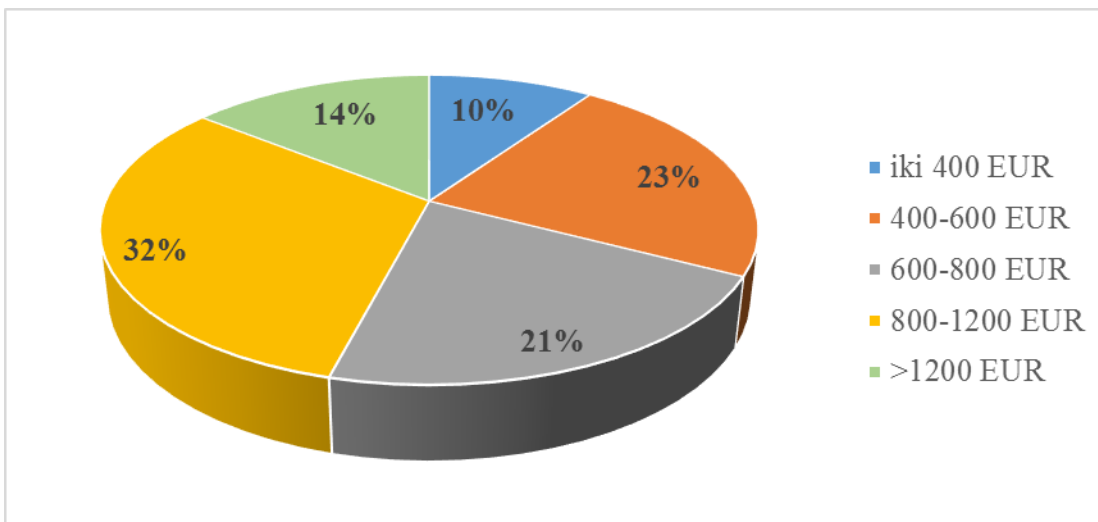
18 pav. Respondentų nuomone prioritetingos sritys vystant infrastruktūrą

Tai reiškia, jog dauguma atvyksta sveikatingumo ir sveikatinimo paslaugų ir jas gauna kokybiškas (dauguma respondentų šių paslaugų plėtros nevertina kaip prioriteto). Apgyvendinimo paslaugų plėtros norėtų 7 proc. respondentų.

Apibendrinimas. Dauguma respondentų mano, kad pramogų ir laisvalaikio paslaugų sritis turėtų būti plėtojama Birštono kurorte pirmoje vietoje. Antroji vietoje – maitinimo paslaugos.

10. Respondentų pajamos. Daugumos respondentų pajamos – aukštesnės nei vidutinės⁶⁹. Galima daryti prielaidą, jog kurortuose lankosi didesnes pajamas gaunantys turistai (19 pav.).

⁶⁹ Pagrindiniai socialiniai rodikliai, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, žiūrėta 2017-03-02 <http://www.socmin.lt/lt/socialine-statistika.html>

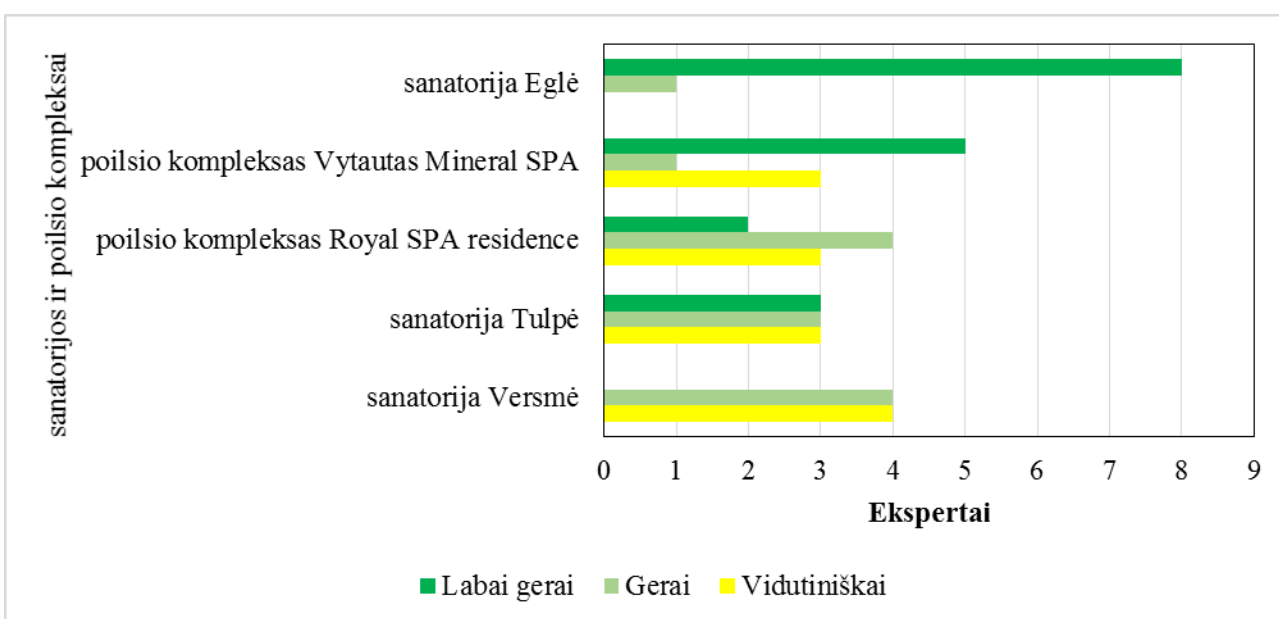

19 pav. Respondentų pajamos per mėnesį

3.3.2 Ekspertų vertinimas

Išsamesni respondentų apklausų rezultatai pateikiami lentelėse (18-25 priedai).

1. Kaip vertinate sanatorijas ir poilsio kompleksus Birštono kurorte? Nėra tikslo aptarti kiekvienos sanatorijos vertinimo, kadangi pateikti atsakymai gali būti susiję su asmeninėmis simpatijomis/antipatijomis. Galima išskirti, jog sanatorija „Eglė“ gavo daugiausiai aukščiausių įvertinimų, o sanatorija „Versmė“ – mažiausiai, tame tarpe nei vieno aukščiausio įvertinimo (20 pav.). Dėl šių dviejų sanatorijų ekspertų ir turistų nuomonė sutampa.

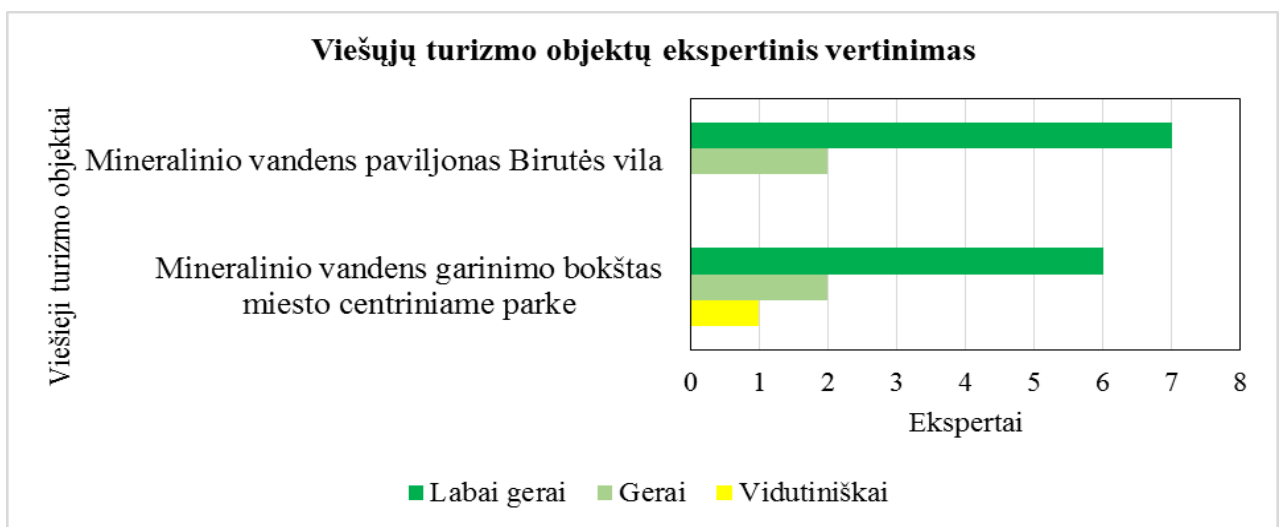

20 pav. Sanatorijų ir poilsio kompleksų ekspertinis vertinimas

Apibendrinimas. Ekspertų ir turistų nuomonės šiuo klausimu sutampa. Geriausiai vertinama – sanatorija „Eglė“, blogiausiai – sanatorija „Versmė“. Tai patvirtina, jog sanatorijai „Versmė“ būtinas atsinaujinimas.

2. Kaip vertinate viešuosius turizmo statinius Birštone? Viešųjų turizmo objektų vertinime ekspertų ir turistų nuomonė vėlgi sutampa (21 pav.). Tiek „Birutės vila“, tiek mineralinio vandens garinimo bokštas yra vertinami labai gerai. Truputį geriau yra vertinama „Birutės vila“.

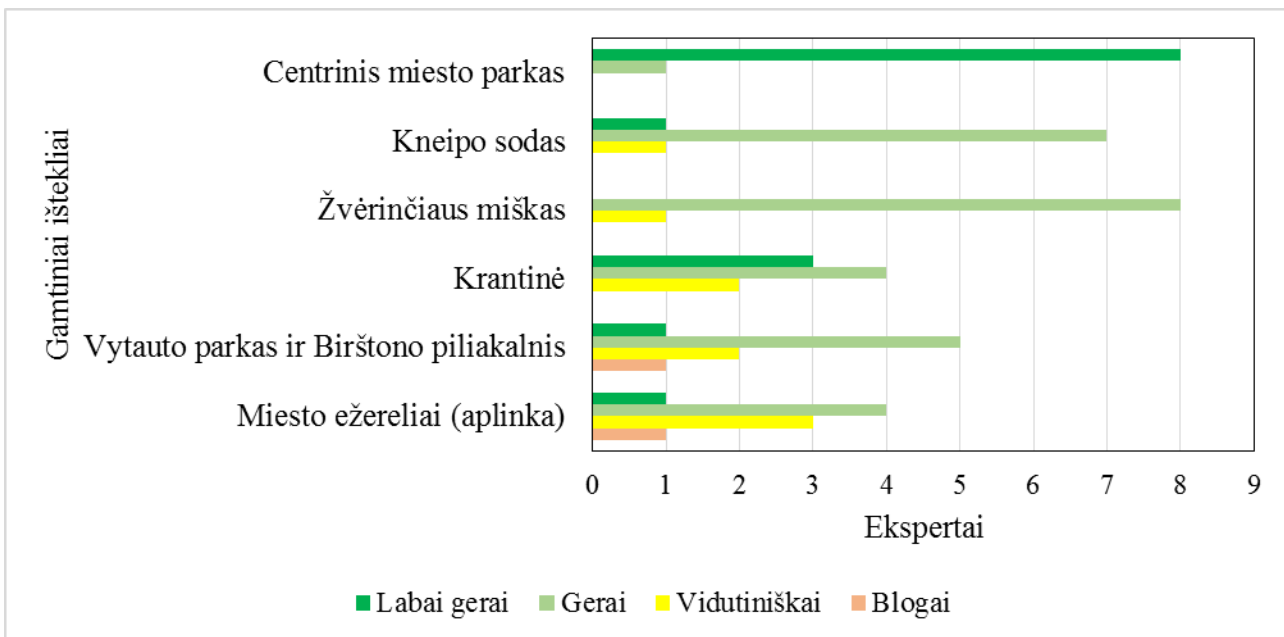
Apibendrinimas. Tai, jog sutampa ekspertų ir turistų nuomonė dėl viešųjų turizmo objektų, patvirtina klausimo validumą.

21 pav. Viešųjų turizmo objektų ekspertinis vertinimas

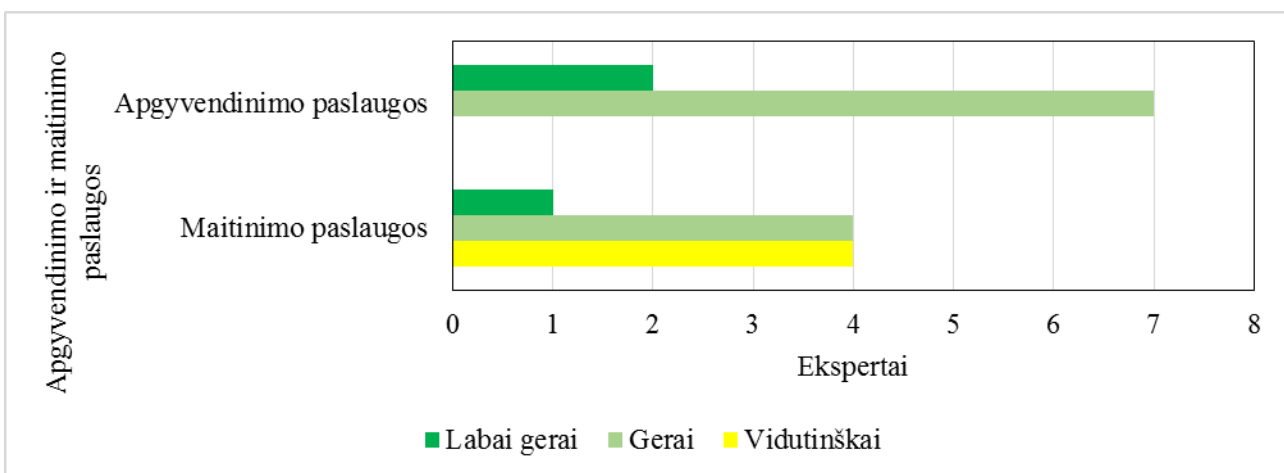
3. Kaip vertinate gamtinių išteklių pritaikymą turizmui Birštone? Ekspertų nuomone, tarp gamtinių išteklių miesto centrinis parkas, Kneipo sodas ir Žvėrinčiaus miškas yra daugiausiai pritaikyti turizmui (22 pav.). Nors Nemuno krantinės vertinimas yra pakankamai geras (nėra neigiamų įvertinimų), tačiau ji atsiduria ketvirtoje vietoje. Turistai krantinę vertina kaip geriausiai pritaikytą ir skiria jai pirmą vietą. Šiuo atveju, pirmumo teisę reikėtų teikti turistams, kadangi turizmo infrastruktūra yra kuriama jiems. Todėl skirti papildomų lėšų krantinei nėra tikslinga. Ekspertų ir turistų nuomonė sutampa dėl Vytauto parko ir Birštono piliakalnio bei paplūdimių. Tai patvirtina, jog šiems objektams reikėtų skirti daugiau dėmesio.

Apibendrinimas. Dėl gamtinių išteklių pritaikymo turizmui ekspertų ir turistų nuomonė išsiskiria. Tačiau nuomonės sutampa dėl Vytauto parko ir Birštono piliakalnio bei miesto ežerėlių aplinkos. Vytauto parką ir Birštono piliakalnį reikėtų daugiau pritaikyti turizmui.

22 pav. Birštono kurorto gamtinių išteklių pritaikymo turizmui ekspertinis vertinimas

4. Kaip vertinate apgyvendinimo ir maitinimo paslaugas Birštono kurorte? Ekspertų nuomone, Birštone gerai išvystytos apgyvendinimo paslaugos (23 pav.). Įvertinimas vien tik teigiamas. Tačiau vertinant maitinimo paslaugas, pakankami didelė ekspertų dalis jas įvertino vidutiniškai. Pakankamai didelė dalis turistų maitinimo paslaugas taip pat vertino vidutiniškai. Tai galima vertinti kaip galimybę verslui.

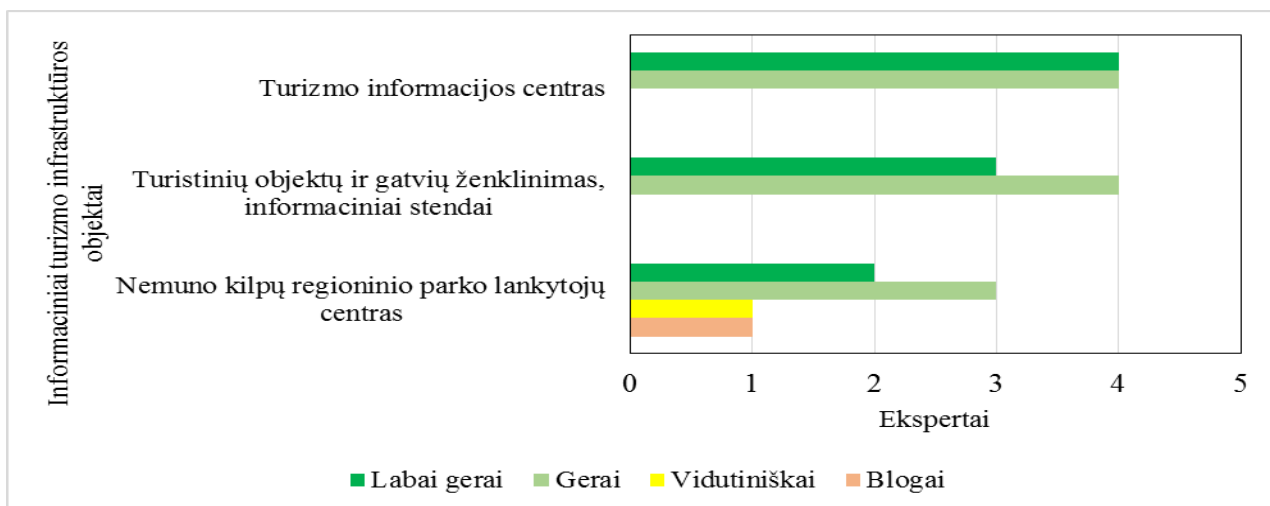

23 pav. Apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų ekspertinis vertinimas

Apibendrinimas. Apgyvendinimo paslaugos vertinamos gerai, tačiau nuomonė apie maitinimo paslaugas yra prastesnė. Tai galima vertinti kaip galimybę verslui.

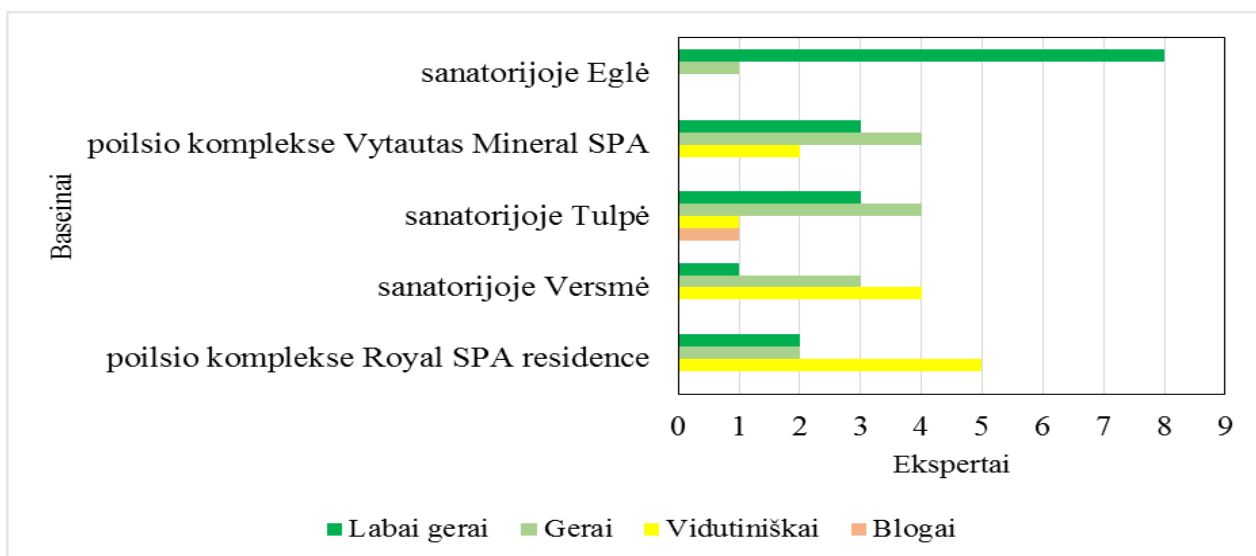
5. Kaip vertinate turistams pateikiamą informaciją ir turistinių objektų ženklimą Birštono kurorte? Kadangi dalis ekspertų dirba Birštono turizmo informacijos centre, šis klausimas detaliam neanalizuojamas. Atkreipiamas dėmesys, jog ekspertai ir turistai blogiausiai įvertino Nemuno kilpų regioninio parko lankytojų centrą (24 pav.).

Apibendrinimas. Nemuno kilpų regioninio parko lankytojų centrą turistai ir ekspertai įvertino prasčiausiai.

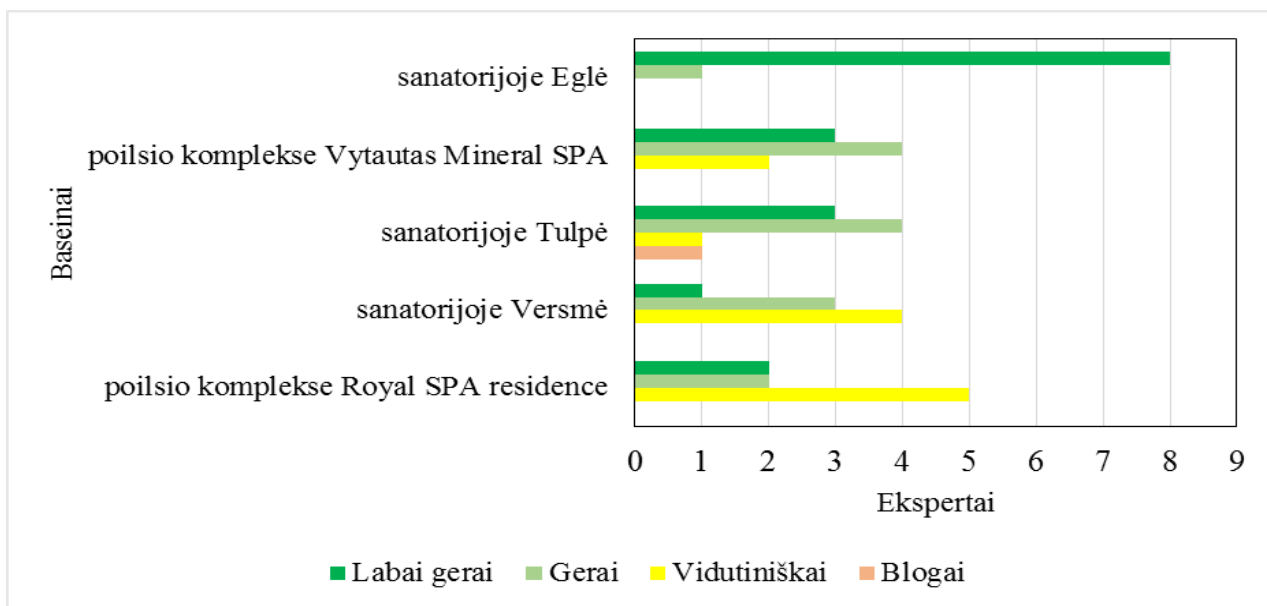
24 pav. Turizmo informacijos ir turistinių objektų ženklavimo Birštono ekspertinis vertinimas

6. Kaip vertinate baseinus Birštono kurorte? Šiame klausime atkreipiamas dėmesys į sanatorijos „Eglė“ baseiną (25 pav.). Jį geriausiai vertina ir ekspertai, ir turistai. Dauguma ekspertų įvertino sanatorijos „Eglė“ baseiną aukščiausiais balais. Toks turistų ir ekspertų įvertinimas rodo, kad tai gali būti pavyzdys ir kitiems miestams įrenginėjant baseinus.

25 pav. Baseinų ekspertinis vertinimas

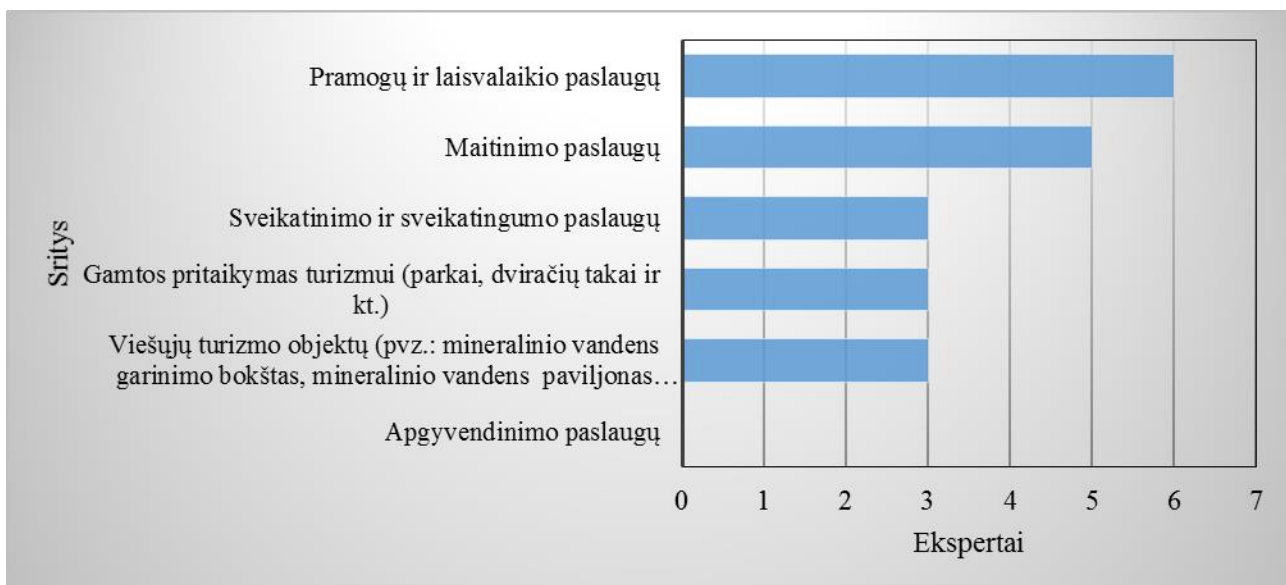
7. *Kaip vertinate paslaugas, susijusias su sportu ir aktyvia veikla?* Ekspertų nuomone, dviračių ir pėsčiųjų takai yra itin gerai išvystyti Birštono kurorte (26 pav.). Šis požiūris sutampa su turistų požiūriu. Tačiau ekspertai pakankamai blogai vertina sportinio bei turistinio inventoriaus nuomos paslaugas. Reikia atkreipti dėmesį, jog prasčiausiai vertinami yra paplūdimiai ir labai blogai vertinama Birštono slidinėjimo trasa. Atsižvelgiant į ekspertų ir turistų vertinimus, Birštono trasa yra blogiausiai vertinamas turizmo infrastruktūros objektas.

26 pav. Paslaugų susijusių su sportu ir aktyvia veikla ekspertinis vertinimas

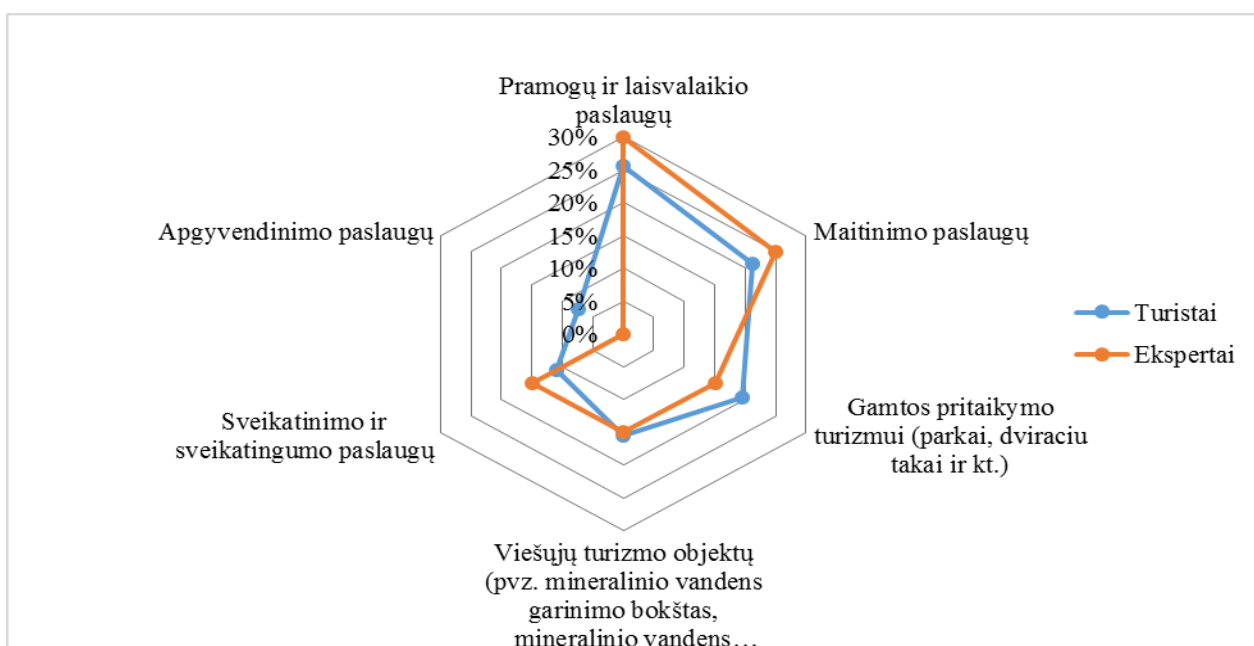
Apibendrinimas. Birštono slidinėjimo trasa turėtų būti prioritetas. Tai viena iš priemonių, mažinanti sezoniško turizmo įtaką turizmui. Itin blogas turistų ir ekspertų įvertinimas rodo, kad šis objektas nepateisina lūkesčių.

9. *Jūs norėtumėte, jog Birštono kurortas išplėstų turizmo (ir paslaugų) infrastruktūrą šiose srityse.* Ekspertų nuomone pirmoje vietoje turėtų būti vystomos pramogų ir laisvalaikio paslaugos (28 pav.). Antroje vietoje – maitinimo paslaugos. Ekspertų ir turistų nuomonė dėl pramogų ir laisvalaikio paslaugų bei maitinimo paslaugų sutampa. Kaip mažiausiai aktualią sritį ekspertai ir turistai išskyrė apgyvendinimo paslaugas.

27 pav. Ekspertų vertinimu prioritetingos sritys, kurios turėtų būti tobulinamos pirmiausiai

Rezultatų palyginimas. Dėl prioritetingų sričių vystant turizmą iš esmės turistų ir ekspertų nuomonės sutampa. Svarbiausios sritys vystant infrastruktūrą Birštone yra pramogų ir laisvalaikio paslaugos bei maitinimo paslaugos (28 pav.). Dar vienas įdomus faktas yra tai, kad respondentai nurodė atvykę į Birštono kurortą skiriančias daugiausiai dėmesio sveikatos ir sveikatinimo paslaugoms. Respondentai nemato šios srities kaip prioritetingos vystant kurorto infrastruktūrą. Reiškia, respondentai yra iš principo patenkinti sveikatinimo ir sveikatingumo paslaugoms.

28 pav. Ekspertų ir turistų nuomone prioritetingos sritys vystant infrastruktūrą

Turistų ir ekspertų rekomendacijos indeksai pasiskirstę labai panašiai, tai reiškia, jog atlikti anketiniai tyrimai yra validūs. Nėra didelių turistų ir ekspertų nuomonės skirtumų. Galima pastebėti, jog ekspertai yra reiklesni Birštono kurorto gamtinių išteklių pritaikymui nei turistai. Ekspertų ir turistų NPS indeksas sutampa dėl krantinės, Kneipo sodo, centrinio miesto parko ir Žvėrinčiaus miško. Tačiau Vytauto parkas ir Birštono piliakalnis bei miesto ežerėliai (aplinka) ekspertų nuomone yra prasčiau pritaikyti turizmui nei turistų nuomone.

3.4. Turistinių objektų situacijos įvertinimas ir kurortologijos tyrimų poreikis

3.4.1. Interviu – turistinių objektų situacijos įvertinimas

Prieš atliekant giluminį interviu sudaryti klausimai, kurie paaiškintų, kodėl tam tikrus objektus ne itin gerai vertina turistai ir ekspertai (9 lentelė). Pagal gautus atsakymus galima parengti rekomendacijas, kokios sritys yra prioritetinės turizmo infrastruktūros plėtrai.

9 lentelė. Klausimai giluminiam interviu dėl turistinių objektų įvertinimo

Klausimas	Klausimo tikslas
Apklauso metu turistų nuomonė apie „Versmės“ sanatoriją ir jos baseiną buvo patenkinama. Kaip manote, kodėl?	Išsiaiškinti, kodėl ne itin gerai vertinama sanatorija „Versmė“ ir jos baseinas
Vytauto parko ir Birštono piliakalnio vertinimai nebuvo aukšti, ką planuojama daryti, atnaujinat šiuos objektus?	Išsiaiškinti, kodėl nuomonė apie Birštono piliakalnį ir Vytauto parką nėra itin gera. Išsiaiškinti, ar planuojama atnaujinti šiuos objektus
Miesto ežerėliai ir jų prieigos buvo vertinamos tik patenkinamai. Ar ketinate tvarkyti šią teritoriją?	Išsiaiškinti, kodėl miesto ežerėlių vertinimas nėra itin aukštas ir ar savivaldybė planuoja plėsti infrastruktūrą šioje teritorijoje
Kodėl, Jūsų nuomone, turistai ir ekspertai labai blogai įvertino slidinėjimo trasą?	Šis klausimas turėtų paaiškinti, kodėl ekspertai ir turistai itin blogai vertina šį turizmo objektą
Ne itin gerai vertinamas Birštono Nemuno kilpų regioninio parko lankytojų centras. Kaip manote, kodėl?	Išsiaiškinti, kodėl objektas vertinamas ne itin gerai
Maitinimo paslaugų įvertinimas nėra aukštas. Ar tai galimybė verslui?	Šis klausimas turėtų atsakyti, ar reikalinga maitinimo įstaigų plėtra Birštono kurorte

Anketiniai tyrimai atskleidė problemines Birštono turizmo infrastruktūros vietas. Tačiau išlieka neatsakyti klausimai, kodėl kai kurie objektai vertinami tik patenkinamai arba blogai.

Atsižvelgus į anketinio tyrimo klausimus, išskirti prasčiausiai vertinami turistiniai objektai ir sudaryti klausimai giluminiam interviu (10 lentelė). Giluminiam interviu pasirinkta specialistė, puikiai susipažinusi su Birštono miestu, jo strategija bei veikla – Birštono savivaldybės mero patarėja viešiesiems ryšiams Rimantė Kurkliauskaitė.

Atlikus turistų ir ekspertų apklausą, išaiškėjo, kodėl kai kurie objektai buvo vertinami ne itin gerai. Tačiau miesto planai teikia daug vilčių.

10 lentelė. Interviu. Turistinių objektų situacijos įvertinimas

Klausimas	Komentarai
Apklausos metu turistų nuomonė apie „Versmės“ sanatoriją ir jos baseiną buvo patenkinama. Kaip manote kodėl?	1. Sanatorija „Versmė“ skiriasi nuo kitų sanatorijų. Aplinka, inventorius bei reabilitacijos ir sveikatinimo priemonės yra pasenusios.
	2. Dauguma sanatorijos „Versmė“ klientų yra vyresnio amžiaus arba pacientai, gavę siuntimus iš ligonių kasų. Ir šią sanatoriją daugiau renkasi ne šeimos ar jaunimas, o vyresni klientai.
Vytauto parko ir Birštono piliakalnio vertinimai nebuvo aukšti, ką planuojama daryti, atnaujinant šiuos objektus?	1. Reikalingi aplinkos tvarkymo darbai, taip pat Birštono piliakalnio rekonstrukcija.
	2. Paruoštas Vytauto parko techninis projektas.
	3. Birštono piliakalnis jau pradėtas tvarkyti pagal saugomų teritorijų tarnybos paruoštus projektus.
	4. Artimiausiu metu planuojama sutvarkyti teritoriją ir pritaikyti turizmui bei aktyviam laisvalaikiui.
Miesto ežerėliai ir jų prieigos buvo vertinamos tik patenkinamai. Ar ketinate tvarkyti šią teritoriją?	1. Tikimasi, jog šalia miesto ežerėlių atsidaręs poilsio kompleksas „Vytautas Mineral SPA“ pagerins vietos įvaizdį.
	2. Tikimasi, jog netolimoje ateityje atsiras daugiau aktyvių pramogų, pvz.: Wake parkas. Norima išplėsti (padidinti) smėlio paplūdimius.
Kodėl, Jūsų nuomone, turistai ir ekspertai labai blogai įvertino slidinėjimo trasą?	1. Slidinėjimo trasa pastaraisiais metais neveikia.
	2. Žmonės erzina, jog kol nebuvo įrengta slidinėjimo trasa buvo galima naudotis kalnu (slidinėti), o pastaruoju metu apskritai nėra galimybės naudotis trasa/kalnu.
	3. Norint pritraukti daugiau turistų savivaldybės atstovai norėtų, kad kalnas veiktų ne tik žiemos, bet ir vasaros sezonu (pritaikius specialias rogutes ar pan.). Tai padėtų pritraukti daugiau turistų
Ne itin gerai vertinamas Birštono Nemuno kilpų regioninio parko	1. Per mažai dėmesio skiriama savęs prisistatymui, komunikacijai, įvaizdžiui, reklamai.

lankytojų centras. Kaip manote, kodėl?	2. Nemuno kilpų regioninio parko lankytojų centre yra daug pramogų, įdomių edukacinių programų ir pan., tačiau pagrindinė problema, jog nėra savęs pateikimo viešoje erdvėje.
Maitinimo paslaugų įvertinimas nėra aukštas. Ar tai galimybė verslui?	1. Tai yra galimybė verslui. Trūksta maisto įvairovės.
	2. Restoranai ne visada atitinka kainos ir kokybės santykį.
	3. Trūksta draugiškų šeimoms kavinių ir pan. maitinimo įstaigų.

3.4.2. Interviu – kurortologijos tyrimų poreikis kurortuose

Prieš atliekant giluminį interviu sudaryti klausimai, kurie padėtų nustatyti, ar reikalingi išsamūs kurortologiniai tyrimai. Klausimai parinkti atsižvelgiant į šių dienų aktualijas, pvz., naujos kurortinės teritorijos atsiradimas. Kyla klausimas, ar buvo atlikti objektyvūs ir išsamūs tyrimai prieš patvirtinant naują kurortinę teritoriją ir ar reikalingi ilgalaikiai kurortologijos moksliniai tyrimai kurortams. Apie kurortologijos tyrimų įtaką kurortams bei išsiaiškinti dabartinę situaciją, pavyko apklausti Birštono merę Nijolę Dirginčienę. Atliktas tyrimas atskleidė pakankamai daug naujos informacijos šiai dienai, įskaitant naujas kurortines teritorijas, ne tik Birštono, bet ir kitų kurortų požiūrį į kurortologijos studijas.

11 lentelė. Interviu. Kurortologijos tyrimų poreikis kurortuose

Klausimas	Komentarai
Kaip manote, ar reikalingi kurortologijos moksliniai tyrimai ir kokią naudą jie duotų kurortams?	1. Tyrimai buvo atliekami anksčiau ir šiandien kurortuose vis dar vadovaujamasi jų rekomendacijomis.
	2. Tyrimus reikėtų atnaujinti ir tuo pačiu paruošti naujas metodikas jiems ruošti.
	3. Efektyvesnės sveikatinimo ir sveikatingumo paslaugos.
	4. Mokliškai pagrįsti tyrimai, nuo kokių ligų yra gydoma, kaip gydoma ir kaip natūrali gamta veikia žmogaus organizmą.
Vis daugiau miestų ir miestelių norėtų gauti kurorto ar kurortinės teritorijos statusą. Ar įmanoma objektyviai įvertinti gamtinių išteklių tinkamumą be kurortologijos mokslinių tyrimų?	1. Vis daugiau teritorijų nori gauti kurortų ir kurortinių teritorijų statusą, pastaruoju metu kurortinės teritorijos statusas buvo suteiktas: Kačerginei, Kulautuvai ir daliai Zapyškio teritorijos.
	2. Tikėtina, jog šiose teritorijose nebuvo atliekami detalūs moksliniai tyrimai, nors šios teritorijos ir atitinka keliamus reikalavimus kurortinei teritorijai.

	3. Turint išsamius tyrimus, kuriuos atlikdavo kurortologijos centras, būtų galima lengviau apsispręsti, ar suteikti kurortinės vietovės statusą daugiau teritorijų.
	4. Buvo išsakyta mintis, jog nereikėtų plėsti kurortinių teritorijų ir suteikti kurorto statusą daugiau miestų, kadangi visa Lietuva gali tapti kurortu.
Kaip užsienio turistai vertina teikiamas medicininės paslaugas ir gydomuosius gamtinius išteklius kurortuose?	1. Užsienio turistai vertina itin teigimai. Jie vertina paslaugas, kurios teikiamos kurortuose.
	2. Užsienio turistai pripažįsta, kad aukšto lygio paslaugos yra teikiamos kurortuose. Vertina gamtą, mineralinį vandenį.
Kas yra daroma Lietuvos mastu, kad būtų atgaivinti kurortologijos tyrimai ir kas už tai yra atsakingas?	1. Kurortologiniai tyrimai Lietuvoje turėtų būti atgaivinti. Šiuo metu tyrimus atlieka „Inovatyvios medicinos centras“ prie Santariškių klinikų. Tačiau tyrimai atliekami Vilniuje.
	2. Kurortai norėtų, jog atsirastų filialai arba kurortologijos centrai pačiuose kurortuose. Taip būtų galima ištirti žmones, kurie atvyksta į kurortus, ir kaip gydomieji gamtos ištekliai veikia jų sveikatą.
	3. Problema, jog šiuo metu už kurortologiją ir tyrimus yra atsakingos 3 ministerijos (Ūkio ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija). Ministerijoms nepavyksta susitarti tarpusavyje.

Interviu metu buvo pateikta daug argumentų ir galima padaryti išvadą, jog kurortologijos tyrimų centras arba kurortologijos išsamesni tyrimai yra reikalingi ne tik Birštono kurortui, bet ir kitiems Lietuvos kurortams. Pačiuose kurortuose turėtų būti padaliniai arba panašios įstaigos ir tyrimai turėtų būti ilgalaikiai bei atliekami pačiuose kurortuose ir kurortinėse teritorijose. Sertifikuotos procedūros turėtų pritraukti daugiau turistų ir iš užsienio, kurie yra patenkinti sveikatinimo ir sveikatingumo paslaugų kokybe Lietuvoje.

Pakankamai įdomi situacija dėl naujų kurortinių teritorijų. Vis dėlto prieš kuriant naujas kurortines teritorijas turėtų būti atliekami ilgalaikiai tyrimai ir objektyvus įvertinimas, ar verta suteikti kurortinės teritorijos statusą vietai.

Apibendrinus galima teigti, jog kurortologijos ilgalaikės studijos yra reikalingos Lietuvos kurortams.

Trečios dalies apibendrinimas. Trečioje dalyje buvo sudaryta tyrimo metodika ir aprašyta tyrimo eiga. Atliktos anketinės turistų ir ekspertų apklausos ir nustatyti blogiausiai vertinami turizmo infrastruktūros objektai. Atsižvelgiant į gautus rezultatus buvo sudaryti klausimai giluminiam interviu dėl turistinių objektų situacijos įvertinimo ir atliktas interviu. Buvo atliktas giluminis interviu dėl kurortologijos tyrimų poreikio kurortuose.

IŠVADOS IR SIŪLYMAI

Atlikus mokslinės literatūros analizę, aptarus turizmo kurortuose tendencijas ir ištyrus turizmo infrastruktūros plėtros galimybes Birštono kurorte, parengtos tokios **išvados**:

1. Kurortuose apgyvendintų turistų dalis sudaro 26 proc. apsistojusių turistų Lietuvos apgyvendinimo įstaigose (2015 m.). Tai rodo, jog Lietuvos kurortai yra labai svarbūs turizmo sektoriuje.
2. Atlikus lyginamąją Europos kurortų, įtrauktų į UNESCO sąrašus, analizę, atsiskleisti tokie panašumai, vienijantys kurortus: išskirtinė architektūra., gamtos ištekliai, vandens telkiniai, kurortų klestėjimo pradžia.
3. Kurorto sėkmė nepriklauso nuo dydžio ar gyventojų skaičiaus. Nagrinėtuose Europos kurortuose gyventojų skaičius siekia nuo 5 iki 84 tūkstančių. Lietuvos kurortai yra pakankamai nedideli vertinat pagal gyventojų skaičių. Birštono kurorte 2014 metais gyventojų skaičius siekė 4,37 tūkst.
4. Atlikus Birštono infrastruktūros plėtros poreikių tyrimą, taikant turistų anketinę apklausą, nustatyta:
 - 4.1. Turistai vertina Birštono kurorto infrastruktūrą teigiamai: vyrauja vertinimas „labai gerai“ ir „gerai“. Išskirtinai blogai vertinamų objektų nebuvo, tačiau nustatytos Birštono kurorto silpnosios turizmo infrastruktūros vietos.
 - 4.2. Tarp sanatorijų blogiausiai įvertinta „Versmė“. Šiai sanatorijai būtina atsinaujinti, norint išlikti konkurencingai.
 - 4.3. Vytauto parkas ir Birštono piliakalnis bei miesto ežerėliai vertinami tik patenkinamai.
 - 4.4. Blogiausiai turistai įvertino Birštono slidinėjimo trasą. Tai yra labai svarbus objektas, kadangi žiemos pramogos yra itin veiksmingas būdas mažinti sezoniškumo įtaką ir pritraukti daugiau turistų.
 - 4.5. Respondentai nurodė atvykus į Birštono kurortą skiriantys daugiausiai dėmesio sveikatos ir sveikatinimo paslaugoms, bet respondentai nemato šios srities kaip prioritetingos vystant kurorto infrastruktūrą. Reiškia, respondentai yra iš principo patenkinti sveikatinimo ir sveikatingumo paslaugomis.
5. Atlikus Birštono infrastruktūros plėtros poreikių tyrimą, taikant ekspertų vertinimus, nustatyta:
 - 5.1. Ekspertai iš esmės nurodė tuos pačius probleminius objektus kaip ir turistai.
 - 5.2. Ekspertai reikliau įvertino Vytauto parko ir Birštono piliakalnio bei miesto ežerėlių pritaikymą turizmui.

6. Iš esmės sutampantys turistų nuomonė ir ekspertų vertinimai rodo, jog tyrimas yra validus. Ekspertai ir turistai nurodo tas pačias problemas.
7. Dėl prioritetinių sričių vystant turizmą, iš esmės turistų ir ekspertų nuomonės sutampa. Svarbiausios sritys vystant infrastruktūrą Birštone yra pramogų ir laisvalaikio paslaugos bei maitinimo paslaugos.
8. Taikant giluminį interviu nustatyta:
 - 8.1. Miesto valdžiai iš principo problemos yra žinomos ir tik laiko klausimas, kada jos bus šalinamos. Tai yra labai svarbu, kadangi planuojant ir įgyvendinant turizmo infrastruktūros plėtrą bus atsižvelgiama į tas pačias problemas, kurios aktualios ir turistams. Galima daryti išvadas, kad situacija yra pilnai valdoma.
 - 8.2. Šiuo metu kurortologijos tyrimus atlieka valstybinis mokslinių tyrimų institutas „Inovatyvios medicinos centras“ Vilniuje, tačiau tai nėra ilgalaikiai tyrimai ir jie atliekami nuotoliniu būdu. Kurortologijos tyrimų centras arba atliekami išsamūs moksliniai tyrimai kurortams yra labai reikalingi.

Remiantis atliktais magistro baigiamajame darbe tyrimais, nustatyti tokie turizmo infrastruktūros plėtros **siūlymai**:

1. Sanatoriją „Versmė“ reikia atnaujinti, siekiant, kad sanatorija išliktų konkurencinga. Turi būti atnaujintas inventorių, įranga, paslaugos ir aplinka. Sanatorijos baseinas taip pat turi būti atnaujintas.
2. Vytauto parko ir Birštono piliakalnio atnaujinimas gali atverti dideles galimybes ir pritraukti daugiau turistų. Nors šią vietą turistai įvertino patenkinamai, tačiau jos atnaujinimas galėtų duoti daug naudos kurortui.
3. Birštono slidinėjimo trasa turi būti modernizuota ir pritaikyta veikti ir vasaros metu (specialios rogučių trasos ir pan.). Birštono slidinėjimo trasa turėtų patenkinti turistų poreikius.
4. Kurortologijos tyrimų centras ir atliekami išsamūs moksliniai tyrimai turėtų būti atnaujinti, kadangi poreikis yra ne tik Birštono kurortui, tačiau ir visiems Lietuvos kurortams. Reikalinga įsteigti tyrimo centro filialus kiekviename kurorte, kadangi tik taip efektyviai būtų galima vykdyti ilgalaikius mokslinius kurortologijos tyrimus.
5. Prioritetinės turizmo infrastruktūros plėtros sritys:
 - 5.1. Pramogų ir laisvalaikio paslaugos.
 - 5.2. Maitinimo paslaugos.
 - 5.3. Gamtos pritaikymas turizmui (parkai, dviračių takai ir kt.).

- 5.4. Viešieji turizmo objektai (tokių kaip mineralinio vandens garinimo bokštas, mineralinio vandens paviljonas „Birutės vila“).
- 5.5. Sveikatinimo ir sveikatingumo paslaugos.
- 5.6. Apgyvendinimo paslaugos.
- 6. Kurortologijos moksliniai tyrimai turėtų būti ilgalaikiai ir išėitis būtų įsteigti padalinius kiekviename kurorte. Taip būtų galima išsamiai atlikti tyrimus, parengti naujas procedūrų metodikas kiekvienam kurortui individualiai. Turėtų būti atliekami išsamūs tyrimai ir dėl kurortinių teritorijų, ir kurortų statuso suteikimo.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Moksliniai šaltiniai:

1. „Lietuvos turizmo plėtros 2014-2020 metų programa“ TAR, 2014 m. kovo 12 d. patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 238 (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. lapkričio 30 d. nutarimo Nr. 1206 redakcija), žiūrėta 2017 kovo 14 d.
<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/5a333640af3511e39b958c81fb177d0b/hlTtevCMab>
2. Europos Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir Socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Turistų lankomiausias žemynas – Europa. Nauja turizmo politika“. (Briuselis, 2010), žiūrėta 2017 kovo 13 d.
[http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2010\)0352/_com_com\(2010\)0352_lt.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2010)0352/_com_com(2010)0352_lt.pdf)
3. „Dėl Kurorto statuso suteikimo gyvenamosioms vietovėms reikalavimų aprašo, Kurortinės teritorijos statuso suteikimo gyvenamosioms vietovėms reikalavimų aprašo ir Kurorto ar kurortinės teritorijos statuso gyvenamosioms vietovėms suteikimo ir panaikinimo taisyklių patvirtinimo“ nutarimas TAR, žiūrėta 2017 sausio 14 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.B4B629EF1E3E>
4. Gorinienė, Galinda ir Aušra Gorinaitė. *Fizioterapija ir kurortiniai veiksniai*. Kaunas: Lietuvos kūno kultūros akademija, 2006
5. „Lietuvos Respublikos turizmo įstatymas“ TAR, žiūrėta 2017 sausio 14 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.F0E2E67B1F2F/LOBmFTNYTh>
6. VšĮ Lietuvos kurortologijos tyrimų centras. *Lietuvos kurortologijos tyrimų studija*. Druskininkai, 2007. žiūrėta 2017 sausio 14 d.
http://www.spalietuva.lt/files/tyrimai%20ir%20studijos/LT_kurortologijos_ST_final.pdf
7. Rapolienė, Lolita ir Antanas Jurgelėnas, „Balneoterapijos efektyvumas ir perspektyvos“, *Medicinos teorija ir praktika* (2014), žiūrėta 2017 sausio 14d.
http://www.mtp.lt/files/8str_NEW.pdf
8. Fairchild, Henry Pratt. *Dictionary of Sociology*. Westport: Greenwood Press, 1970, p. 251
9. Kolektyvinis autorius. 2016. *Turizmas. Plėtra, iššūkiai, perspektyvos*. Vilnius: VĮ Registrų centras.
10. Social and Humanities Education Section Education Bureau, *Tourism and hospitality studies*. Honk Kong, 2012. žiūrėta 2017 sausio 14d.

- http://www.edb.gov.hk/attachment/en/curriculum-development/kla/pshe/nss-curriculum/tourism-and-hospitality-studies/Tourism_English_19_June.pdf
11. Weaver, David Bruce, *The encyclopedia of ecotourism*. CABI, 2001
 12. Gozner, Maria ir Luca Zarrilli „Types and forms of tourism in the Albac – Ariseni territorial system“, *GeoJournal of Tourism and Geosites* (2012, gegužė), žiūrėta 2017 sausio 14d.
http://gtg.webhost.uoradea.ro/PDF/GTG-1-2012/9_112_Gozner.pdf
 13. Kvilys, Edvinas „Lietuvos kurortų ir kurortinių teritorijų patrauklumo kriterijų identifikavimas“. Bakalauro baigiamasis darbas, Lietuvos sporto universitetas, 2014.
http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2014~D_20140620_110909-07157/DS.005.0.02.ETD
 14. Lominé, Loykie ir Edmunds James. *Key concepts in tourism*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2007.
 15. Panasiuk, Aleksander „Tourism infrastructure as a determinant of regional development“, *Ekonomika ir vadyba: Aktualijos ir perspektyvos*, sausis 2007, 212-215. Žiūrėta 2017 sausio 22 d. http://su.lt/bylos/mokslo_leidiniai/ekonomika/7_8/panasiuk.pdf
 16. Mill, Robert Christie. *Resorts: Management and Operation*. New York: John Wiley & Sons, 2008. Žiūrėta 2017 sausio 14 d.
https://books.google.lt/books?hl=en&lr=&id=BMqD6rIDMZcC&oi=fnd&pg=PR11&dq=Europ+e%27s+resorts+in+XVII+pdf&ots=arwaYnt68j&sig=iKvSGtbmIfIH8N3_sgg6CybnLtl&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false
 17. Lietuvos regioninių tyrimų institutas. *Kurorto statuso Lietuvoje reglamentavimo studija*. Kaunas, 2003. Žiūrėta 2017 sausio 14 d.
http://ukmin.lrv.lt/uploads/ukmin/documents/files/imported/lt/veikla/veiklos_sritys/turizmas/studijos/kurorto%20statuso%20reglamentavimas.pdf
 18. Kamarūnas, Zenonas. *Birštonas. Keturi metų laikai*. Kaunas: Arx Baltica, 2006
 19. „Dėl regioninių parkų ir draustinių įsteigimo“ Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos nutarimu Nr. I-2913, žiūrėta 2017 kovo 14 d.
<https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.1726>
 20. Kauno technologijos universiteto Socialinių mokslų fakulteto Savivaldos mokymo centras, *Birštono savivaldybės plėtros iki 2020 metų planas* (Birštonas 2012 m.) 1 p.
 21. Kęstutis Ramanauskas, „*Mineralinio vandens naudojimo Lietuvos kurortuose sveikatinimo, profilaktikos, gydymo ir rehabilitacijos tikslais standartizuotos metodinės rekomendacijos*“ VŠĮ Lietuvos kurortologijos tyrimų centras, žiūrėta 2017 sausio 14 d.

- https://ukmin.lrv.lt/uploads/ukmin/documents/files/imported/lt/veikla/veiklos_sritys/turizmas/studijos/LKTC_reglamentavimo_studija%20pristatymas.ppt
22. „Dėl Gamtinių sveikatos veiksnių, naudojamų sveikatinimo ir sveikatingumo paslaugoms teikti, sertifikavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ 2012 m. vasario 2 d. Nr. V-74, Vilnius. Žiūrėta 2017 m. kovo 15 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.96A7BF684CB8/jCqiRawXDK>
23. UAB BGI Consulting *Sveikatingumo ir poilsio kompleksų poreikių ir plėtros Lietuvoje studija* (Vilnius, 2007), žiūrėta 2017 m. vasario 1 d.
http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/fm/failai/Ataskaitos/BPD_vertinimo_ataskaitos/UM_39_SPA_studija.pdf
24. „Dėl Sveikatingumo paslaugų rūšių sąrašo ir sveikatingumo paslaugų teikimo reikalavimų patvirtinimo“ TAR, 2012 m. vasario 3 d. Nr. V-75, žiūrėta 2017 kovo 15 d.
<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.339C216E5EB8>
25. Valackienė, Asta ir Svajonė Mikėnė. *Sociologinis tyrimas: metodologija ir atlikimo metodika*. Kaunas: KTU leidykla Technologija, 2008.
26. UAB Inovaciniai projektai, *Imitacinių praktinio mokymo įmonių metodikos*, 2012. Žiūrėta 2017 vasario 6 d.
http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/ESFproduktai/2012_Vertinimo_ataskaita.pdf
27. „Dėl Nemuno kilpų regioninio parko planavimo schemos (ribų ir tvarkymo planų) patvirtinimo“ TAR. 2015 m. vasario 18 d. Nr. 186, žiūrėta 2017 kovo 15 d.
<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/62ae74f0bdb811e4bde5b7a24f3fe3f3>
28. UAB Socialinės informacijos centras. *Lietuvos kaip šalies turizmui vertinimas*, (Vilnius, 2015) žiūrėta 2017 kovo 4 d.
http://www.tourism.lt/uploads/documents/SIC_VTD_Turistai%20Lietuvoje_Tyrimo%20ataskaita.pdf
29. Боголюбова, В.М. *Курортология и физиотерапия*. Москва: Медицина, 1985.

Internetiniai šaltiniai:

30. „Šalies turizmo rinkodara veiksminga: 2016 m. turizmo augimas yra rekordinis“ Valstybinis turizmo departamentas prie Ūkio ministerijos. Žiūrėta 2017 kovo 15d.
<http://www.tourism.lt/lt/naujienos/salies-turizmo-rinkodara-veiksminga-2016-m-turizmo-augimas-yra-rekordinis>

31. „Lietuvos turizmo politikos gairės, pristatytos Jungtinių Tautų Pasaulio turizmo organizacijoje“, 2016 m. sausio 27 d. Lietuvos Respublikos Ūkio ministerija, žiūrėta 2017 kovo 15 d.
<http://ukmin.lrv.lt/uploads/ukmin/documents/files/PTO%20SUSTIKIMAS-2.pdf>
32. Kazlauskienė, Jurgita „Medicininis SPA – plėtros poreikis ir trukdžiai“ (2012), žiūrėta 2017 sausio 14 d.
<http://ukmin.lrv.lt/uploads/ukmin/documents/files/Turizmas/J.Kazlauskienes%20pranesimas.pdf>
33. Lietuvių kalbos institutas. *Lietuvių kalbos žodynas*. žiūrėta 2017 m. vasario 1 d.
<http://www.lkzd.lki.lt/Zodynas/Visas.asp>
34. „Kurortai ir kurortinės teritorijos“, Ūkio ministerija, žiūrėta 2017 sausio 14d.
<http://ukmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/turizmas/turizmo-analizes-tyrimai-studijos/kurortai-ir-kurortines-teritorijos>
35. „Kačerginei, Kulautuvai ir daliai Zapyškio suteiktas kurortinės teritorijos statusas“ Lietuvos Respublikos Vyriausybė, žiūrėta 2017 kovo 15 d. <https://lrv.lt/lt/naujienos/kacerginei-kulautuvai-ir-daliai-zapyskio-suteiktas-kurortines-teritorijos-statusas>
36. „Great Spas of Europe“ UNESCO interneto svetainė, žiūrėta 2017 sausio 14 d.
<http://whc.unesco.org/en/tentativelists/5928/>
37. „Summer sports“ Marianske Lazne kurorto interneto svetainė, žiūrėta 2017 sausio 14 d.
<https://www.marianske-lazne.cz/old/en/free-time-trips-and-sport/walks-parks-and-sporting-possibilities/summer-sports.html>
38. „Activities in the district“ Františkovi Lazznės interneto svetainė, žiūrėta 2017 vasario 5 d.
<http://www.flinfo.cz/en/activities-in-the-district>
39. „Ar pavojingas radonas“ Radiacinės saugos centras, žiūrėta 2017 sausio 17 d.
<http://www.rsc.lt/download.php/fileid/316>
40. „Kneipo sodas“ Birštono turizmo informacijos centro interneto svetainė, žiūrėta 2017 sausio 14 d. <http://www.visitbirstonas.lt/Kneipo%20sodas467>
41. „Gamtos paminklai“ Nemuno kilpų regioninio parko interneto svetainė, žiūrėta 2017 sausio 14 d. <http://www.nemunokilpos.lt/index.php/gamtos-vertynes/gamtos-paminklai.html>
42. „Dėl siūlymo Seimui suteikti Trakų miestui kurorto statusą“ Trakų rajono savivaldybės taryba (Nr. SP-138 2016-04-28), žiūrėta 2017 m. vasario 1 d.
<http://infolex.lt/trakai/Default.aspx?Id=3&DocId=64960>
43. „Mineralinio vandens biuветė“ Likėnų reabilitacinės ligoninės interneto svetainė
<http://likenai.lt/index.php/lt/home/biuvet.html>, žiūrėta 2017 m. vasario 1 d.

44. „Birštone iškilis daugiavfunkcinis sporto kompleksas“ Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija. Žiūrėta 2017 kovo 15 d. http://www.mruni.eu/mru_lt_dokumentai/biblioteka/pdf/Chicago.pdf
45. „Vandens turizmas“ Birštono turizmo informacijos centro interneto svetainė, žiūrėta 2017 sausio 14 d. http://www.visitbirstonas.lt/vandens_turizmas
46. „Maršrutai“ Kelionių laivais Kauno mariose interneto svetainė, žiūrėta 2017 sausio 14 d. <http://laivai.info/marsrutai/>
47. „Naujienos“ Birštono sporto centro interneto svetainė, žiūrėta 2017 sausio 14 d. <http://www.birstonosportas.lt/?read=24583>
48. „Batimetriniai žemėlapiai“ Geoportal interneto svetainė, žiūrėta 2017 sausio 14 d. <https://www.geoportal.lt/map/#>
49. „Pagrindiniai socialiniai rodikliai“ Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, žiūrėta 2017 kovo 2 d. <http://www.socmin.lt/lt/socialine-statistika.html>
50. „Oficialiosios statistikos portalas“ Lietuvos statistikos departamento duomenų bazė internete, žiūrėta 2017 vasario 6 d. <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize1>
51. „Oficialiosios statistikos portalas“ Lietuvos statistikos departamento duomenų bazės archyvas internete, žiūrėta 2017 kovo 30 d. <http://db1.stat.gov.lt/statbank/selectvarval/saveselections.asp?MainTable=M3010211&PLanguage=0&TableStyle=&Buttons=&PXSID=3767&IQY=&TC=&ST=ST&rvar0=&rvar1=&rvar2=&rvar3=&rvar4=&rvar5=&rvar6=&rvar7=&rvar8=&rvar9=&rvar10=&rvar11=&rvar12=&rvar13=&rvar14=>

Dirginčius J. (2017) *Turizmo infrastruktūros plėtros galimybės Birštono kurorte*. Magistro baigiamasis darbas. Vadovas prof. dr. Alvydas Baležentis. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Politikos ir vadybos fakultetas

SANTRAUKA

Magistro baigiamojo darbo tikslas – nustatyti turizmo infrastruktūros plėtros galimybes Birštono kurorte. Darbo objektas – Birštono kurorto turizmo infrastruktūra ir paslaugos. Magistro baigiamajame darbe buvo naudojami šie tyrimo metodai: mokslinės literatūros ir teisės aktų analizė, lyginamoji analizė, anketinė apklausa, statistinė duomenų analizė, interviu.

Darbo uždaviniai:

1. apžvelgti kurortų turizmo teorinius pagrindus;
2. išanalizuoti turizmą kurortuose ir jo tendencijas;
3. atlikti lyginamąją Europos kurortų, įtrauktų į UNESCO sąrašą, analizę;
4. atlikti turizmo infrastruktūros vertinimo anketinį tyrimą;
5. nustatyti kurortologijos tyrimų poreikį.

Magistro darbui iškeltos pagrindinės darbo problemos:

Kokie veiksniai vienija garsiausius Europos kurortus ir į ką reikėtų atsižvelgti Lietuvos kurortams? Kaip turistai vertina Birštono kurorto turizmo infrastruktūrą ir kuriose srityse kurortui dar reikėtų pasitempti? Ar reikalingas kurortologijos tyrimų centras ir/arba išsamesni moksliniai tyrimai?

Tyrimo problema – kokios yra turizmo infrastruktūros plėtros galimybės Birštono kurorte.

Atlikus tyrimus nustatyti blogiausiai tiek turistų, tiek turizmo ekspertų vertinami turizmo infrastruktūros objektai Birštono kurorte. Atsižvelgiant į tai sudarytas klausimynas turizmo ekspertei, kad interviu metu pakomentuotų esamą padėtį ir ką planuojama daryti su ne itin gerai vertinamais turizmo objektais. Interviu metu nustatyta, kad savivaldybės darbuotojams yra žinomos problemos ir dauguma jų artimiausiu metu bus sprendžiamos. Rekomendacijose pateikti pasiūlymai, į ką reikėtų atkreipti dėmesį ir kuriuos turizmo infrastruktūros objektus reikėtų atnaujinti arba išplėsti susijusią infrastruktūrą artimiausiu metu.

Raktiniai žodžiai: turizmas, infrastruktūra, turizmo infrastruktūra, kurortas, Birštonas, kurortologija, Europos kurortai, turizmo rūšys.

Dirginčius J. (2017) *Tourism infrastructure development possibilities in Birštonas resort*. Master thesis. Supervisor prof. dr. Alvydas Baležentis. Vilnius: Mykolas Romeris University, Faculty of Policy and Management

SUMMARY

The aim of the master thesis is to reveal tourism infrastructure development possibilities in Birštonas resort. *Object* of the master thesis is resort's infrastructure and services. *The methods* used in master thesis research are: scientific literature and legislation analysis, comparative analysis, questionnaire research, statistical analysis and interview.

Objectives:

1. To overview tourism theory of resorts.
2. To analyse tourism in resorts and trends.
3. To analysis comparative European resorts.
4. To perform evaluation of the tourism infrastructure by questionnaire survey.
5. To identify the demand of resorts science centre.

The following problems were approached in the master thesis research: Is there a need for resorts science centre? What is in common among the greatest European resorts and what are the key points Lithuanian resorts should pay attention to? What is the tourists opinion of tourism infrastructure in Birštonas resort and what needs to be improved?

Problem question: what are the possibilities of tourism infrastructure development in Birštonas resort?

The research in master thesis revealed the worst-rated tourism infrastructure objects in Birštonas resort by tourists and tourism experts. Considering research results the questions were made for expert interview. During the interview expert explained the situation and revealed the resort's plans regarding worst-rated objects. Finally the conclusions and suggestions were made.

Key words: tourism, infrastructure, tourism infrastructure, resort, Birštonas, European resorts, types of tourism.

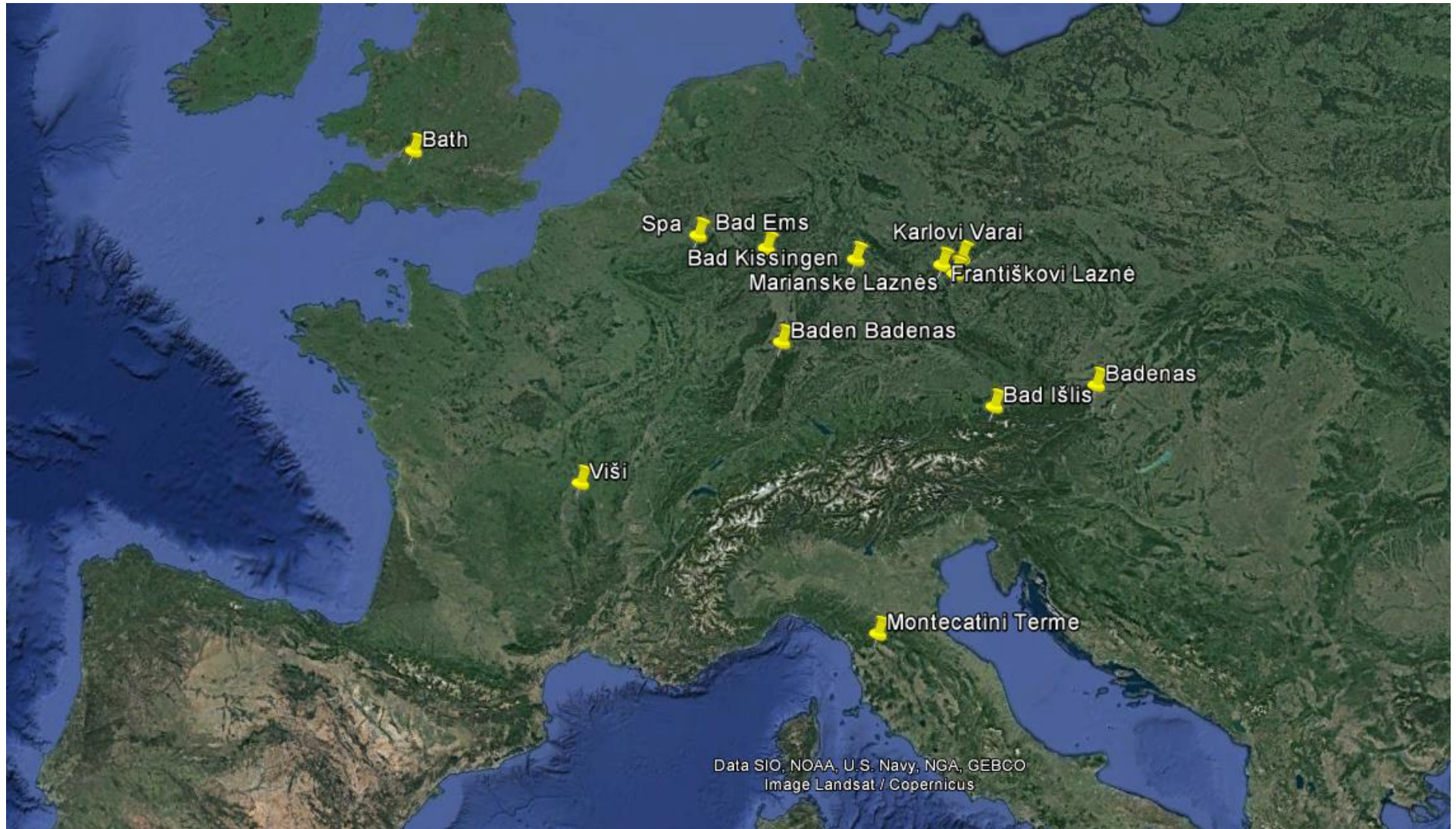
PRIEDAI

1 priedas. Europos kurortų, įtrauktų į UNESCO sąrašus, analizė

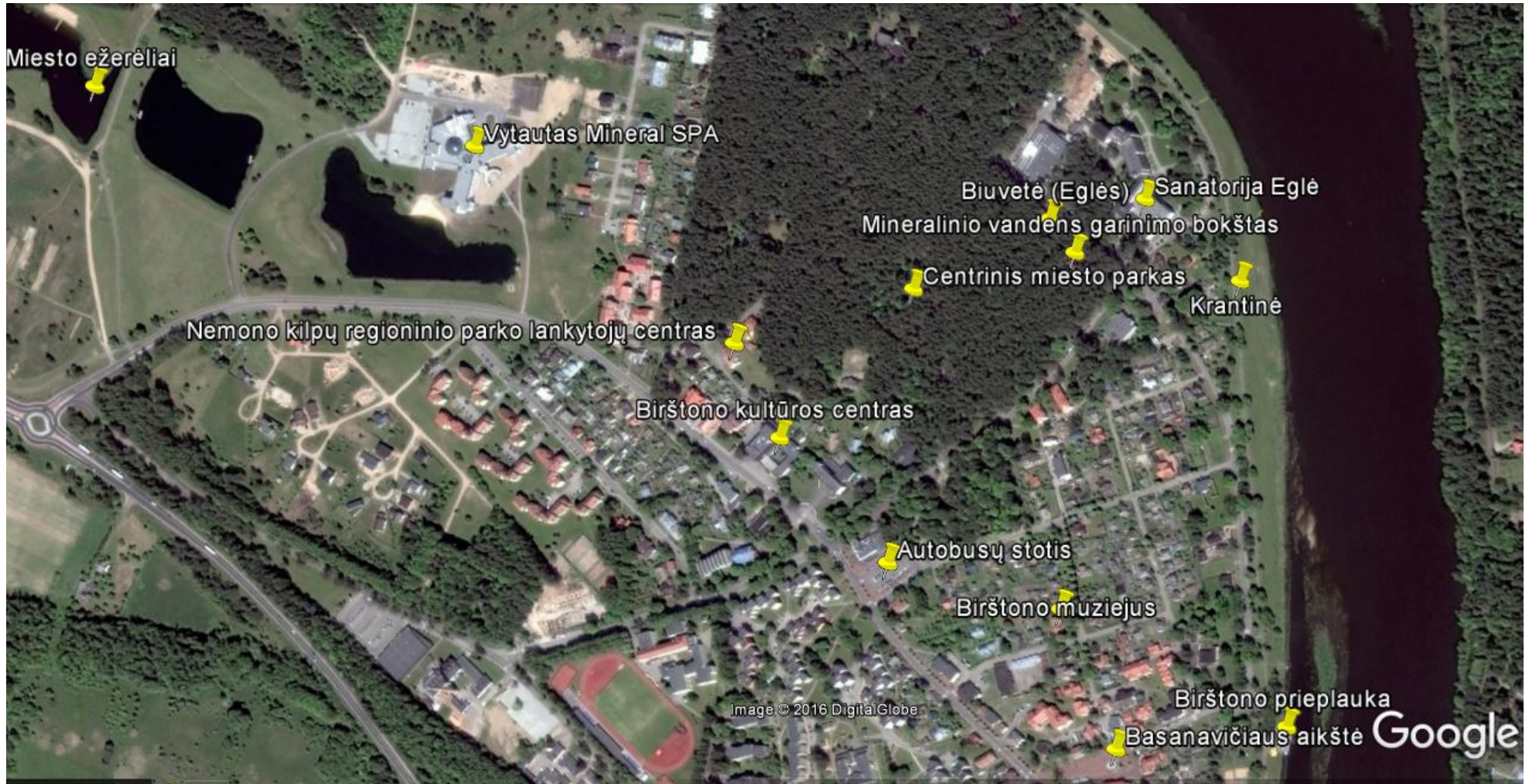
Kurortas	UNESCO paminėti išskirtiniai architektūriniai statiniai/miesto išplanavimas	Kurorto pateikimas per architektūrą	Kurorto pateikimas per supančią gamtą	Vandens telkinys	Klestėjimo pradžia	Gyventojų skaičius, tūkst.	Turistų segmentas
Karlovi Varai	Didžiausias Europos SPA kompleksas	x	x	Teplos upė	XIX a.	~50	Ieškantys ramybės ir mėgstantiems miestų turizmą
Marianske Lazně	Itin erdvus kurortas, garsėja parkais	x	x	Úšovický potok (upelis)	XIX a.	~13	kosmopolitai, užsieniečiai
Františkovi Lazně	Pastatyti SPA kompleksai savo laiku buvo moderniausi	x	x	Amerika (tvenkinys)	XX a.	~5	
Baden Badenas	12 vonių kompleksas, romėnų vonių griuvėsiai, baroko stiliaus vonios ir "Friedrichsbad" (to laikmečio inovatyvios balneologijos vonios), geriausiai išsilaikęs seniausias Europos Kurhauzas	x	x	Oos upė	XVIII a. pradžia	~55	
Bad Kissingen	"Kursaal", pastatas šalia SPA, kuriame galima rasti pramogų. Miestas garsėja statiniais su arkomis, bei galima paminėti rusų Ortodoksų bažnyčią	x	x	Fränkische Saale upė	XIX a. pradžia	~21	

Kurortas	UNESCO paminėti išskirtiniai architektūriniai statiniai/miesto išplanavimas	Kurorto pateikimas per architektūrą	Kurorto pateikimas per supančią gamtą	Vandens telkinys	Klestėjimo pradžia	Gyventojų skaičius, tūkst.	Turistų segmentas
Bad Ems	Lahno upės bokštas, Kurhauzas, „Mainzer Haus“ ir „Zu den vier Türmen“ svečių namai ir Kapelle Maria Königin katalikų bažnyčia, įsikūrusi protestantų rajone	x	x	Lahno upė	XIX a. pradžia	~9	
Badenas (Baden bei Wien)	Leopoldsbad, Frauenbad, Engelsbad, Franzensbad, viešbutis Grand Sauerhof, Kurhauzas, teatras	x	x	Schwechat upė	XV a. pradžia	~21	
Bad Ischl	Trinkhalle – Solbad (SPA pastatas siurblinė)	x	x	Traun upė	XIX a. pradžia	~14	užsienio turistai
Montecatini Terme	Garsiausi SPA kompleksai: Terme Tettuccio, Terme Regina, Terme Torretta, Terme Tamerici, Terme Excelsior	x			XX a.	~21	karališkos šeimos atstovai, filmų ir muzikos žvaigždės, įžymūs rašytojai
SPA	Nors UNESCO išskirtinės architektūrinės vertės neišskiria, galima paminėti Masonų lodžijos pastatą	x	x	Waarfaz ežeras	XVIII a. pradžia	~10	užsienio turistai
Vichy	-	x	x	Aljė upė	XVI a.	~25	
Bath	Vienuolynas, senoji ligoninė	x	x	Eivono upė	XVII a.	~84	

2 priedas. Kurortų, įtrauktų į UNESCO sąrašus, vieta Europoje

3 priedas. Birštono kurorto turizmo infrastruktūros objektai (I dalis)

4 priedas. Birštono kurorto turizmo infrastruktūros objektai (II dalis)

ANKETA

Sveiki,

esu Mykolo Romerio universiteto studentas ir prašau Jūsų užpildyti anketą bei pateikti savo nuomonę apie Birštono kurorto turizmo infrastruktūrą. Anketa yra anoniminė, o rezultatai bus panaudoti magistro baigiamajame darbe. Atkreipkite dėmesį į objektus, pažymėtus *. Šie klausimai yra itin svarbūs, labai prašau Jūsų į juos atsakyti.

Iš anksto dėkoju už atsakymus.

Kaip vertinate sanatorijas ir poilsio kompleksus Birštono kurorte?

	Labai gerai	Gerai	Vidutiniškai	Blogai	Labai blogai
poilsio kompleksas Vytautas Mineral SPA	☐	☐	☐	☐	☐
poilsio kompleksas Royal SPA residence	☐	☐	☐	☐	☐
sanatorija Eglė	☐	☐	☐	☐	☐
sanatorija Tulpė	☐	☐	☐	☐	☐
sanatorija Versmė	☐	☐	☐	☐	☐

Kaip vertiname viešuosius turizmo statinius Birštone?

	Labai gerai	Gerai	Vidutiniškai	Blogai	Labai blogai
Mineralinio vandens paviljonas „Birutės vila“*	☐	☐	☐	☐	☐
Mineralinio vandens garinimo bokštas miesto centriname parke*	☐	☐	☐	☐	☐

Kaip vertinate Birštono kurorto gamtinių išteklių pritaikymą turizmui?

	Labai gerai	Gerai	Vidutiniškai	Blogai	Labai blogai
Kneipo sodas*	☐	☐	☐	☐	☐
Centrinis miesto parkas*	☐	☐	☐	☐	☐

	Labai gerai	Gerai	Vidutiniškai	Blogai	Labai blogai
Vytauto parkas ir Birštono piliakalnis*	☐	☐	☐	☐	☐
Krantinė*	☐	☐	☐	☐	☐
Žvėrinčiaus miškas*	☐	☐	☐	☐	☐
Miesto ežerėliai (aplinka)	☐	☐	☐	☐	☐

Kaip vertinate apgyvendinimo ir maitinimo paslaugas Birštono kurorte?

	Labai gerai	Gerai	Vidutiniškai	Blogai	Labai blogai
Apgyvendinimo paslaugos*	☐	☐	☐	☐	☐
Maitinimo paslaugos*	☐	☐	☐	☐	☐

Kaip vertinate turistams pateikiamą informaciją ir turistinių objektų ženklimą Birštono kurorte?

	Labai gerai	Gerai	Vidutiniškai	Blogai	Labai blogai
Turizmo informacijos centras*	☐	☐	☐	☐	☐
Nemuno kilpų regioninio parko lankytojų centras	☐	☐	☐	☐	☐
Turistinių objektų ir gatvių ženklimas, informaciniai stendai*	☐	☐	☐	☐	☐

Kaip vertinate baseinus Birštono kurorte?

	Labai gerai	Gerai	Vidutiniškai	Blogai	Labai blogai
poilsio komplekse Vytautas Mineral SPA	☐	☐	☐	☐	☐
poilsio komplekse Royal SPA residence	☐	☐	☐	☐	☐
sanatorijoje Eglė	☐	☐	☐	☐	☐
sanatorijoje Tulpė	☐	☐	☐	☐	☐
sanatorijoje Versmė	☐	☐	☐	☐	☐

Kaip vertinate dviračių ir pėsčiųjų takus bei stovyklavietes Birštono kurorte ir jo apylinkėse?

	Labai gerai	Gerai	Vidutiniškai	Blogai	Labai blogai
Dviračių ir pėsčiųjų takai*	☐	☐	☐	☐	☐
Stovyklavietės	☐	☐	☐	☐	☐

Kaip vertinate paslaugas susijusias su sportu ir aktyvia veikla?

	Labai gerai	Gerai	Vidutiniškai	Blogai	Labai blogai
Sportinio bei turistinio inventoriaus nuoma*	☐	☐	☐	☐	☐
Birštono slidinėjimo trasa	☐	☐	☐	☐	☐
Sporto aikštelės	☐	☐	☐	☐	☐
Paplūdimiai	☐	☐	☐	☐	☐
Vandens pramogos	☐	☐	☐	☐	☐

Besilankant kurorte Jūs daugiausiai dėmesio skiriate:

- Apgyvendinimo paslaugoms
- Maitinimo paslaugoms
- Sveikatinimo ir sveikatingumo paslaugoms
- Gamtai
- Turistiniams objektams
- Pramogoms ir laisvalaikio paslaugoms

Jūs norėtumėte, jog Birštono kurortas išplėstų turizmo (ir paslaugų) infrastruktūrą šiose srityse (pasirinkti iki 3 variantų):

- Apgyvendinimo paslaugų
- Maitinimo paslaugų
-

Sveikatinimo ir sveikatingumo paslaugų

Pramogų ir laisvalaikio paslaugų

Gamtos pritaikymo turizmui (parkai, dviračių takai ir kt.)

Viešųjų turizmo objektų (pvz.: mineralinio vandens garinimo bokštas, mineralinio vandens paviljonas "Birutės vila")

Kita

Jūsų lytis?

Vyras

Moteris

Jūsų amžius:

Iki 18 m.

18-25 m.

26-35 m.

36-50 m.

51 ir daugiau m.

Jūsų pajamos:

iki 400 EUR

400-600 EUR

600-800 EUR

800-1200 EUR

>1200 EUR

ANKETA EKSPERTAMS

Laba diena,

Prašau Jūsų užpildyti anketą bei pateikti savo nuomonę apie Birštono kurorto turizmo infrastruktūrą. Anketa yra anoniminė, o rezultatai bus panaudoti magistro baigiamajame darbe. Atkreipkite dėmesį į objektus, pažymėtus *. Šie klausimai yra itin svarbūs, labai prašau Jūsų į juos atsakyti.

Iš anksto dėkoju už atsakymus.

Kaip vertinate sanatorijas ir poilsio kompleksų Birštono kurorte?

	Labai gerai	Gerai	Vidutiniškai	Blogai	Labai blogai
poilsio kompleksas Vytautas Mineral SPA	☐	☐	☐	☐	☐
poilsio kompleksas Royal SPA residence	☐	☐	☐	☐	☐
sanatorija Tulpė	☐	☐	☐	☐	☐
sanatorija Versmė	☐	☐	☐	☐	☐

Kaip vertiname viešuosius turizmo statinius Birštone?

	Labai gerai	Gerai	Vidutiniškai	Blogai	Labai blogai
Mineralinio vandens paviljonas „Birutės vila“*	☐	☐	☐	☐	☐
Mineralinio vandens garinimo bokštas miesto centriniam parke*	☐	☐	☐	☐	☐

Kaip vertinate Birštono kurorto gamtinių išteklių pritaikymą turizmui?

	Labai gerai	Gerai	Vidutiniškai	Blogai	Labai blogai
Kneipo sodas*	☐	☐	☐	☐	☐
Centrinis miesto parkas*	☐	☐	☐	☐	☐
Vytauto parkas ir Birštono piliakalnis*	☐	☐	☐	☐	☐
Krantinė*	☐	☐	☐	☐	☐
Žvėrinčiaus miškas*	☐	☐	☐	☐	☐
Miesto ežerėliai (aplinka)	☐	☐	☐	☐	☐

Kaip vertinate apgyvendinimo ir maitinimo paslaugas Birštono kurorte?

	Labai gerai	Gerai	Vidutiniškai	Blogai	Labai blogai
Apgyvendinimo paslaugos*	☐	☐	☐	☐	☐
Maitinimo paslaugos*	☐	☐	☐	☐	☐

Kaip vertinate turistams pateikiamą informaciją ir turistinių objektų ženklimą Birštono kurorte?

	Labai gerai	Gerai	Vidutiniškai	Blogai	Labai blogai
Turizmo informacijos centras*	☐	☐	☐	☐	☐
Nemuno kilpų regioninio parko lankytojų centras	☐	☐	☐	☐	☐
Turistinių objektų ir gatvių ženklimas, informaciniai stendai*	☐	☐	☐	☐	☐

Kaip vertinate baseinus Birštono kurorte?

	Labai gerai	Gerai	Vidutiniškai	Blogai	Labai blogai
Poilsio komplekse Royal SPA residence	☐	☐	☐	☐	☐
poilsio komplekse Vytautas Mineral SPA	☐	☐	☐	☐	☐

	Labai gerai	Gerai	Vidutiniškai	Blogai	Labai blogai
sanatorijoje Eglė	☐	☐	☐	☐	☐
sanatorijoje Tulpė	☐	☐	☐	☐	☐
sanatorijoje Versmė	☐	☐	☐	☐	☐

Kaip vertinate dviračių ir pėsčiųjų takus bei stovyklavietes Birštono kurorte ir jo apylinkėse?

	Labai gerai	Gerai	Vidutiniškai	Blogai	Labai blogai
Dviračių ir pėsčiųjų takai*	☐	☐	☐	☐	☐
Stovyklavietės	☐	☐	☐	☐	☐

Kaip vertinate paslaugas susijusias su sportu ir aktyvia veikla?

	Labai gerai	Gerai	Vidutiniškai	Blogai	Labai blogai
Sportinio bei turistinio inventoriaus nuoma*	☐	☐	☐	☐	☐
Birštono slidinėjimo trasa	☐	☐	☐	☐	☐
Sporto aikštelės	☐	☐	☐	☐	☐
Paplūdimiai	☐	☐	☐	☐	☐
Vandens pramogos	☐	☐	☐	☐	☐

Kokia sritis Birštono kurorto infrastruktūroje turėtų būti tobulinama? (pasirinkti iki 2 variantų)

- Apgyvendinimo paslaugų
- Maitinimo paslaugų
- Sveikatinimo ir sveikatingumo paslaugų
- Pramogų ir laisvalaikio paslaugų
-

Gamtos pritaikymas turizmui (parkai, dviračių takai ir kt.)

Viešųjų turizmo objektų (pvz.: mineralinio vandens garinimo bokštas, mineralinio vandens paviljonas "Birutės vila")

Kita

Jūsų darbovietė ir pareigos:

Kiek metų (apytiksliai) gyvenate Birštono savivaldybėje:

Vardas, Pavardė

Jūsų amžius:

Iki 18 m.

18-25 m.

26-35 m.

36-50 m.

51-61 m.

62 m. ir daugiau

7 priedas. Respondentų nuomonė apie sanatorijas ir poilsio kompleksus Birštone

	poilsio kompleksas Vytautas Mineral SPA		poilsio kompleksas Royal SPA residence		sanatorija Eglė		sanatorija Tulpė		sanatorija Versmė	
	Respondentai	Procentinė dalis	Respondentai	Procentinė dalis	Respondentai	Procentinė dalis	Respondentai	Procentinė dalis	Respondentai	Procentinė dalis
Labai gerai	86	47,8%	53	28,8%	89	48,1%	28	15,2%	20	10,9%
Gerai	66	36,7%	89	48,4%	79	42,7%	85	46,2%	73	39,9%
Vidutiniškai	22	12,2%	37	20,1%	15	8,1%	58	31,5%	73	39,9%
Blogai	4	2,2%	2	1,1%		0,0%	11	6,0%	15	8,2%
Labai blogai	2	1,1%	3	1,6%	2	1,1%	2	1,1%	2	1,1%
Iš viso	180	100%	184	100,0%	185	100,0%	184	100,0%	183	100,0%

8 priedas. Respondentų nuomonė apie viešuosius turizmo objektus

	Mineralinio vandens paviljonas Birutės vila		Mineralinio vandens garinimo bokštas miesto centriniam parke	
	Respondentai	Procentinė dalis	Respondentai	Procentinė dalis
Labai gerai	120	62%	112	57%
Gerai	55	28%	54	28%
Vidutiniškai	15	8%	26	13%
Blogai	3	2%	1	1%
Labai blogai	2	1%	2	1%
Iš viso	195	100%	195	100%

9 priedas. Respondentų nuomonė apie viešuosius turizmo objektus

	Kneipo sodas		Krantinė		Centrinis miesto parkas		Vytauto parkas ir Birštono piliakalnis		Žvėrinčiaus miškas		Miesto ežereliai (aplinka)	
	Respondentai	Procentinė dalis	Respondentai	Procentinė dalis	Respondentai	Procentinė dalis	Respondentai	Procentinė dalis	Respondentai	Procentinė dalis	Respondentai	Procentinė dalis
Labai gerai	120	62%	103	53%	133	68%	65	34%	63	33%	50	26%
Gerai	57	29%	79	41%	43	22%	80	42%	86	45%	86	44%
Vidutiniškai	16	8%	11	6%	18	9%	39	20%	41	21%	49	25%
Blogai	1	1%	1	1%		0%	7	4%	1	1%	8	4%
Labai blogai	1	1%	1	1%	1	1%	1	1%	1	1%	1	1%
Iš viso	195	100%	195	100%	195	100%	192	100%	192	100%	194	100%

10 priedas. Respondentų nuomonė apie apgyvendinimo ir maitinimo paslaugas

	Apgyvendinimo paslaugos		Maitinimo paslaugos	
	Respondentai	Procentinė dalis	Respondentai	Procentinė dalis
Labai gerai	38	19%	19	10%
Gerai	131	66%	90	46%
Vidutiniškai	25	13%	78	40%
Blogai	2	1%	9	5%
Labai blogai	1	1%	1	1%
Iš viso	197	100%	197	100%

11 priedas. Turizmo informacija ir turistinių objektų ženklėjimas Birštono kurorte

	Turizmo informacijos centras		Nemuno kilpų regioninio parko lankytojų centras		Turistinių objektų ir gatvių ženklėjimas, informaciniai stendai	
	Respondentai	Procentinė dalis	Respondentai	Procentinė dalis	Respondentai	Procentinė dalis
Labai gerai	62	31%	36	19%	78	40%
Gerai	102	52%	104	54%	96	49%
Vidutiniškai	31	16%	42	22%	19	10%
Blogai	1	1%	9	5%	2	1%
Labai blogai	1	1%	1	1%	1	1%
Iš viso	197	100%	192	100%	196	100%

12 priedas. Respondentų nuomonė apie baseinus Birštone

	poilsio komplekse Royal SPA residence		sanatorijoje Eglė		sanatorijoje Tulpė		sanatorijoje Versmė		poilsio komplekse Vytautas Mineral SPA	
	Respondentai	Procentinė dalis	Respondentai	Procentinė dalis	Respondentai	Procentinė dalis	Respondentai	Procentinė dalis	Respondentai	Procentinė dalis
Labai gerai	51	28%	94	51%	24	13%	18	10%	86	48%
Gerai	77	42%	75	41%	91	49%	73	40%	76	42%
Vidutiniškai	50	27%	13	7%	61	33%	79	43%	16	9%
Blogai	6	3%	1	1%	8	4%	12	7%	2	1%
Labai blogai	1	1%	1	1%	1	1%	2	1%	1	1%
Iš viso	185	100%	184	100%	185	100%	184	100%	181	100%

13 priedas. Respondentų nuomonė apie paslaugas susijusias su sportu ir aktyvia veikla

	Dviračių ir pėsčiųjų takai		Stovyklavietės		Sportinio bei turistinio inventoriaus nuoma		Birštono slidinėjimo trasa		Sporto aikštelės		Paplūdimiai		Vandens pramogos	
	Respondentai	Procentinė dalis	Respondentai	Procentinė dalis	Respondentai	Procentinė dalis	Respondentai	Procentinė dalis	Respondentai	Procentinė dalis	Respondentai	Procentinė dalis	Respondentai	Procentinė dalis
Labai gerai	116	59%	42	22%	47	24%	11	6%	49	26%	19	10%	36	19%
Gerai	67	34%	93	49%	93	48%	52	28%	86	46%	63	34%	77	41%
Vidutiniškai	11	6%	48	25%	48	25%	61	33%	51	27%	79	43%	60	32%
Blogai	1	1%	6	3%	3	2%	27	14%	2	1%	21	11%	11	6%
Labai blogai	1	1%	1	1%	2	1%	36	19%	1	1%	3	2%	6	3%
Iš viso	196	100%	190	100%	193	100%	187	100%	189	100%	185	100%	190	100%

14 priedas. Respondentų skiriamas dėmesys sritims pagal svarbą

Respondentai besilankydami kurorte daugiausiai dėmesio skiria		
	Respondentai	Procentai
Sveikatinimo ir sveikatingumo paslaugoms	74	37%
Gamtai	52	26%
Pramogoms ir laisvalaikio paslaugoms	36	18%
Apgyvandinimo paslaugoms	17	9%
Turistiniams objektams	11	6%
Maitinimo paslaugoms	8	4%
Iš viso	198	100%

15 priedas. Respondentų lytis

	Respondentai	Procentai
Vyras	65	33%
Moteris	133	67%
Iš viso	198	100%

16 priedas. Respondentų amžius

	Respondentai	Procentai
Iki 18 m.	1	1%
18-25 m.	17	9%
26-35 m.	86	43%
36-50 m.	57	29%
51 ir daugiau m.	37	19%
Iš viso	198	100%

17 priedas. Respondentų pajamos

	Respondentai	Procentai
iki 400 EUR	19	10%
400-600 EUR	45	23%
600-800 EUR	42	21%
800-1200 EUR	62	32%
>1200 EUR	28	14%
Iš viso	196	100%

18 priedas. Sanatorijų ir poilsio kompleksų ekspertinis vertinimas

	poilsio kompleksas Vytautas Mineral SPA		poilsio kompleksas Royal SPA residence		sanatorija Eglė		sanatorija Tulpė		sanatorija Versmė	
	Ekspertai	Procentai	Ekspertai	Procentai	Ekspertai	Procentai	Ekspertai	Procentai	Ekspertai	Procentai
Labai gerai	5	56%	2	22%	8	89%	3	33%		0%
Gerai	1	11%	4	44%	1	11%	3	33%	4	50%
Vidutiniškai	3	33%	3	33%		0%	3	33%	4	50%
Iš viso	9	100%	9	100%	9	100%	9	100%	8	100%

19 priedas. Viešųjų turizmo objektų ekspertinis vertinimas

	Mineralinio vandens paviljonas Birutės vila		Mineralinio vandens gaminimo bokštas miesto centriniam parke	
	Ekspertai	Procentai	Ekspertai	Procentai
Labai gerai	7	78%	6	67%
Gerai	2	22%	2	22%
Vidutiniškai		0%	1	11%
Iš viso	9	100%	9	100%

20 priedas. Birštono kurorto gamtinių išteklių pritaikymo turizmui ekspertinis vertinimas

	Centrinis miesto parkas		Vytauto parkas ir Birštono piliakalnis		Krantinė		Žvėrinčiaus miškas		Miesto ežerėliai (aplinka)		Kneipo sodas	
	Ekspertai	Procentai	Ekspertai	Procentai	Ekspertai	Procentai	Ekspertai	Procentai	Ekspertai	Procentai	Ekspertai	Procentai
Labai gerai	8	89%	1	11%	3	33%		0%	1	11%	1	11%
Gerai	1	11%	5	56%	4	44%	8	89%	4	44%	7	78%
Vidutiniškai		0%	2	22%	2	22%	1	11%	3	33%	1	11%
Blogai		0%	1	11%		0%		0%	1	11%		0%
Iš viso	9	100%	9	100%	9	100%	9	100%	9	100%	9	100%

21 priedas. Apgyvandinimo ir maitinimo paslaugų ekspertinis vertinimas

	Apgyvandinimo paslaugos		Maitinimo paslaugos	
	Ekspertai	Procentai	Ekspertai	Procentai
Labai gerai	2	22%	1	11,1%
Gerai	7	78%	4	44,4%
Vidutiniškai		0%	4	44,4%
Iš viso	9	100%	9	100,0%

22 priedas. Turizmo informacijos ir turistinių objektų ženklavimo Birštono ekspertinis vertinimas

	Turizmo informacijos centras		Nemuno kilpų regioninio parko lankytojų centras		Turistinių objektų ir gatvių ženklavimas, informaciniai stendai	
	Ekspertai	Procentai	Ekspertai	Procentai	Ekspertai	Procentai
Labai gerai	4	50%	2	29%	3	43%
Gerai	4	50%	3	43%	4	57%
Vidutiniškai		0%	1	14%		0%
Blogai		0%	1	14%		0%
Iš viso	8	100%	7	100%	7	100%

23 priedas. Baseinų ekspertinis vertinimas

	poilsio komplekse Vytautas Mineral SPA		poilsio komplekse Royal SPA residence		sanatorijoje Eglė		sanatorijoje Tulpė		sanatorijoje Versmė	
	Ekspertai	Procentai	Ekspertai	Procentai	Ekspertai	Procentai	Ekspertai	Procentai	Ekspertai	Procentai
Labai gerai	3	33%	2	22%	8	89%	3	33%	1	13%
Gerai	4	44%	2	22%	1	11%	4	44%	3	38%
Vidutiniškai	2	22%	5	56%		0%	1	11%	4	50%
Blogai		0%		0%		0%	1	11%		0%
Iš viso	9	100%	9	100%	9	100%	9	100%	8	100%

24 priedas. Turizmo informacijos ir turistinių objektų ženklavimo Birštono ekspertinis vertinimas

	Dviračių ir pėsčiųjų takai		Stovyklavietės		Sportinio bei turistinio inventoriaus nuoma		Birštono slidinėjimo trasa		Sporto aikštelės		Paplūdimiai		Vandens pramogos	
	Eksperta i	Procenta i	Eksperta i	Procenta i	Eksperta i	Procenta i	Eksperta i	Procenta i	Eksperta i	Procenta i	Eksperta i	Procenta i	Eksperta i	Procenta i
Labai gerai	6	67%	2	22%	1	11%		0%	2	22%	1	11%		0%
Gerai	3	33%	5	56%	4	44%		0%	4	44%	1	11%	4	44%
Vidutiniška i		0%	1	11%	2	22%	2	22%	3	33%	6	67%	4	44%
Blogai		0%	1	11%	2	22%	3	33%		0%	1	11%	1	11%
Labai blogai		0%		0%		0%	4	44%		0%		0%		0%
Iš viso	9	100%	9	100%	9	100%	9	100%	9	100%	9	100%	9	100%

25 priedas. Ekspertų skiriamas dėmesys sritims pagal svarbą

Respondentai besilankydami kurorte daugiausiai dėmesio skiria		
	Respondentai	Procentai
Apgyvandinimo paslaugų	0	0%
Maitinimo paslaugų	5	25%
Sveikatinimo ir sveikatingumo paslaugų	3	15%
Pramogų ir laisvalaikio paslaugų	6	30%
Gamtos pritaikymas turizmui (parkai, dviračių takai ir kt.)	3	15%
Viešųjų turizmo objektų (pvz.: mineralinio vandens garinimo bokštas, mineralinio vandens paviljonas "Birutės vila")	3	15%
Iš viso	20	100%

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

2017-03-31
Vilnius

Aš, Mykolo Romerio universiteto (toliau – Universitetas), Politikos ir vadybos fakulteto, Turizmo sektoriaus valdymo programos studentas Justas Dirginčius, patvirtinu, kad šis magistro baigiamasis darbas „Turizmo infrastruktūros plėtros galimybės Birštono kurorte“:

1. Yra atliktas savarankiškai ir sąžiningai;
2. Nebuvo pristatytas ir gintas kitoje mokslo įstaigoje Lietuvoje ar užsienyje;
3. Yra parašytas remiantis akademinio rašymo principais ir susipažinus su rašto darbų metodiniais nurodymais.

Man žinoma, kad už sąžiningos konkurencijos principo pažeidimą – plagijavimą studentas gali būti šalinamas iš Universiteto kaip už akademinės etikos pažeidimą.

(parašas)

(vardas, pavardė)